

REFERAT |KRS| Bystyret (2011-2015) d. 12-12-2012

Mødedato Onsdag d. 12. december 2012 kl. 09:00

Mødested Bystyresalen

Indholdsfortegnelse

Godkjenning av møteprotkoll bystyrets møte 21.11.12.....	3
Skolestruktur i Justvikområdet.....	5
Rådmannens forslag til justeringer av handlingsprogram 2013-2016 - Årsbudsjett 2013.....	28
Kristiansand Boligselskap KF - budsjett 2013 og handlingsprogram 2013 - 2016.....	39
Budsjett 2013 med handlingsprogram 2014 - 2016 - Kristiansand Havn KF.....	45
Kristiansand Parkeringsselskap KF - Årsbudsjett og handlingsprogram 2013-2016.....	59

Punkt 182/12: Godkjenning av møteprotkoll bystyrets møte 21.11.12

Bilag

Møteprotokoll. BYSTYR, 21112012 1700, Ordniært møte.

Dato: 30.11.12
Saksnr.: 201200003-50
Arkivkode E: 033
Saksbehandler: Anne Lise Holand Aabø

Saksgang
Bystyret

Møtedato
12.12.2012

Godkjenning av møteprotokoll bystyrets møte 21.11.12

Forslag til vedtak:

1. Bystyret godkjenner møteprotokoll fra bystyrets møte 21.11.12.

Tor Sommerseth
Rådmann

Anne Lise H. Aabø
Formannskapssekretær

Trykte vedlegg: Protokoll fra bystyrets møte 21.11.12

Punkt 183/12: Skolestruktur i Justvikområdet

Bilag

dltmp86.Doc

dltmp89.Doc

Saksprotokoll

Uttalelse fra Justvik vel

Velforeningene i Justvikområdet

Fellesuttalelse velforeninger FAU

Oversikt og sammenligning tomteforhold

Illustrasjoner havlimyra-2012-04-27

Illustrasjoner justvik-2012-04-27

Plan G/S-vei Skinnarheia-Justvik

Uttalelse Justneshalvøya vel

Uttalelse Eidet Velforening

Dato: 20.10.2012
Saksnr.: 201202701-11
Arkivkode E: 614 B12
Saksbehandler: Svein T. Kvernes

Saksgang	Møtedato
Oppvekststyret	06.11.2012
Kommunalutvalget	13.11.2012
Formannskapet	28.11.2012
Bystyret	12.12.2012

Skolestruktur i Justvikområdet

Sammendrag:

Det er stort behov for tiltak for å løse barnetrinnskapasiteten i Justvikområdet.

Med bakgrunn i handlingsprogram 2012-15 ble det utredet tre alternativer der rådmannen foreslo å samle hele barnetrinnet på Havlimyra og legge ned Justvik skole.

Oppvekststyret behandlet innstillingen 29. mai 2012 og vedtok å utsette saken for å utrede et nytt alternativ med å utvide Fagerholt i kombinasjon med rehabilitering av Justvik. Det ble også vedtatt at administrasjonen skulle gjøre de nødvendige forberedelser til at alle sakens alternativer kunne realitetsbehandles så fort det lot seg gjøre.

Siden ett alternativ innebar nedleggelse av Justvik skole, medførte vedtaket en formell høring i samsvar med Opplæringsloven og Forvaltningsloven.

I forhold til saken som ble fremmet i mai, er Fagerholtalternativet innarbeidet og beskrevet som et likeverdig alternativ med de øvrige. I tillegg er høringsuttalelser kommentert og vedlagt. Sakens innhold, vurderinger og konklusjoner er ellers i naturlig grad omarbeidet.

Etter en totalvurdering med hovedvekt på økonomi anbefaler rådmannen alternativ 3, samle hele barnetrinnet på Havlimyra og legge ned Justvik skole. Dette er eneste alternativet som gir en skole mindre og derved betydelige driftsbetjeninger, 2,2 mill kr årlig i forhold til i dag. Alternativets investeringskostnad på 104 mill kr (fratrukket tomtsalg) er det absolutt laveste og kan greit håndteres innenfor Bystyrets vedtatte gjeldstak. Løsningen vil være den raskeste å realisere og krever ikke midlertidige løsninger i forbindelse med selve utbyggingen. Dette er eneste alternativ som gir en skole mindre enn i dag.

Anbefalingen innebærer at Justvik skole legges ned fra 2016 når Havlimyra skole er utvidet og gjøres til tross for at det i i utredningen og etter høringsrunden er kommet vektige argumenter for å bevare Justvik skole og betenkeligheter rundt størrelsen på Havlimyra og kapasiteten på spesialrom.

En utvidelse av Fagerholt kombinert med rehabilitering av Justvik anses som et vesentlig bedre alternativ enn å rehabilitere Justvik i kombinasjon med et lite barnetrinn på Havlimyra. Investeringskostnadene vil bli 79 mill kr høyere enn anbefalt alternativ. Fratrasket nødvendige investeringer på Fagerholt neste 5-10 årsperiode er alternativet 25 mill kr dyrere. Driftsmessig gir det ingen besparelse i forhold til i dag.

Investeringskostnadene i anbefalt alternativ er innarbeidet i rådmannens forslag til handlingsprogram 2013-2016. Driftsbesparelsen i 2016 på 1 mill kr er innarbeidet som innsparingstiltak i sektoren.

Forslag til vedtak:

1. Havlimyra skole utvides med 450 plasser for å dekke hele barnetrinnet i Justvik-/Ålefjærområdet. Ferdigstilling til skolestart 2016.
2. Justvik skole legges ned når Havlimyra er ferdig utvidet.

Tor Sommerseth
Rådmann

Arild Rekve
Oppvekstdirektør

Trykte vedlegg:

Høringsuttalelser fra
- Justvik skoles styre
- Justvik Vel
- Havlimyra skoles styre

Vedleggene tilhørende saken som ble fremmet 29. mai 2012 (sak 21/2012):

Oversikt og sammenligning tomteforhold

-Illustrasjoner av alternativ

-Plan for G/S-vei fra Skinnarheia til Justvik skole

Uttalelser fra:

- Justvik velforening

- Fellesuttalelse

o Justvik FAU/Foreldreutvalg

o Havlimyra skole FAU/Foreldreutvalg

o Justvik Vel

o Jærneskollen Vel

o Ålefjær Vel

o Justnes Vel

o Kalvehagen Vel

- Eidet velforening

- Justneshalvøya velforening

- Velforeningene i Justvikområdet

- Styrene ved Fagerholt, Justvik og Havlimyra skoler

Utrykte vedlegg:

Skolestrukturutredningen fra 2010
Kommuneplanen

Bakgrunn for saken :

Oppvekststyret behandlet 29.05.2012 rådmannens innstilling om skolestruktur i Justvikområdet – sak 21/2012. Daværende bestilling var å utrede følgende alternativ:

- 1 Rehabiliterer Justvik skole uten å utvide kapasiteten og bygge nytt barnetrinn på Havlimyra for resterende behov
- 2a Rehabiliterer og utvider Justvik skole for å løse hele behovet i området.
- 2b Alternativt skulle det også utredes å bygge en ny skole på eksisterende tomt for å løse hele behovet i området.
- 3 Hele barnetrinnsbehovet lokaliseres på Havlimyra sammen med ungdomstrinnet. Justvik skole legges ned

Rådmannen innstilte på å lokalisere hele barnetrinnet på Havlimyra og gjennomføre nødvendige prosesser for å legge ned Justvik skole.

Oppvekststyret fattet enstemmig vedtak om å utsette saken for å utrede et alternativ med å utvide Fagerholt i kombinasjon med rehabilitering av Justvik slik:

Vedtak:

1. Saken utsettes. Oppvekststyret ber administrasjonen utrede en utvidelse av Fagerholt skole kombinert med rehabilitering av Justvik skole. I den forbindelse vurderes skolegrensen mellom Prestehøia skole og Fagerholt skole.

2. Administrasjonen bes gjøre de nødvendige forberedelser til at alle sakens alternativer kan rehalitetsbehandles så fort det lar seg gjøre.

(Enst)

Forslag:

Fellesforslag fra oppvekststyret:

Administrasjonens innstilling ble ikke realitetsbehandlet.

På bakgrunn av vedtaket ble det sendt ut høringsbrev (trykt vedlegg) om nedleggelse av Justvik skole og igangsatt utredning av "Fagerholtalternativet".

For å kunne realitetsbehandle alle alternativene, er det vurdert som hensiktsmessig å bruke strukturen i saken som ble fremmet i mai, der "Fagerholtalternativet" innarbeides som likeverdig alternativ. I tillegg er høringsuttalelser kommentert og vedlagt og sakens innhold er ellers i nødvendig grad omarbeidet som følge av dette.

Konklusjonen og de økonomiske konsekvensene i denne sak er innarbeidet i rådmannens forslag til Handlingsprogram 2013-2016.

Innledning

I skolestrukturutredningen fra 2010 ble det lagt til grunn at kapasitetsbehovet på barnetrinnet i delområde 14/15, Justvik- Ålefjær skulle løses ved å utvide Havlimyra ungdomsskole med barnetrinn. Løsningen ble anbefalt ut fra forutsetningene om at det sannsynligvis ville være rimeligst og at det ville være vanskelig å utvide Justvik skole. I tillegg viste prognosene at det sannsynligvis ville være overkapasitet på ungdomstrinnet på Lund, slik at ledig kapasitet på Havlimyra kunne utnyttes til barnetrinnsbehovet. Derved kunne utbyggingsbehovet på barnetrinnet blitt noe mindre. Prognosene viser imidlertid nå at det snarere blir behov for større kapasitet på ungdomstrinnet mot slutten av perioden.

Justvik skole ble ved rullering av handlingsprogram 2011-14 vedtatt rehabilitert med et begrenset omfang. På grunn av at årskostnadsanalyser viste at en begrenset rehabilitering ikke vil være lønnsom sammenlignet med en mer omfattende rehabilitering, ble prosjektet utsatt for å få vurdert hvorvidt en omfattende rehabilitering også burde vært sett i sammenheng med løsning av kapasitetsbehovet i området.

Både Justvik og Fagerholt er nå fulle og det haster å utvide kapasiteten for å kunne ta ytterligere vekst som følge av boligbyggingen i området.

Tidligere politiske vedtak:

Bystyret vedtok i forbindelse med handlingsprogram 2012-2015 at det skulle foretas en utredning av tre alternativer for å løse kapasitetsbehovet i Justvikområdet og Justvik skoles rehabiliteringsbehov. Samtidig ble det avsatt midler i investeringsbudsjettet til å realisere en løsning med byggestart i 2013.

På bakgrunn av oppvekststyret utsettelsesvedtak 29.05.2012, utredes det altså også et 4. alternativ.

De fire hovedalternativene er:

1:

Rehabiliter Justvik skole uten å utvide kapasiteten og bygge nytt barnetrinn på Havlimyra for resterende behov

2:

a Rehabiliter og utvide Justvik skole for å løse hele behovet i området.

b Alternativt skulle det også utredes å bygge en ny skole på eksisterende tomt for å løse hele behovet i området.

3:

Hele barnetrinnsbehovet lokaliseres på Havlimyra sammen med ungdomstrinnet. Justvik skole legges ned

4:

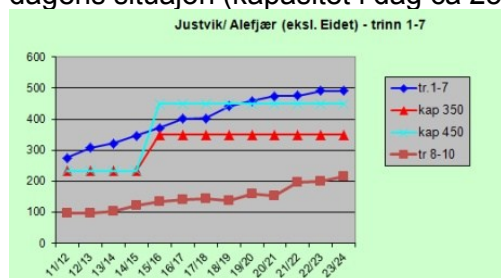
Rehabiliter Justvik skole og bygge om/utvide Fagerholt skole

Kapasitetsbehovet

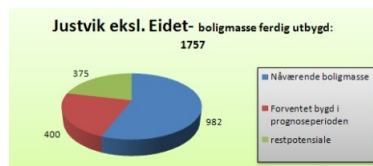
Justvik skole har i dag kapasitet til 234 elever. Denne er allerede overskredet (260 elever pr 01.10.2013). Fagerholt, som til nå har tatt i mot elevene fra Justneshalvøya (selv om skolen ligger i annet delområde), har fylt opp sin kapasitet på 276 elever.

Når hele Justvikområdet er utbygd og "stabilisert", forventes elevtallet å stige til ca 425 elever. Det er utbyggingstakten (etterspørselen) som avgjør hvor bratt elevtallskurven blir og hvor høyt den vil ligge på det meste. Prognosen bygger på realistiske forventninger til utbyggingstakt, men den kan fort endres.

På ungdomstrinnet kan det på lang sikt påregnes et økt behov på 75-100 plasser i forhold dagens situasjon (kapasitet i dag ca 250 elever)

Etter prognoseperioden er det et restpotensiale på 375 boliger, i tillegg eventuelle nye boligområder som kan komme inn ved senere rullering av kommuneplan. Dette kan utløse nye skolebehov som ikke er håndtert i saken.

Det legges til grunn at det snarlig må bygges for 450 elever fra Justvikområdet i ett byggetrinn. Disse forutsetningene er lagt til grunn i alle alternativer.

Prosessen

Saken er komplisert.

Ingen alternativer er etter administrasjonens vurdering åpenbart gode. Tilnærmingen i saken har vært å fremskaffe et best mulig faktagrunnlag om den enkelte skoletomt, i hovedsak ved hjelp av utredning gjort av Kristiansand Eiendom. Hoveddelene av denne utredningen er innarbeidet i saken under overskriften "Alternativvurdering".

Etter Oppvekststyret fattet sitt utsettelsesvedtak er også Fagerholt utredet på tilsvarende måte som Justvik og Havlimyra.

Oppvekstdirektøren har også gjort tilleggsundersøkelser, særlig med tanke på uteområdekvaliteter.

Oppvekststyret hadde 31. januar befarings i området der rektorer, representanter fra FAU-/styret ved aktuelle skoler og velforeningene på Justvik, Justneshalvøya og Eidet var til stede og ga uttrykk for sine syn. De har også gitt skriftlige innspill som ligger ved som trykte vedlegg. Uttalelsene fra den formelle høringsrunden er oppsummert i saken og ligger også som trykte vedlegg.

Konsekvensene av forslag til vedtak i denne saken er innarbeidet rådmannens forslag til Handlingsprogram 2013-16.

Det anses å være lovmessig grunnlag for å fatte realitetsvedtak om nedleggelse av Justvik.

Alternativvurdering:

Generelt

Siktemålet med utredningen er å bidra til å identifisere den løsningen som ivaretar oppvekstsektorens behov og ressursbruk på best mulig måte ihht sektorens vedtatte målsettinger.

Utredningen belyser forhold som kan ha betydning for selve byggeprosjektet i forhold til framdrift, omfang, kvalitet (bygg og utomhus) og kostnader. I tidligfasen vil det alltid være en utfordring knyttet til å skaffe et informasjonsgrunnlag som bidrar til å avdekke de ulike alternativene og som gir en meningsfull og konsistent sammenligning mellom alternativene.

Amtedal & Hansen arkitektkontor AS har bistått KE med vurdering av utvidelsesmuligheter.

Utredning har vært i dialog med plan- og bygg, ingeniørvesenet og helse og miljørettet helsevern i Kristiansand kommune samt Statens Vegvesen og Agder Energi for å innhente informasjon og synspunkter. KE har ikke vært i kontakt med grunneiere i området.

Usikkerhet

Som del av kostnadsberegningen har KE foretatt usikkerhetsanalyser for å identifisere, beskrive og beregne usikkerheten i de ulike alternativene. Resultatet presenteres i utredningen i form av en kostnadsfordeling mellom grunnkalkyle, forventet kostnad/styringsramme P(50) og anbefalt sikkerhetsnivå/kostnadsramme P(85). Dette for å gi et bilde av kostnadsusikkerheten i de ulike alternativene.

Grunnkalkylen er beregnet som summen av forventede kostnader for de enkelte kostnadsposter i byggeprosjektet, uten reserve og marginer. Forventet kostnad/styringsramme er grunnkalkyle, pluss forventede tillegg. Dvs kostnader som en vet kommer i prosjektet, men som ikke kan spesifiseres på estimatpunktet, i tillegg til uspesifiserte usikkerhetsfaktorer. Størrelse på nødvendig usikkerhetsavsetning fremkommer som forskjellen mellom styringsramme på P(50) og sikkerhetsnivå/ kostnadsramme på P(85).

Usikkerhetsavsetningen i et byggeprosjekt bør være så stor at det er 85 % sannsynlighet for at prosjektet kan gjennomføres innenfor kostnadsrammen.

Når det er besluttet hvor barnetrinnet skal lokaliseres vil det i forbindelse med behovsutredning bli foretatt en ny usikkerhetsanalyse som grunnlag for en eventuell revidering av avsetningen i HP.

Premisser for vurdering av de ulike alternativene

Elevtall:

I alternativvurderingen har en lagt til grunn en elevkapasitet på barnetrinnet på 450 elever i Justvikområdet i alle alternativ.

Utvidelse av ungdomstrinn på Havlimyra:

I alternativene for Havlimyra er det avsatt areal til en utvidelse på ungdomstrinnet med 1 500 m². I kostnadsberegningene er det ikke tatt hensyn til utvidelsen da kostnaden for en eventuell etablering av ungdomstrinnet vurderes som lik i de ulike alternativene.

Trafikksikring:

Uavhengig av alternativer påpeker ingeniørvesenet at det er et sterkt ønske om å få etablert gang- og sykkelvei fra Justvik skole, langs Ålefjærveien ned til Grostølveien. Ålefjærveien RV 453 er fylkesvei. Det ligger ikke inne gang- og sykkelvei i budsjettet før 2017. Dagens trase i Grostølveien oppfattes som en omvei, i tillegg er det ikke fortau i deler av Grostølveien. Både plan- og bygningsetaten og ingeniørvesenet sier at det i forbindelse med regulering av Havlimyra og/eller Justvik skole må påregnes krav om en bedre løsning for gang- og sykkelvei fra Justvik skole ned til Grostølveien, alternativ fortau i deler av Grostølveien. Det er ikke tatt hensyn til dette ved kostnadsberegningene pga KE regner med at kravet vil slå inn likt i de ulike alternativene.

Framdrift:

Det er lagt inn følgende forutsetninger om framdrift for å få et likt sammenligningsgrunnlag mellom alternativene (den reelle fremdriften kan bli annerledes avhengig av alternativ og vedtak i Handlingsprogram);

- 01.08.12 - Oppstart prosjektering
- 15.05.14 - Oppstart bygging
- 01.08.16 - Innflytting

FDV – kostnader:

Forvaltning, drift og vedlikeholdskostnader er ikke tatt med i beregningene pga rehabilitering og nybygg er sett i et 30- års levetidsperspektiv og fordi FDV- kostnadene i denne fasen vil være knyttet til antall m². Generelt vil større skoleanlegg gi stordriftsfordeler. FDV- kostnader og årskostnader beregnes i behovsutredningen.

Andre kostnader:

Følgende kostnader er ikke inkludert i prosjektkalkylene:

- Inventar sektor
- Anleggskostnader til sterkstrøm og til fjernvarme
- Avsetning kunst
- Prisstigning fram til byggestart.
- Erverv grunn

Generelt om planmessige forhold og størrelse på skoletomtene

Justvik skole:

I kommuneplanen er det satt av 12 dekar til tjenesteytende formål, skoletomt. Selve skoletomten er uregulert. En utvidelse av barnetrinnet til 450 elever vil kreve regulering.

Det er meldt oppstart for planarbeid for gang og sykkelvei Justvik/ Skinnerheia (Plan ID 1220). Deler av skoletomta inngår i deler av planarbeidet. Naboareal er i kommuneplanen regulert til formålet fremtidig bebyggelse og anlegg, B33. Kristiansand kommune eier ca. 4.5 dekar av arealet i B33. I kommuneplanen ligger en mulighet for at en eventuell utvidelse av skolens utelekeareal kan innpasses i området sørøst for skolen. Fylkesmann og fylkeskommunen trakk sine innsigelser til dette byggeområdet med denne forutsetningen (meklingsprotokollen nr.11).

I 2008 ble det fremmet forslag til regulering av deler av området (sak 200607698).

Byutviklingsstyret avsto regulering av området i påvente av avklaring i Kommuneplanen. I denne saken ble det argumentert med at området rundt fungerer som del av skolens uteområde og at barn og unge har tatt i bruk arealet. Ref. sak på Hellemyr og nedbygging av

arealer som er tatt i bruk av skolen. Det er usikkert hvor langt planene for en eventuell utbygging er kommet i B33. Dersom grunneier fremdeles ønsker en utvikling av området til boligformål, kan det være i konflikt mellom grunneiers ønske for området og kommunens eventuelle ønske om utvidelse av skolen. I og med at området er i saken omtalt som at området er tatt i bruk av barn og unge kan det være i konflikt mellom et eventuell utbyggers ønske, og barn og unges bruk. Slik det ser ut i saken fra 2008 står skolens interesse sterkt i området. Avklaring av lekeareal og nødvendig areal til en eventuell skoleutvidelse i tillegg til barn og unges bruk av området må avklares i en eventuell reguleringsplan. I nord er ca. 3.5 dekar regulert til grøntstruktur i kommuneplanen.

Forutsatt bruk av grønnstruktur eier Kristiansand kommune 19 dekar som kan disponeres til skole, infrastruktur og utelekareal. Dersom skoletomten skal utvides ytterligere må dette erverves fra private grunneiere. KE har ikke vært i kontakt med private grunneiere for å diskutere mulig erverv i påvente av avklaring om lokalisering.

Havlimyra skole:

Justnes oppvekstsenter, plan –ID 914A, 6.12.2007; I planen er det avsatt 54 dekar til tjenesteytende formål, 34 dekar til skole, 12 dekar til barnehage og 8 dekar til friområde/anlegg for idrett og sport. I reguleringsplanen er det lagt inn et byggetrinn 2 for 300 elever. Sannsynligvis kan en utvidelse med et barnetrinn på 300 elever godkjennes som mindre vesentlig reguleringsendring dersom hovedprinsipp for utnyttelse og infrastruktur ikke endres. Ved en større utvidelse og eller omlegging av infrastruktur må en påregne omregulering. KE vurderer ikke spesiell risiko knyttet til eventuelt planarbeid.

Fagerholt skole:

Eiendommen 37/ 134 er på 15 866 m² og omfatter skole, idrettsbane og nære uteområder. Tilstøtende eiendom utenfor eiendommen omfatter resterende regulert skoletomt og friområde på ca 24 100 m², plan –ID 515, 27.11.1985. Til sammen er det i kommuneplanen regulert ca. 40 000 m² til tjenesteytende formål. Omregulering er avhengig av omfanget på en eventuell utvidelse og om det er behov for omlegging av infrastruktur eks. parkering og av/innkjørsel. KE vurderer ikke spesiell risiko knyttet til et eventuelt planarbeid. Skoletomten er stor nok til å håndtere en utvidelse av skolen til mer enn 500 elever.

Alternativ 1 – lokalisering av barnetrinn til Justvik og Havlimyra

Tiltak

Justvik skole, rehabilitering av eksisterende bygg, 3 200 m² inkl. gymsal. I alternativet er det tatt høyde for en utvidelse av skolen med ny gymsal. Kapasitet 230 elever.

Havlimyra skole utvides med nytt barnetrinn, 2 000 m². Kapasitet 220 elever

Tiltakene er sammenfallende med skolestrukturutredningen hvor det er lagt til grunn at kapasitetsbehovet på barnetrinnet skal løses ved å utvide Havlimyra ungdomsskole til kombinert skole. Da Havlimyra skole ble planlagt, ble det avsatt areal til et barnetrinn på ca 300 elever. Fellesareal på Havlimyra skole er også dimensjonert opp for å ta utvidelsen (Behovsutredning 28.05.08).

For Justvik skole er det i vurderingen lagt til grunn full rehabilitering av skolen, ref. rådmannens forslag til HP 12-15 s. 62.

Tomt, leke og oppholdsareal

Justvik skole:

I alternativene beholder en dagens opparbeidelse på tomt og leke og oppholdsareal. Skolebygget ligger nær Ålefjærveien som en buffer mot vei og inn mot til dels bratt skråning. Deler av skoletomta består av bratte skråninger. Skoletomt innenfor kommuneplanens område er som nevnt på 12 dekar, av dette er ca. 8, 5 dekar til uteleke- og oppholdsareal,

resterende bygg og infrastruktur. Tar en med nærliggende areal som kommunen eier vil ca. 16 dekar være egnet til leke og oppholdsareal. Deler av utearealet kommunen disponerer er for bratt til å bli regnet som lekeareal, i tillegg brukes i dag ikke deler av skolens uteareal pga trafo/høyspent linje (se vedlegg). Miljøretta helsevern anbefaler at anlegget flyttes.

Havlimyra skole:

Tomt som er avsatt til utvidelse av barnetrinn er på 12 dekar eksklusiv infrastruktur. Infrastruktur er løst i første byggetrinn. Forutsatt at et nytt skolebygg legges i to etg. vil det være ca. 11 dekar til leke og oppholdsareal «dedikert» til barnetrinnet. I tillegg kommer ulike typer baner på 4.5 dekar (i sambruk med ungdomskolen). Lokalisering av vei inn til skoleanlegget deler skole og barnehagetomt slik at det ikke vil være naturlig med sambruk av uteareal for skole og barnehage.

Parkering/ infrastruktur

Justvik skole:

Tilsvarende dagens løsning med parkering foran skolebygg. Ingeniørvesenet påpeker at eksisterende parkering langs Kvernhusheia forsvinner når det etableres fortau langs veien. Byggeprosjektet må eventuelt påregne og etablere drop-off-løsning.

Havlimyra skole:

Tilsvarende dagens løsning. I dag totalt 42 plasser samlet for både skole, barnehage og idrettshall/ bane. I realiteten høyere da det parkeres like ved skolens inngangsparti og i barnehagens rundkjøring (drop-off-løsningen). Dersom alternativet realiseres ønsker oppvekstdirektøren at trase for parkering/ vei flyttes mot kant. Vurderes eventuelt i behovsutredning, hensyntatt i usikkerhetsvurderingen.

Kostnader

Justvik skole:

- Prosjektkostnad er beregnet til mellom 66 mill. kr. og 80 mill. kr. P(85)
- Styringsrammen på 75 mill. kr. P(50).
- Usikkerhetsavsetning er 5 mill. kr. (differansen mellom P(50) og P(85))

Prosjektkostnad er basert på full rehabilitering. Kalkyle fra 2011 er justert for areal og prisstigning. Det knytter seg større usikkerhet til rehabilitering av et bygg enn etablering av nybygg. Spesielle usikkerhetsfaktorer; endrede brukerbehov, byggetekniske forhold, infrastruktur, krav fra plan- og bygningsetaten. Ikke tatt hensyn til flytting av trafo/ høyspentlinje.

Havlimyra

- Prosjektkostnad er beregnet til mellom 50 mill. kr. og 58 mill.kr. P(85)
- Styringsramme på 55 mill. kr. P(50).
- Usikkerhetsavsetning er 3 mill. kr. (differansen mellom P(50) og P(85))

Det er ikke identifisert spesielle usikkerhetsfaktorer utover normalt i konseptfasen.

Alternativ 2 – lokalisering av barnetrinn til Justvik

Tiltak

I alternativ 2 er følgende alternativ vurdert:

- a) Utvidelse av Justvik skole kombinert med rehabilitering av eksisterende skolebygg.
- b) Rive eksisterende skolebygg. Erstatte med ny bygningsmasse.

I begge alternativene er Kvernkallen barnehage (nedlagt) revet og kollen jevnet med terreng.

a) Utvidelse av Justvik skole kombinert med rehabilitering av eksisterende skolebygg

Areal

- Eksisterende bygg rehabiliteres ca. 2 700 m² (deler av gymsal rives).
- Tilbygg 2 500 m².
- Ny gymsal 500 m².

På grunn av byggets tekniske beskaffenhet og eventuelle krav fra Statens Vegvesen er det illustrert to ulike løsninger for utvidelse av eksisterende bygg og plassering av gymsal, se vedlegg. Ålefjærveien er fylkesvei (RV 452) og Statens Vegvesen krever formelt sett en avstand på 50 meter fra bebyggelse til fylkesvei. Statens Vegvesen har muntlig gitt tilbakemelding om at ved en eventuell utvidelse vil de utvise skjønn. Sannsynligvis vil de legge vekt adkomst/parkeringsløsning og støypromblematikk.

Tomt, leke og oppholdsareal

I alternativet vil leke og oppholdsareal på dagens skoletomt være mellom 7.8 og 8.0 dekar avhengig av plassering av bygg og parkeringsløsning. Rivning av Kvernkallen barnehage frigir areal som kan benyttes til lekeareal eller infrastruktur. For å få mest mulig lekeområde bør trafo og høyspentlinje flyttes. Tomtens beskaffenhet med skrånet terreng begrenser mulighet for større opparbeidelse av leke og oppholdsarealet. I alternativet er det ikke forutsatt store terrenginngrep pga skjæringer dette vil medføre. Kvalitet på uteområdet kan kompenseres med lekeapparater tilpasset terreng. Lekeareal kan utvides mot sørøst, men som tidligere nevnt er dette avhengig av erverv av grunn. For areal utenom regulert skoletomt se under alt. 1.

Parkering/ infrastruktur

Løsning 2 a) viser en løsning med 20 parkeringsplasser. Det er mulig å utvide parkeringsplassen ytterligere, men da på bekostning av lekeareal. Drop- off- løsning ihht kommunens forslag fra ingeniørvesenet. Løsning 2 b) er selve parkeringsløsningen som i alternativ 1.

Bygg

I begge løsningene vil alternativet bidra til en mer kompakt og arealeffektiv skole

Kostnader

Justvik skole

- Prosjektkostnad er beregnet til mellom 102 mill. kr. og 130,5 mill. kr. P(85)
- Styringsrammen på 122 mill. kr. P(50).
- Usikkerhetsavsetning er 8,5 mill. kr.(differansen mellom P(50) og P(85))

Prosjektkostnad er basert på full rehabilitering og ny bygg. Kalkyle fra 2011 er justert for prisstigning og areal. Det er lagt inn rivekostnader for Kvernkallen barnehage. Det knytter seg større usikkerhet til rehabilitering av et bygg enn etablering av nybygg. Spesielle usikkerhetsfaktorer; byggetekniske forhold, infrastruktur, opparbeidelse utomhus, krav fra plan- og bygningsetaten, flytting av trafo/ høyspentlinje.

b) Rive eksisterende skolebygg, erstatte med ny bygningsmasse

Tiltak

- Nybygg på 4 800 m²
- Gymsal på 500 m².
- Rive eksisterende skolebygg og Kvernkallen barnehage

Tomt, leke og oppholdsareal

Skolebygget er i alternativet gjort mest mulig kompakt og lagt i 3 etg. for å få mest mulig uteareal. Leke og oppholdsareal vil da innenfor kommuneplanens skoletomt bli på ca. 9.6 dekar. Ellers se under alternativ 2 a. og 1.

Parkering/ infrastruktur

Tilsvarende løsning som for 2a

Naboskap

Hensyn til naboskap er avhengig av løsning. Det å fjerne knausen og Kvernkallen barnehage kan oppleves som positivt. Løsningen med plassering av gymsal der hvor barnehagen lå, kan gi konflikt. Dette må eventuelt vurderes i neste fase.

Kostnader

- Prosjektkostnad er beregnet til mellom 124 mill. kr. og 146,5 mill. kr. P(85)
- Styringsrammen på 139 mill. kr. P(50).
- Usikkerhetsavsetning er 7,5 mill. kr.(differansen mellom P(50) og P(85))

Det er lagt inn rivekostnader for eksisterende skole og Kvernkallen barnehage. Spesielle usikkerhetsfaktorer; rivekostnader, infrastruktur, opparbeidelse utomhus, krav fra plan- og bygningsetaten, flytting av trafo/ høyspentlinje.

Alternativ 3 – lokalisering av barnetrinn til Havlimyra

Tiltak

- Ny bygg 4 500 m².

Det er illustrert en løsning hvor barnetrinnet legges i 2 etasjer og en løsning hvor barnetrinnet legges i 3 etasjer.

Atkomst

Hovedinngang og atkomst for varelevering og søppelhåndtering flyttes til sørsiden av eksisterende anlegg. Dagens atkomstvei reduseres til gang- og sykkelvei. Denne bør flyttes så langt mot nord som mulig for å vinne areal som del av skolens ute og lekeareal. Nødvendig nødtransport kan i tillegg skje på gang/ sykkelvei.

Tomt, leke og oppholdsareal

Som i alternativ 1 er uteoppholdsarealet «dedikert» barnetrinnet på ca. 12 dekar. Flytter en på hovedatkomst til sørsiden av tomten og skyver på gang- og sykkelstien vil dette grepet gi noe mer leke- og oppholdsareal. Arealet mellom gang- og sykkelstien, opp til skolen og Justnesskauen er ikke vurdert som hensiktsmessig uteareal. Selve leke – og oppholdsarealet «dedikert» barnetrinnet har en utnyttelse på ca. 7.5 dekar – 8.4 dekar avhengig av løsning på bygg. I tillegg kommer baner med 4.5 dekar (i sambruk med ungdomskolen). Da er leke og oppholdsareal til ungdomstrinn forøvrig og barnehage og infrastruktur holdt utenfor beregningene. I denne løsningen må en inn med store terrenggrep for å få lagt inn bygninger og tilrettelegge for uteareal, tilsvarende som for resten av området. I alternativet kan det være enklere å kompensere med økt kvalitet på opparbeidelse av uteområdet enn på Justvik.

Det digitale kartgrunnlaget er ikke oppdatert. Usikkerhet er knyttet til randsoner i nord og sør og terrengingrep der.

Landskap og terrengtilpasning

Bygget ligger som en fortsettelse av øvrig bebyggelse og vil ha liten konsekvens utover at området oppleves som mer bebygget og mindre grønt. Deler av nybygget vil skjules av eksisterende vegetasjon.

Parkering

Eksisterende parkeringsplass ved barnehage utvides til en samlet parkeringsplass for skole og barnehage for til sammen 63 plasser. I forslag til løsning tar en bruk deler av barnehagetomta. En samlet parkeringsløsning vil gi mindre blanding av kjørende og gående. Det blir større gangavstand fra p-plass til skole og idrettsanlegg, men skolegården vil ikke bli benyttet til parkering som i dag.

Minus ved parkeringsløsningen er fortsatt deling av skole og barnehageområdet.

Robusthet

Organisering av bruk av idrett, leke og oppholdsareal både innvendig og utvendig kan gi muligheter en ikke har belyst i denne utredningen. Flerbrukshallen med tilstøtende idrettsareal sammen med fellesareal gir en robusthet i bruk og mulighet for effektiv arealutnyttelse.

Plan- og bygningsetaten og Kristiansand eiendom mener forøvrig at barnehagetomten på Havlimyra på sikt bør vurderes som en potensiell utvidelsesmulighet for skole, avhengig av det totale behov.

Bygg

Alteternativet forutsetter sambruk med eksisterende bygg, se alternativ 1. Det er ikke lagt inn areal til gymnastikk fasliteter.

Kostnader

- Prosjektkostnad er beregnet til mellom 97 mill. kr. og 112 mill. kr. P(85)
- Styringsrammen på 106,5 mill. kr. P(50).
- Usikkerhetsavsetning er 6,5 mill. kr. (differansen mellom P(50) og P(85))

Spesielle usikkerhetsfaktorer; infrastruktur, opparbeidelse utomhus, flytting av trafo.

Verdivurdering Justvik skole

Eiendomsmegler Frode Kulien har foretatt verdivurdering av eiendommene gnr. 117 bnr.2 og 7, samt gnr. 116, bnr. 183 «Kvernhusheia 2» Justvik skole. I verdivurderingen ses verdien av eiendommene under ett, det forutsettes at det som er regulert til tjenesteytende formål reguleres til bebyggelse og anlegg. Skolebygningen forutsettes å rives. Antatt markedsverdi i dagens marked er kr. 8 mill for eiendommen.

Alternativ 4 – lokalisering av barnetrinn til Justvik og Fagerholt

Tiltak

Tiltak for Justvik skole er tilsvarende som i alternativ 1, dvs rehabilitering av eksisterende bygg og ny gymsal på 500 m². Tilsammen 3 200 m². Kapasitet er på 230 elever.

Tiltak for Fagerholt skole.

På grunn av bygningsmassens byggtekniske tilstand, krav i TEK 10, krav om universell utforming, radon tiltak og at deler av bygningsmassen er lite egnet til å oppgaderes, er det lagt til grunn å rive store deler av eksisterende bygningsmasse. I dag har skolen kapasitet til 274 elever og er på 3 605 m² inkl. gymsal. Skolen utvides til 494 elever. Tiltak som legges til grunn i utredningen:

- Nybygg på 4 188 m²
- Ny gymsal på 500 m².
- Rive store deler av eksisterende bygningsmasse.
- Beholde administrasjonsbygg (ca. 350 BTA m²) og 1. klassefløy (ca. 400 m² BTA).

Tomt, leke og oppholdsareal

Justvik skole

Tilsvarende som i alternativ 1.

Fagerholt skole

Skolen disponerer stor tomt og skolens leke og oppholdsareal vurderes som meget god. I tilknytning til skolen ligger en 7er bane og «ballbinge». Nybygg i 2 etg. kan plasseres der den gamle delen av skolen ligger. Paviljong rives og uteareal tilbakeføres. I en eventuell behovsutredningfase vurderes hvilke tiltak som må kompensere for økt elevtall, men skolen disponerer godt med ulik type leke og oppholdsareal. Det går en kraftlinje over deler av skoletomten.

Parkering/ infrastruktur og atkomst

Justvik skole

Tilsvarende som i alternativ 1.

Fagerholt skole

Ved en utvidelse er det behov for å «rydde opp i inn/avkjørsel» til skolen bla sett ifht varelevering, samt plassering av parkeringsplasser som i dag har en dårlig løsning. I dag har skolen ca. 35 parkeringsplasser. Dette vurderes eventuelt i behovsutredningen.

Kostnader

Justvik skole (som i alt. 1)

- Prosjektkostnad er beregnet til mellom 66 mill. kr. og 80 mill. kr. P(85)
- Styringsrammen på 75 mill. kr. P(50).
- Usikkerhetsavsetning er 5 mill. kr.(differansen mellom P(50) og P(85))

Prosjektkostnad er basert på full rehabilitering. Kalkyle fra 2011 er justert for areal og prisstigning. Det knytter seg større usikkerhet til rehabilitering av et bygg enn etablering av nybygg. Spesielle usikkerhetsfaktorer; endrede brukerbehov, byggetekniske forhold, infrastruktur, krav fra plan- og bygningsetaten. Ikke tatt hensyn til flytting av trafo/ høyspentlinje.

Fagerholt

- Prosjektkostnad er beregnet til mellom 84 mill. kr. og 98 mill.kr. P(85)
- Styringsramme på 93 mill. kr. P(50).
- Usikkerhetsavsetning er 5 mill. kr. (differansen mellom P(50) og P(85))

Prosjektkostnaden er basert på at store deler av skolen erstattes med nybygg. Spesielle usikkerhetsfaktor; rivekostnader, infrastruktur, grunnforhold, grensesnitt gammlet nytt bygg og sikring av uteareal. Ikke tatt hensyn til flytting av trafo/ høyspentlinje. I vurderingen forutsetter en at tilfluktsrom ved skolen saneres.

Skolen har ett administrasjonsbygg på 400 m² med god kvalitet i tillegg til ett påbygg på ca. 500 m² som kan beholdes uavhengig av løsning.

Behov for tiltak ved Fagerholt skole i et 5-10 års perspektiv.

I et 5 – 10 års perspektiv er det behov for oppgraderings og rehabiliteringstiltak ved Fagerholt skole.. KE har vurdert at uavhengig av en eventuell utbygging ved skolen er deler av skolen i så dårlig byggeteknisk tilstand at foruten administrasjonsbygg, 1. klassefløy og gymsal bør resten av bygningsmassen rives. Avhengig av tidsperspektiv for utbedring bør det for gymsal foretas en grundigere vurdering av tilstand. Dagens elevkapasitet på 274 elever er lagt til grunn for beregningen.

Beregnete kostnader ved en total oppgradering:

- Prosjektkostnad er beregnet til mellom 42 mill. kr. og 49 mill.kr. P(85)
- Styringsramme på 46 mill. kr. P(50).
- Usikkerhetsavsetning er 3 mill. kr. (differansen mellom P(50) og P(85))

Det er lagt inn tilsvarende usikkerehtsberegning som i alternativ 4.

I alternativ 4 er riving av gymsal lagt til grunn pga usikkerheten ved å beholde dagens gymsal er stor. Dette skyldes størrelse, bindinger som eksisterende gymsal vil legge på på plassering av bygg samt at KE har vurdert at oppgraderingskostnader for gymsalen vil bli høy, opp mot kvadratmeterkostnader på nybygg.

Oppsummering

Framdrift:

Det knytter seg minst usikkerhet til alternativ 1 og 4, avhengig om det vil komme krav om reguleringsplan for Justvik skole og Fagerholt skole. Når det gjelder alternativ 3 ser ikke Plan- og bygningsetaten de store planmessige utfordringer i dette alternativet. Alternativ 2 kan være planmessig komplisert pga området er uregulert, det foregår annet planarbeid i området samtidig som det kan ligge trafikale utfordringer knyttet til Ålefjærveien.

Omfang/ robusthet:

Bygg

På grunn av sambruk med eksisterende bygg i alternativ 3, er det ikke behov for å bygge opp så mye areal som ved en lokalisering av skole på Justvik. Alternativ 3 er mest robust i forhold til utnyttelse av de kvalitetene som ligger i eksisterende anlegg, samt å kunne ivareta behov en ikke ser i dag.

Tomt

Plan- og bygningsetaten og Kristiansand eiendom mener at barnehagetomten på Havlimyra på sikt bør vurderes som en potensiell utvidelsesmulighet for skole, avhengig av kommunens behov.

Kvalitet:

Bygg

Alternativ 3 gir en mer arealeffektiv løsning pga sambruk med eksisterende anlegg. Kvalitet på bygg vil bli likt i de ulike alternativene.

Tomtekvalitet

Forutsatt at nybygg plasseres der eksisterende bygg ligger, vil tomte på Fagerholt kreve minst opparbeidelse, tiltak og opprettholdelse av eksisterende kvalitet ved eventuell utvidelse.

Kostnader:

Det er beregnet lavest prosjektkostnader og minst usikkerhet for alternativ 3.

Prosjektrammen er beregnet til å ligge mellom 97 mill. kr. og 112 mill. kr. hvor det vil være 85 % sannsynlighet for at prosjektet gjennomføres innenfor en ramme på 122 mill. kr.

Kristiansand Eiendom har gjennomført usikkerhetsanalyser som viser at det knytter seg minst usikkerhet ved alternativ 3.

Inntekt

Antatt markedsverdi for eiendommene gnr. 117 bnr.2 og 7, samt gnr. 116, bnr. 183

«Kvernhusheia 2» Justvik skole i dagens marked er kr. 8 mill.

Når lokalisering av barnetrinn er vedtatt av Bystyret vil det bli gjennomført en behovsutredning for vedtatt alternativ med gitt framdrift, elevtall, areal, omfang på utomhus/ infrastruktur og eventuell inntekter/ kostnader på salg eller erverv av grunn. Beregninger av kostnader i utredningen vil danne grunnlag for eventuell justering av avsetning i HP- 13-16.

Vurdering av andre forhold

Tomte kvaliter /uteområde

Oppvekstsektoren har gjort en nærmere vurdering av kvaliteten på utområdene i de ulike alternativene. Uteområdene er en svært viktig og nødvendig kvalitet som bidrar til godt læringsmiljø, sosial aktivisering, læring, fysisisk utfordring og som en ressurs for nærmiljøet. Tabellen under gir en oversikt over skolegårdens størrelse i forhold til antall elever og hvor mange kvadratmeter hver elev får til rådighet. Størrelsen er vesentlig for å få plass til de elementer som normaler for utomhusplaner lister opp.

Skolestrukturutredningen, kommuneplanen og normaler for utomhusplaner oppgir 15 daa skolegård til en skole med 450 elever. Det innebærer litt over 33 m² per elev.

	Størrelse på skolegården	Antall elever	Antall m ² per elev
Alternativ 1:			
Barnetrinn både på Havlimyra og Justvik.			
Rehabilitering av Justvik skole (1.-7.trinn, 230 elever)	8 000 m ²	230	35 m ²
Nytt barnetrinn ved Havlimyra skole (1.-7.trinn, 2.etg, 220 elever) Med utgp. I alt.2 – Havlimyra (omlegging av g/s-vei, adkomst og p-løsning)	8 400 m ² +4500 m ² (sambruk u-trinn)	220	38 m ² +7 m ²
Nytt barnetrinn ved Havlimyra skole (1.-7.trinn, 2.etg, 220 elever) Ved bruk av dagens g/s-vei, adkomst og p-løsning	4 200 m ² +4500 m ² (sambruk u-trinn)	220	19 m ² +7 m ²
Lokaliseringalternativ 2:			
Barnetrinn for hele området løses på Justvik skole.			
Utvidelse og rehab. av Justvik skole. Alt 2a; Utvidelsen bygger ned 300m ² av eks. skolegård. (1.-7.trinn, 450 elever)	7 700 m ²	450	17 m ²
Utvidelse og rehab. av Justvik skole Alt 2b; Utvidelsen bygger ned 500m ² av eks. skolegård. (1.-7.trinn, 450 elever)	7 500 m ²	450	16,5 m ²
Rive og bygge ny skole, alt.3. (1.-7.trinn, 450 elever)	9 600 m ²	450	21 m ²
Lokaliseringalternativ 3:			
Barnetrinnet for hele området løses ved siden av ungdomstrinnet på Havlimyra skole			
Nytt skolebygg i 2 etasjer, alt.1. (1.-7.trinn, 450 elever)	7 500 m ² 4500 m ² (sambruk u-trinn)	450 800	16,5 m ² + 5,5 m ²
Nytt skolebygg i 3 etasjer, alt.2. (1.-7.trinn, 450 elever)	8 400 m ² 4500 m ² (sambruk u-trinn)	450 800	18,5 m ² + 5,5 m ²
Lokaliseringalternativ 4:			
Rehabiliter Justvik Utvide Fagerholt			
Rehabilitering av Justvik skole (1.-7.trinn, 230 elever)	8 000 m ²	230	35 m ²
Utvide Fagerholt	Min 20 000 m ²	500	Min 40 m ²

Eksempler på størrelse på tre andre skolegårder i kommunen;

- Tordenskjoldsgate skole har 3 135 m² skolegård og er i dag omtrent fylt opp med sine 146 elever, dvs skolegården utgjør 21,5 m² per elev.
- Lovisenlund skole har en skolegård på 14 500m². Skolen har i dag 329 elever og kapasitet til å ta imot til sammen 500 elever. Da vil skolegården utgjøre 29 m² per elev.
- Strømme har en skolegård på 23 000m². Skolen har i dag 310 elever og en kapasitet på 516 elever. Dette betyr at hver elev har 44,5 m² skolegård til disposisjon når skolen er fylt opp.

Henvisninger til dokumenter/vedtak vedrørende kvalitet på uteområdet

1. Skolestrukturutredningen, vedtatt av Bystyret 8.desember 2010.

Omtaler at en skole for 450 elever tilsier en skoletomt på 25 dekar. Det er da beregnet 7 dekar til skolebygning, 15 dekar utendørs bruksareal og resterende areal til adkomst, parkering og lignende. Det er viktig at mest mulig av tomten og den naturlige vegetasjonen beholdes.

2. Kommuneplanen, vedtatt av Bystyret 22.juni 2011

Kap.3. Rettsvirkning og bestemmelser.

§ 9. Uteareal for opphold, lek, rekreasjon og idrett (pbl § 11-9 nr. 5, 6)

Kravene gjelder ved regulering og ved søknad om nye tiltak.

a. Funksjonskrav

- *Det skal være sol på minst halve arealet klokken 15 vårjevndøgn.*
- *Areal brattere enn 1:3 er ikke tellende i arealberegning etter bestemmelsenes § 9 b, unntatt der dette kan inngå i lekeareal, for eksempel akebakke.*
- *Alle utearealer som skal forvaltes/eies av kommunen, skal utformes og anlegges i samsvar med "Normaler for uteanlegg i Kristiansand kommune", vedtatt av bystyret 19.11.2008.*

b. Lokalisering og utbyggingsvolum

- *Det skal etableres nærmiljøpark* i tilknytning til grunnskoler i alle nye utbyggingsområder. Nærmiljøparken skal være minimum 15 dekar og legges i tilknytning til annen grønnstruktur. Nærmiljøpark gjelder også som kvartalslek innen gitte avstandsgrenser for kvartalslekeplass/tilbud. 7'er fotballbane skal integreres i nærmiljøparken.*

* Nærmiljøpark forstås her som skolegård

3. Normaler for utomhusanlegg i Kristiansand kommune, vedtatt av Bystyret i des. 2008

Gir krav til funksjon og fysisk utforming for kommunalt eide utomhusanlegg og for andre anlegg der det stilles krav om godkjent utomhusplan. For nærmiljøparken (skolegården) er det på side 12 listet opp tolv ulike elementer som skal være med når området opparbeides. <http://www.kristiansand.kommune.no/PageFiles/19126/Normaler%20for%20utomhusanlegg.pdf>

4. Rikspolitisk retningslinjer (RPR), barn og unge

Punkt 5d omhandler erstatningsareal. Dette må skaffes, dersom areal som er i bruk blir omdisponert til annet formål.

(Vil ha betydning ved Justvik skole, dersom ny bygningsmasse legges i eksisterende skolegård.)

Oppsummering skolegård

Justvik skole

Skolegården på Justvik bør utvides betydelig i alternativ 2 med utvidelse av eksisterende skole. Dersom en velger å beholde dagens skolestørrelse på Justvik (alt 1/4) eller velger alternativet med å rive og bygge nytt barnetrinn (alt 2b), vil det sannsynligvis være gjennomførbart, dersom det er mulig å utnytte det bratte terrenget og terrassere ny bygningsmasse. Topografien i eksisterende skolegård og tilstøtende områder er krevende, men et godt utgangspunkt for å skape en spennende skolegård.

Havlimyra skole

Bygging av et nytt barnetrinn for hele området på Havlimyra (450 elever), gir en størrelse på skolegården som er i underkant av hva som burde vært tilgjengelig areal til formålet. Det forutsetter at det hentes maksimalt ut av en omlegging av dagens infrastruktur for å oppnå størst mulig uteområde. Det bør søkes oppnådd enda større gevinst i form av større uteareal enn det som er illustrert på skisse for alternativ 3 – i tillegg må det investeres betydelig i kvalitet på uteområdet.

Det er et godt skolegårdsareal til å realisere utvidelse iht alt 1, forutsatt at dagens veiløsning legges om. Store deler av «skogstomta» som er igjen ved siden av ungdomskolen har flotte kvaliteter som bør tas vare på.

Fagerholt skole

Fagerholt har et stort uteareal med gode kvaliteter, og grenser i tillegg til friareal.

Trafikksituasjonen ved skolen må løses bedre ved en utvidelse. I tillegg bør høyspent legges ned i bakken. Det anses ikke å være vesentlige utfordringer som er til hinder for en utvidelse av skolen.

Hensiktsmessig skolestruktur

Kristiansand har mange skoler i forhold til befolkningsgrunnlaget og i forhold til at det innad i kommunen er små geografiske avstander.

Kristiansand kommune har høye kostnader pr elev. Det er dokumentert at dette i vesentlig grad skyldes kostnadskrevende skolestruktur. Derfor er det et vedtatt mål å tilstrebe større, og om mulig færre, enheter. Av de fire alternativene som er utredet, er det bare alternativ 3 som vil føre til en reduksjon av antall enheter.

Mulighetene til en hensiktsmessig elevfordeling er også et viktig forhold. Når en elev tas inn på en skole på 1. trinn, har eleven rett til å gå på skolen alle år. Opplæringsloven har ellers bestemmelser om at en elev har rett til å gå på den nærmeste skolen eller den skolen i området han tilhører (også det med utgangspunkt i nærmeste skole). Jo flere skoler det er i et geografisk område, desto større blir utfordringen med at elevtallet svinger (boligbygging, generasjonsskifter). Færre skoler som dekker et geografisk område av et visst omfang vil være mer robust for elevtallsvingninger ved at nedgang i elevtall i ett område kan kompenseres ved økning i andre områder. Det vil gjøre det lettere å dimensjonere skolestørrelsen riktig og gir mindre svingninger i økonomi/bemanning. Dette er i dag en problemstilling som i høy grad gjelder elevfordelingen mellom Fagerholt og Presteheia. Alternativ 2, 3 og 4 vil gi være mest robuste og hensiktsmessige når det gjelder elevfordeling, men ved at Fagerholt utvides (alt 4) kan det vanskeliggjøre at kapasiteten på Presteheia blir utnyttet bedre (fritt skolevalg/nærskolerett). For å hindre dette, kreves styring ved hjelp av forskriftsfesting av skolegrenser og begrensinger i skolevalgmulighetene i dette området. Alternativ 1 vil, med hensyn til nytt barnetrinn på Havlimyra, ytterligere forsterke de utfordringene som allerede gjelder med komplisert elevfordeling. Inntaksområdet blir lite og vil få store svingninger i elevtallet.

Skolestørrelse

Opplæringsloven har en anbefaling om at det vanligvis ikke bør være mer enn 450 elever pr skole. I skolestrukturvedtaket fra 2010 er det vedtatt å tilstrebe å ha større enheter enn i dag. Særlig på ungdomstrinnet kan det være grunnlag for å anbefale skoler på mer enn 450 elever dersom det arealmessig er godt tilrettelagt for det.

Andre store kommuner som Oslo, Drammen og Bærum har mange skoler som er vesentlig større enn 450 elever. 500- 600 elever pr skole er vanlig. De største skolene er på ca 800 elever.

Ut fra veiledende størrelse i Opplæringsloven vil alternativ 2 være mest hensiktsmessig ved at det på lang sikt vil bli opp mot 450 elever på Justvik barneskole og opp mot 325-350 elever på Havlimyra ungdomsskole.

Alternativ 1 vil gi en fortsatt liten barneskole på Justvik med 240 elever og en kombinert skole på Havlimyra med opp mot 550 elever på sikt. Imidlertid vil barnetrinnsandelen på Havlimyra være liten og uhensiktsmessig.

Alternativ 3 vil gi en skole på opp mot 750 elever på lang sikt. De første årene vil skolen ligge på ca 600-650 elever.

Alternativ 4 vil gi en fortsatt liten barneskole på Justvik, men en hensiktsmessig stor barneskole på Fagerholt på ca 500 elever.

Det er ingen forskning som viser at det er tydelig sammenheng mellom skolestørrelse og faglige resultater, unntatt dersom skolene er svært små.

Ressursmessige muligheter for pedagogisk kvalitet

Den økonomiske tildelingsmodellen gir skolene ressurser etter objektive kriterier som gjelder alle grunnskoler. Det vesentligste av ressursene består i et kronebeløp pr elev (ca 45 000 – ca 50 000 kr/elev).

Mange av skolene med trinnstørrelser på rundt 30-35 elever har utfordringer med å ha ressurser nok til å få en god nok bemanning til å kunne gruppere elevene hensiktsmessig og til å kunne differensiere undervisningen. Skoler med den størrelsen har hvert år fått tilsyn fra Fylkesmannen på bakgrunn av for høy gruppestørrelse (mange elever pr lærer).

Å endre tildelingsmodellen for å kompensere for dette er ingen god løsning. Ressursene må da omfordes etter andre kriterier og nye problemstillinger vil oppstå.

Det er vesentlig lettere med trinnstørrelser fra ca 40 elever og oppover. I tillegg vil større trinn gi mer allsidig kompetanse på teamet.

Alternativ 3 og til dels 2 og 4 vil gi gunstig trinnstørrelse, men ikke i alternativ 1 der to barnetrinnskoler hver i snitt vil ligge på rundt 30-35 elever pr trinn.

Områdestruktur

Området tilhører delområde 14/15 Justvik/Ålefjær.

Samfunnsmessig vil det være ønskelig at området fra Justvik til Justneshalvøya blir et sammengende område. Felles skoletilhørighet vil styrke dette. Alternativ 2 og 3 gir slik felles tilhørighet, men lokalisert på ulike steder. Alternativ 1 innebærer at Justneshalvøya, som et lite område, blir eget identitetsområde mellom Justvik og Gimlekollen, mens alternativ 4 lager "skille" mellom Justneshalvøya og Justvik.

Avstand til skolen

Alternativ 1 og 4 vil være gunstigst i forhold til at flest mulig får kortest mulig avstand til skolen. Alternativ 3 vil være minst gunstig ved at skolen ligger i ytterkant av opptaksområdet. Det medfører at mange elever fra Justvik sentrum og nordover som har til dels lang skolevei fra før vil få enda lengre vei til skolen. Alternativ 2 vil medføre en avstand fra Justneshalvøya til Justvik skole på litt over 2 km. Mer-/mindrekostnader til skolekyss i de ulike alternative utgjør ikke vesentlige beløp – anslagsvis merkostnad på ca 100.000-150.000 kr mellom alternativ 1 (som blir billigst) og alternativ 3 (dyrest).

Det må påregnes at alternativ 2 og 3 vil medføre økt foreldrekjøring til skolen.

Oppvekstmiljø

Offentlig infrastruktur er en viktig faktor i nærmiljøet. Justneshalvøya har i dag Havlimyra skole, barnehage og idrettshall. Justvik har skole, grendehus, kirke og 11er fotballbane. En løsning som innebærer nedleggelse av skole vil naturlig nok ha en negativ effekt, men annen infrastruktur som finnes vil kunne kompensere. Disse aspektene er ytterligere belyst senere i oppsummeringen av høringsuttalelsene.

Tilgang på natur/kvaliteter i nærområdet

Både Havlimyra, Fagerholt og Justvik har god tilgang på varierte naturkvaliteter i nærområdet. Det gjelder både sjø og skog.

Gjennomføring/midlertidige løsninger

Alternativ 3 vil være klart gunstigst med hensyn til kostnader og lite ulemper med midlertidige løsninger. Bortsett fra noe ulempe for ungdomsskolen, vil utbygging av barnetrinnet kunne skje ved at Justvik skole opprettholdes inntil utbyggingen er ferdig. Alternativ 2 vil sannsynligvis medføre omfattende bruk av midlertidige løsninger ved at Justvik skole helt eller delvis må flytte ut i byggeperioden. Dette vil gi relativt store kostnader og by på vesentlig ulempe. Alternativ 1 vil gi et moderat behov ved at barnetrinnet på Havlimyra bygges ferdig, og elevene flytter inn, før Justvik rehabiliteres. En løsning med ny skole på Justvik kan gi redusert behov avhengig av om den nye skolens plassering er i konflikt med eksisterende skole eller ikke.

Alternativ 4 vil bli mest komplisert å gjennomføre. Det vil være naturlig å utvide Fagerholt først på grunn av at kapasiteten må økes. På grunn av at store deler av bygningsmassen må rives og at skolen bør bygges opp i hovedsak der eksisterende bygningsmasse står, vil det medføre et realitativt stort behov for midlertidighet. Her kan kanskje Presteheia utnyttes noe. Deretter kan Justvik utvides med en realistisk ferdigstilling rundt 2017.

Oppsummering/oversikt

Tabellen under oppsummerer de vesentligste forholdene knyttet til løsningsalternativene som er utredet

Sammenligning av løsningsalternativ (J=Justvik, H=Havlimyra, F=Fagerholt)

	1 RehabJustvik utvidelse Havlimyra	2a Utvidelse og rehab Justvik	2bNybygg Justvik	3 Nedlegge Justvik hele barnetrinnet på Havlimyra	4 Rehab Justvik Utvidelse Fagerholt
Økonomi Investering/	138 mill	130,5 mill	146 mill	112 mill -8 mill tomt	178 mill (-49 mill, nødv. Tiltak 5-10 år)
Økonomi drift (merkostnad/bespar else i forhold til dagens struktur)	0,8 mill (SFO)/år	0	0	-2,2 mill mill/år	0
Anslag kostnader midlertidige løsninger	1,5 mill	3-4 mill	1-3 mill	0	4-5 mill
Tomteforhold	OK, men noe dårlig infrastruktur J	Vanskelig infrastruktur/ topografi	OK, men noe vanskelig infrastruktur/ topografi	OK, men bebyggelse/ topografi begrenser	OK, men noe dårlig infrastruktur J
Uteområde – størrelse skolegård	35m2/elev J 38 m2/elev H omlegg vei (26 m2/elev H) uten omlegg vei	17 m2 (kan økes v/erhverv)	21 m2/elev (kan økes v/erhverv)	22/24 m2/elev (2 eller 3 etg)	35 m2/elev J min 40 m2/elev F
Uteområde – potensial for god kvalitet	Meget bra, forutsatt omlegging infrastruktur H	Dårlig uten erhverv	Dårlig uten erhverv	Relativt dårlig	Meget bra
Økonomisk usikkerhet	Moderat	Relativt stor	Moderat	Liten	Moderat
Skolestørrelse	230 J/ 220 H(+ca 350u)	450	450	Ca 750 etter utvidelse u-trin på sikt	230J/ 500 F
Reguleringsmessige forhold	Omregulering – påregne g-s vei	Ny regulering (er uregulert) – påregne krav om g-s vei	Ny regulering (er uregulert) – påregne krav om g-s vei	Omregulering – påregne krav om g-S vei	Mulig plankrav uten spesielle konsekvenser F, påregne g- s-vei
Område- struktur/nærmiljø	Skaper «nytt identitetsområde» mellom Justvik og Gimlekollen	Havlimyra og Justvik sammen- hengende	Havlimyra og Justvik sammen- hengende	Havlimyra og Justvik sammen- hengende	Skaper «nytt identitetsområ- de» mellom Justvik og Justn.halvøya/ Gimlekollen
Skolestruktur, hensiktsmessig opptaksområde	Uhensiktsmessig 4 barneskoler inkl Kongsgård/Gimlek. 4 skoler totalt	Akseptabel 3 barneskoler inkl Kongsg./ Gimlek. 4 skoler totalt	Akseptabel 3 barneskoler inkl Kongsg./ Gimlek. 4 skoler totalt	Bra 3 barneskoler inkl Kongsg./Gimlek. 3 skoler totalt	Akseptabel 3 barneskoler inkl Kongsg./ Gimlek. 4 skoler totalt
Avstand	Kortest – skole der elevene bor	Ca 2 km fra Justnes- halvøya – skolen plassert midt i opptaks- området	Ca 2 km fra Justnes- halvøya - skolen plassert midt i opptaksomr.	Ca 2 km lengre vei for J-elever- mange har lang avstand fra før skolen plassert i ytterkant av opptaksomr.	Korte avstander – skole der elevene bor. Ingen får mer enn 2 km til F.

	1 Rehab Justvik utvidelse Havlimyra	2a Utvidelse og rehab Justvik	2b Nybygg Justvik	3 Nedlegge Justvik hele barnetrinnet på Havlimyra	4 Rehab Justvik Utvidelse Fagerholt
Ressursmessige muligheter for Pedagogisk kvalitet	Dårligste løsning for B-trinn	Bra	Meget bra	Meget bra B-trinn, men stor skole totalt	Meget bra B-trinn F. Ugunstig på J
Skolens nærområde	Bra Skog/sjø nærme	Bra Skog/sjø nærme	Bra Skog/sjø nærme	Bra Skog/sjø nærme – høy belastning	Bra Skog/sjø nærme. Friområder v/Fagerholt
Midlertidige løsninger	Moderate	Relativt stort	Moderat til stort avhengig av byggets plassering	Minimalt behov	Stort behov
Tidsmessig	Kan starte raskt – først bygge H	Avhenger av regulering	Avhenger av regulering	Kan starte raskt	Kan starte raskt F, men hele løsningen neppe ferdig før tidligst 2017.

Uttalelser/synspunkt fra skolene/nærmiljøet

I forbindelse med at saken ble fremmet forrige gang (uten Fagerholtalternativet), ble det ikke gjennomført formell høring, men det kom innspill som ble referert og vedlagt:

Rektorene og styrer/FAU ved Fagerholt, Justvik og Havlimyra er enige i at eksisterende skoler – Justvik og Fagerholt - bør utvides fremfor å bygge nytt barnetrinn på Havlimyra (alt 1 og 4).

Å samle hele barnetrinnet på Havlimyra og legge ned Justvik møter stor motstand på Justvik og Havlimyra.

Velforeningen på Justvik ønsker at Justvik skole utvides/bygges ny skole og fraråder at Justneshalvøya "får egen barneskole".

Velforeningen på Justneshalvøya mener at løftet om barneskole på Havlimyra i kombinasjon med Justvik (alt 1) må innfris og henviser til kommunale planer.

Eidet velforening ønsker å tilhøre Fagerholt.

Formell høring

Oppvekstdirektøren sendte høringsbrev om eventuell nedleggelse av Justvik skole 04.06.2012 til aktuelle skoler, velforeninger, KOMFUG og fagorganisasjonene.

Etter Opplæringsloven er det elever, ansatte og foreldre ved berørt skole som er viktigste instans for høring om nedleggelse.

I denne formelle høringsrunden er det kommet uttalelser fra Justvik skoles styre, Havlimyra skoles styre og Justvik vel.

Det vises for øvrig til uttalelsene fra andre instanser som kom i den første innspillsrunden og ligger som vedlegg. De er ikke tatt inn i oppsummeringen.

Oppsummering av uttalelsene

Justvik skole	<ul style="list-style-type: none">• Ønsker Justvik utvidet• Ønsker en god struktur Gimlekollen-Justvik der hele bydelen ses under ett og med de tre eksisterende barneskolene• Lagt ned stort arbeid av skolen og foreldre/beboere for et godt miljø. Stor entusiasme og stolthet over skolen• 1000 underskrifter støtter bevaring – ønsker ikke "storskole" på Havlimyra• Mange elever på Havlimyra får langt dårligere tilbud enn i dag. Henviser til Barnekonvensjonen om å legge vekt på "barns beste" i slike saker. Henviser til Opplæringsloven – skoler bør ikke være over 450 elever. En så stor skole vil bli uoversiktlig og oppleves utrygg• Ikke realistisk å kunne dekke spesialromsbehovet med så mange elever• Trafikksituasjonen på Havlimyra vil bli livsfarlig• Stor skolekrets som strekker seg helt til Erkleiv. Mange får mye lengre skolevei• Svekker Justvik sentrum – mange aktiviteter på skolen om ettermiddag/kveld• Peker på at opprustningen av Justvik skulle vært gjort for lenge siden og at Erkleiv er blitt nedlagt
Justvik vel	<ul style="list-style-type: none">• Lengre skolevei – 2 km, dels uten gang og sykkelvei• For stor skole på Havlimyra med inntil 800 elever• 1-10 ikke gunstig, elevene trenger "ny start"• Justvik skole har bedre og mer spennende uteareal enn Havlimyra• Skole/barnehager i området er allerede nedlagt og "sentralisert" (Erkleiv, Kvernkallen, Justvik bhg) – skal nå også skolen stå tom?• Bydelen fremstår nå som attraktiv etter å ha jobbet med omdømme/rykte. Å miste skolen betyr å miste sin identitet til fordel for et nytt ressurssterkt boområde• Skolen trenger utvidelse og opprustning, ikke nedleggelse• Nye boligområder kan komme (Føreid) – viktig å se fremover
Havlimyra skole	<ul style="list-style-type: none">• Mener det er uheldig med for tett avstand mellom barne- og ungdomsskolen• Flere kommuner går bort fra 1-10 skoler og det er forskningsundersøkelser som dokumenterer at elever på 1-10 presterer dårligere enn på 1-7/8-10 (Bonesrønning)• Ikke påvist at små eller store skoler gir bedre resultater, men det bør være åpenbart at sosiale forhold og trygghet er bedre på mindre skoler• Stiller spørsmål ved om tomt, leke- og oppholdsareal gir mulighet for tilstrekkelig skille mellom 5- og 15-åringer• Infrastrukturen må ha omfattende endringer på grunn av trafikksituasjonen. Det er mange utfordringer allerede i dag.• Havlimyra et godt eksempel der ungdommen selv bygger ned tradisjonelle identitetsområder – noe som berettiger å ha en robust Justvik skole – gir sosioøkonomisk mangfold.• Oppfordrer ellers til saklighet i debatten om en vanskelig sak som engasjerer

Kommentarer til uttalelsene

Uttalelsene anses relevante, saklige og faktabaserte.

Konklusjon/vurdering

Ut fra foreliggende vurdering anses en utvidelse/ny skole på Justvik (alternativ 2) lite realistisk å kunne gjennomføre, selv om dette hadde vært en god faglig løsning. De mange uklarheter og problemstillinger som gjelder tomten (trafikk, parkering, uteområdets størrelse og topografi, planer i området mv) gjør at det konkluderes med at alternativet ikke anses gjennomførbart.

Derfor gjenstår alternativ 1, 3 og 4 som gjennomførbare.

På bakgrunn av at Kristiansand har en kostnadskreven skolestruktur og at det de neste årene er vedtatt en rammereduksjon til sektoren på over 20 mill kr, er økonomi en avgjørende faktor.

Oppvekstdirektøren har da vurdert at kvaliteter en ellers ønsker å legge til grunn må renonseres noe på.

Alternativ 3 er klart gunstigst økonomisk, har minst usikkerhet og vil være greit å realisere raskt uten midlertidige løsninger.

Besparelsen i forhold til alternativ 1 er 34 mill kr i investering og 3 mill kr årlig i drift.

I forhold til alternativ 4 er besparelsen 74 mill kr i investering og 2,2 mill kr årlig i drift. Tas det hensyn til kostnadene som uansett vil påløpe på Fagerholt i et 5-10 års perspektiv, er besparelsen i investering på 25 mill kr. Alternativ 4 vurderes derfor som mer økonomisk gunstig enn alternativ 1.

Faglig og strukturmessig er ellers Oppvekstdirektøren svært skeptisk til en ekstra barneskole i området slik alternativ 1 vil gi.

Det økonomisk mest fordelaktige alternativet har imidlertid vesentlige ulemper i forhold til de andre alternativene. Dette gjelder hovedsaklig konsekvensene ved å legge ned Justvik skole, men også uteområdet, skolestørrelsen og kapasiteten på spesialrom.

Å legge ned Justvik skole har klart negative aspekter i forhold til den funksjonen skolen har i nærmiljøet slik det er godt belyst i høringsuttalelsene fra skolens styre og Justvik vel.

Anbefaling

Etter en totalvurdering med vekt på økonomisk aspekt anbefaler rådmannen alternativ 3, samle hele barnetrinnet på Havlimyra og legge ned Justvik skole. Dette er eneste alternativet som gir en skole mindre og derved betydelige årlige driftsbesparelser (2,2 mill kr årlig i forhold til i dag). Investeringsmessig er alternativet vesentlig billigere enn alle andre og vil greit kunne håndteres innenfor Bystyrets vedtatte gjeldstak. Løsningen vil være den raskeste å realisere og krever ikke midlertidige løsninger i forbindelse med selve utbyggingen.

Anbefalingen innebærer at Justvik skole legges ned fra 2016, når Havlimyra skole er utvidet. Elevtallet på Havlimyra forventes å bli i overkant av 600 ved oppstart og på sikt opp mot ca 750 elever. Dersom kapasiteten på lengre sikt ikke er tilstrekkelig, ligger det potensiale i å utvide Fagerholt.

Anbefalingen gjøres til tross for at det i utredningen og etter høringsrunden er kommet vektige argumenter for å bevare Justvik skole og betenkeligheter rundt størrelsen på Havlimyra. En utvidelse av Fagerholt kombinert med rehabilitering av Justvik anses som et vesentlig bedre alternativ enn å rehabilitere Justvik i kombinasjon med et lite barnetrinn på Havlimyra.

Punkt 184/12: Rådmannens forslag til justeringer av handlingsprogram 2013-2016 - Årsbudsjett 2013

Bilag

Saksprotokoll

Rådmannens forslag til justeringer - drift og investering

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2013-2016

Dato: 19.11.2012
Saksnr.: 201203994-13
Arkivkode E: 145
Saksbehandler: Randi Bentsen

Saksgang
Formannskapet
Bystyret

Møtedato
28.11.2012
12.12.2012

Rådmannens forslag til justeringer av handlingsprogram 2013-2016 - Årsbudsjett 2013

Sammendrag:

Rådmannen la fram innstilling til handlingsprogram 2013-2016 og årsbudsjett 2013 i bystyret 24. oktober 2012. Rådmannen orienterte da om en del uavklarte saker som ville bli tatt opp i en tilleggsinnstilling.

Samlet sett innebærer rådmannens tilleggsinnstilling en forverret budsjettbalanse på 10,3 mill. kr i forhold til rådmannens forslag pr 24.10.2012.

I rådmannens justerte innstilling er det et korrigert netto driftsresultat på 127,4 mill. kr samlet sett i perioden. Det legges opp til at 28,9 mill. kr brukes av det sentrale disposisjonsfondet.

I mill. kr	2013	2014	2015	2016	Sum
Korrigert netto driftsresultat*	17,6	2,5	40,7	66,6	127,4
Avsetning til kommunefondet (prisjustering)	-13,4	-13,4	-13,4	-13,4	-53,6
Avsetning til "Pensjonsfond"	-31,1	-23,7	-26,1	-21,8	-102,7
Bruk/avsetning disposisjonsfond	26,9	34,6	-1,2	-31,4	28,9

*Korrigert for bruk/avsetning bundne fond samt bundet overføring av investeringsmoms fra drift til investering

Det er et stramt budsjett i hele perioden, med lite reserver. Det er ikke balanse mellom inntekter og utgifter og disposisjonsfondet må brukes både i 2013 og i 2014.

Budsjettforslaget forutsettes også iverksetting av betydelige innsparingstiltak som skissert i rådmannens forslag til handlingsprogram 2013-2016.

Rådmannen fremmer et nytt forslag til vedtak punkt 1 for årsbudsjett og et nytt forslag til punkt 1 for handlingsprogram 2013-2016.

Forslag til vedtak – Årsbudsjett 2013

1. Budsjett for Kristiansand bykasse 2013 vedtas overensstemmende med rådmannens innstilling datert 24.10.12 med forslag til justeringer datert 22.11.12, med endringer vedtatt av bystyret i møte 12. desember 2012.
2. Skatt til kommunen for inntektsåret 2013 utskrives med de til enhver tid gjeldende maksimalsatser vedtatt av Stortinget.
3. Eiendomsskatten fastsettes til 6,4 promille av justert takstverdi. Eiendomsskatten og eiendomsavgiftene skrives ut på 4 like terminer i 2013 med forfall 1. mars, 2. mai, 1. august og 1. november. Etter søknad kan gis fritak i henhold til eiendomsskattelovens § 7a.
4. Kommunale eiendomsavgifter og salgs- og leieinntekter fastsettes i henhold til rådmannens innstilling.
5. Hovedutvalgene gis fullmakt til å vedta økninger i andre gebyrer og priser på varer og tjenester med inntil 3,3 prosent samlet sett.
6. Rammen for opptak av lån settes til 560 millioner kroner i 2013 hvorav 80 millioner kroner er Startlån i Husbanken. For resterende bruk av lån i budsjettet benyttes ubrukte lånemidler med 140 millioner kroner. Rådmannen delegeres fullmakt til å godta rentebetingelsene og øvrige betingelser for nye lån, samt undertegne lånedokumentene. Avdragstiden tilpasses bestemmelsene i kommunelovens § 50 nr 7 og fastsettes for nye lån i 2013 til 30 år. Avdrag på Startlån skal likevel tilpasses innbetalinger fra låntakerne. Øvre grense for kassekredittlån settes til 100 millioner kroner.
7. Rådmannen får fullmakt til å foreta sektorvis fordeling av avsetning til lønns- og prisjusteringer og eventuelt andre samleposter av mer teknisk karakter til fordeling.

Forslag til vedtak - Handlingsprogram 2013-2016

1. Handlingsprogram for perioden 2013-2016 vedtas overensstemmende med rådmannens innstilling datert 24.11.12 med forslag til justeringer datert 22.11.12, med endringer vedtatt av bystyret i møte 12. desember 2012.
2. Enkelt saker med økonomiske konsekvenser som tas opp i løpet av året, skal som hovedregel henvises til behandling i handlingsprogrammet.
3. Det 4-årige handlingsprogrammet til Kommunedelplan idrett og friluftsliv 2011-2014, godkjennes med foreliggende rullering og med de eventuelle justeringer som følger av bystyrets vedtak. De prioriterte listene for ordinære anlegg og nærmiljøanlegg, legges som grunnlag for årets søknader om spillemidler.

Tor Sommerseth
Rådmann

Terje Fjellvang
Økonomidirektør

Trykte vedlegg:

- Endringsskjema drift og
- Endringsskjema investering.

Bakgrunn for saken:

1. Innledning

Rådmannen vil i denne saken foreslå enkelte justeringer av det tidligere fremlagte forslag til handlingsprogram for 2013-2016. Justeringene skyldes i hovedsak avklarte saker som ikke var avklart i møtet 24.10.12.

2. Ny prognose for resultatet 2012

2.1 Skatteanslaget for 2012

Skatteinngangen er svakere enn budsjettert pr 2. tertial i 2012. Pr 31.oktober er skatteøkningen vår 4,3 %. Landsgjennomsnittet var 7,2 % etter oktober. Foreløpige tall fra avregningen viser at det er positive endringer i forhold til avregningen i fjor. Dette kan forhåpentligvis innebære at vi, til tross for noe svak vekst pr oktober, likevel kan nå årets skatteinngang.

Det er etter fremlegget av rådmannens forslag til handlingsprogram ikke kommet andre opplysninger som endrer forutsetningene for skatteanslaget.

2.2 Netto renter og avdrag

Avkastningen på energiverksfondet ligger om lag som budsjettert pr oktober.

Rentenivået i Kommunalbanken er ytterligere redusert. Rådmannen fremmer likevel nå ikke forslag til endring av netto finans, da det er snakk om forholdsvis små marginer.

2. 4 Sektorer med ny prognose på resultat 2012 i forhold til 2. tertialrapport 2012

Oppvekst – barnehage (sektor 2)

I 2. tertial ble det rapportert 6,1 mill. kr i overskudd, hvorav 3 mill. kr er forutsatt tilbakebetaling av negativt fond, 2 mill. kr besparelse på kommunale barnehager og 1,1 mill. kr i besparelser etter streiken.

I tillegg til prognosen fra 2. tertial forventes det nå et lavere forbruk på ca. 2 mill. kr i forhold til budsjett til private barnehager (totalbudsjett ca. 364 mill. kr). Mindreforbruket skyldes færre finansierte plasser enn budsjettert. Blant annet har 3 familiebarnehager og 3 åpne barnehager lagt ned, samt tre avdelinger i private barnehager. I tillegg ble en planlagt utvidelse av en privat barnehage ikke realisert. Det forventes derfor et samlet overskudd på 8,1 mill. kr i 2012 for oppvekst-barnehage. Rådmannen vil i årsoppgjøret 2012 vurdere om noen av disse midlene bør tilbakeføres til bykassa.

Oppvekst – skole (sektor 7)

Prognosen på 5,2 mill. kr i overskudd fra 2. tertialrapport 2012 opprettholdes.

Helse og sosialsektoren (sektor 3)

Den økonomiske prognosen fra 2. tertialrapport opprettholdes (budsjettbalanse) på tross av mange usikkerhetsmomenter knyttet til barnevernet og økonomisk sosialhjelp. Grunnen til at sektoren fortsatt kan melde om budsjettbalanse er at det forventes ca. 5 mill.kr i mer inntekt knyttet til særlig ressurskrevende brukere (utover det som ble rapportert).

Kultursektoren (sektor 4)

I 2. tertialrapport ble det meldt om et overskudd i kultursektoren på 0,5 mill. kr. Prognosen nå er et overskudd på 1,2 mill. kr. Bedringen skyldes generelt mindreforbruk på idrett og i staben. I tillegg får kulturskolen tilbake 150 000 kr som gjelder forskutterte midler fra Kristiansand Eiendom for et kjøleanlegg i Musikkens hus.

Teknisk sektor

Teknisk sektor melder om en forbedring av prognosen for 2012 på 4,5 mill. kr i forhold til 2. tertialrapport 2012. Det vil si et totalt forventet overskudd på totalt 8 mill. kr i 2012. Årsakene til dette er i hovedsak forskyvning av oppgaver og prosjekter til 2013.

Samferdselsprosjekter på Gartnerløkka, videreføring havnestruktur/Hamrevann, forventes å ha full aktivitet fra 2013 og 2,9 mill. kr bør derfor overføres til 2013. Det forventes videre underforbruk på til sammen 1,1 mill. kr innen nærings- og kriminalitetsforebyggende arbeid. Sektoren ønsker å bruke noen av disse midlene til utvikling av Kristiansand som reiselivsmål i forbindelse med prosessen knyttet til Visit Sørlandet og Visit Kristiansand. Innen kriminalitetsforebyggende arbeid er det planlagt en stor konferanse i Kilden våren 2013.

By- og samfunnsenheten har ca. 2 mill. kr i reduserte lønnskostnader grunnet at flere medarbeidere har hatt redusert stilling hele eller deler av året. Midlene ønskes satt av på disposisjonsfond og brukt på oppfølging av Kvadraturplanen, utvikling av sykkelstamvei, prosjekter knyttet til oppfølging av universitetsbymeldingen, samt opprusting av utearealer ved Grønt senter på Odderøya.

Oppmålingsvesenet har merinntekter på ca. 1,8 mill. kr grunnet mange oppdrag med eneboligtomter i felt. Kostnader knyttet til dette vil påløpe i 2013 samt at enheten har en restanseliste som må ferdigbehandles. Servicebutikken har merinntekter 0,6 mill. kr grunnet høy etterspørsel av meglerpakker med mer - 0,6 mill. kr. Parkvesenet forventer et underskudd på 0,5 mill. kr. Enheten har ikke klart å ta inn underskudd fra 2011 og samtidig innarbeide andre sparetiltak. Sektoren vil forslå og dekke parkvesenets underskudd innenfor egen ramme. Ingeniørvesenet og Plan og bygningsetaten ser ut til å gå i balanse men det er usikkerhet knyttet til vintervedlikehold (forutsetter ingen snøfall) og til inntektene på byggesak.

Økonomisektoren

Økonomisektoren melder om en forbedring av prognosen på 1,5 mill. kr i forhold til 2. tertialrapport. Det vil si et totalt forventet mindreforbruk på totalt 4 mill. kr. Bedringen skyldes i hovedsak mindre utbetalte egenandeler på forsikringer i 2012 enn forventet, og økte gebyrinntekter hos kemneren. Rådmannen vil i forbindelse med årsoppgjøret 2012 vurdere om noen av disse midlene bør tilbakeføres til bykassa.

Øvrige sektorer har ingen eller mindre endringer i forhold til økonomistatus meldt i 2. tertialrapport 2012.

Sektorene melder om følgende korrigert prognoser pr. 31.12.2012:

Sektor (i mill. kr)		Avvik
1	Økonomisektoren	4,0
2 og 7	Oppvekstsektoren	13,3
3	Helse- og sosialsektoren	0,0
4	Kultursektoren	1,2
5.1	Teknisk sektor	8,0
5.2	Kristiansand Eiendom	3,1
6	Organisasjonssektoren	0,0
Sum prognostisert overskudd:		29,6

2.5 Samlet prognose 2012

I 2. tertialrapport ble korrigert netto driftsresultat anslått til 15,6 mill. kr. Situasjonen ser nå litt bedre ut enn i oktober, og prognostisert netto driftsresultat anslås til 24,3 mill. kr. Årsaken til dette er bedret prognose for sektorresultatene.

Prognosen for sektorene er bedret med 8,7 mill. kr (fra 20,9 mill. kr til 29,6 mill. kr) totalt sett i forhold til 2. tertialrapport. Det kan sannsynligvis brukes 19,4 mill. kr mindre av det sentrale disposisjonsfondet enn vedtatt i budsjett for 2012, og fondet vil være på om lag 57 mill. kr ved slutten av 2012.

Rådmannen vil uansett minne om at kommunens reserver er marginale og at det ikke er balanse mellom utgifter og inntekter i budsjettet for 2012. Prognosen er at 16 mill. kr av sentralt disposisjonsfond må brukes.

Anvendelsen av korrigert netto driftsresultat:

(tall i mill. kr)	Budsjett 2012	Prognose 2012
Korrigert netto driftsresultat*	-10,4	24,3
Avsetning til energiverksfondet	0,0	-6,0
Avsetning til "pensjonsfond"	-25,0	-15,0
Overføring til investering		-11,0
Avsetning til sektorfond		-8,3
Bruk/avsetning til disposisjonsfond	35,4	16,0

3. Forslag til driftsendringer av handlingsprogrammet 2013-2016

3.1 Oppvekstsektoren skole (sektor 7)

Statsbudsjettet 2013 og voksenopplæringen

Tilskuddsordningen til voksenopplæring er lagt om. Resultattilskuddet er avviklet noe som foreløpig er beregnet til å gi en inntektssvikt for kommunen på om lag 2 mill. kr i 2013. For å gi sektoren tid til å håndtere inntektssvikten, vil anbefale en budsjettøkning i perioden på 3 mill. kr (2 mill. kr i 2013 og 1 mill. kr i 2014).

Kristiansand International School (KIS) – leieavtale nybygg

I rådmannens forslag til handlingsprogram 2013-2016 er det kommentert at den vedtatte utbyggingen av KIS (ferdigstilt til skolestart 2014) forutsetter en akseptabel leieavtale med Entra. Basert på et utarbeidet forprosjekt er kommunen nå i forhandlinger om en leieavtale. Rådmannens vurdering så langt er at rammen i handlingsprogrammet fra 2014 og fremover ikke synes å være tilstrekkelig.

Forutsatt at forhandlingene er slutført tidsnok og resultatet kan anbefales, signaliseres det at det opp mot Bystyrebehandlingen kan bli foreslått å innarbeide nødvendig beløp.

3.2 Helse- og sosialsektor (sektor 3)

Utfordringer knyttet til Rusreformen 2013

Kommunen har over statsbudsjettet fått 3,97 mill. kr til videreføring av rustiltak i 2013. Dette er midler som er ment å videreføre opptrappingsplanen på rus som er gjennomført gjennom søknader på ulike prosjekt. Samlet har staten fordelt mindre i rammetilskuddet enn det er bevilget til prosjekter. Dette fører til store utfordringer for mange kommuner og Kristiansand.

For 2012 mottok Kristiansand kommune om lag 6,4 mill.kr i tilskudd til prosjektene som er i drift. Fra 2013 vil en videreføring av nivået på midler til kommunale rustiltak innebære en reduksjon på 2,4 mill. På linje med flere kommuner opplever Kristiansand at tiltak som er igangsatt må opphøre for å komme ned på et aktivitetsnivå som tilsvarer reduksjonen i de statlige bevilgningene til rusfeltet.

I løpet av vår 2013 vil en i rulleringen av Rusmiddelpolitisk handlingsplan evaluere tiltakene som har vært prosjektorganisert og ut fra behov og effekt vurdere hvilke som skal videreføres for neste periode.

Utfordringer knyttet til Samhandlingsreformen

I statsbudsjettet 2013 er midlene knyttet til det økonomiske betalingsansvaret innen samhandlingsreformen ikke belyst som for 2012. Inntektene til kommunene har nå blitt innlemmet i kommunes inntektssystem. HS sektoren har beregnet at midlene knyttet til samhandlingsreformen i statsbudsjettet 2013 er på 94,145 mill. kr. Disse inntektene splitter seg opp i 84,7 mill. kr. knyttet til kommunal medfinansiering og 9,4 mill. kr. knyttet til utskrivningsklare pasienter.

For 2012 fikk Kristiansand kommune tilført 89,7 mill. kr. der 80 mill. kr. skulle gå til kommunal medfinansiering (KMF). De faktiske utgiftene knyttet til KMF i 2012 er forventet på budsjett nivå. Da det fortsatt er store usikkerheter her eventuelle, ubrukte midler skal sette av på bundne fond.

For 2013 vil nok det faktiske forbruke KMF være over ca. 88 mill. kr. Sektoren får tilført 92,7 mill. kr. som er en prisjustering av 2012 inntektene. Med det forventede forbruket vil sektoren kun ha 4,7 mill. kr. igjen til å fortsette den styrkingen på hjemmetjenesten samt til å håndtere de utskrivningsklare pasientene. Dette blir vanskelig å håndtere og utfordringene vil trolig bli enda større i 2014.

KS mener reformen er underfinansiert ved at det kun er sykehusene som får kompensert sin del av aktivitetsveksten for de tjenester som inngår i samhandlingsreformen. Administrasjonen deler denne oppfatningen og det arbeides med å synliggjøre utfordringene for sentrale myndigheter.

Husleie midler til lokaler for hjemmetjenesten i Vågsbygd

Hjemmetjenesten i Vågsbygd er lokalisert i lokalene til Vågsbygdtdunet (sykehjem). Disse lokalene har ikke egnet seg til sonekontoret og det kom HMS-krav og krav fra brannvesenet om utbedringer. For å håndtere dette ble det i hp 2010-2013 avsatt 8 mill.kr til utvidelse av arealer v/Vågsbygdtdunet. Byggeprosessen skulle startes i 2013. Som følge av omorganisering skal sektorens hjemmetjenester organiseres atskilt fra heldøgntilbud. Da anbefales det å lokalisere hjemmetjenestene i ledige lokaler v/Vågsbygd Samfunnshus isteden for å bygge. Pristilbud for leie er på 1 mill.kr ekskl. mva.

Rådmannen har i forslag til handlingsprogram 2013-2016 lagt inn reduserte leieinntekter til Kristiansand Eiendom vedrørende Vågsbygd samfunnshus (1,2 mill. kr inkl. mva.) da det i lengre tid ikke var leietakere. Rådmannen anbefaler nå at disse midlene ekskl. mva. overføres til helse- og sosialsektoren til inndekning av leieutgiften. Helse- og sosialsektoren får refundert mva. utgiften og det trengs derfor ikke 1,2 mill. kr til leieutgiften. Rådmannen anbefaler i tillegg at sektoren overføres 0,2 mill. kr til tilpasninger av lokalene. Dvs. at sektoren overføres 1,2 mill. kr i 2013 og 1 mill. kr fra og med 2014.

Tilskudd til organisasjoner som ikke var spesifisert på oversikten over «Tilskudd til organisasjoner»

Det ligger vedtatt følgende faste tilskudd i tillegg til spesifiserte i vedlegget «Tilskudd til organisasjoner».

Organisasjon	Vedtatt budsjett 2012	Forslag budsjett 2013
Samlivskurs Salem	75 000	77 000
God helgestart DNT	50 000	51 000
Solkollen Familieskole, driftsstøtte	200 000	205 000

3.3 Kultursektoren

Reduserte leieinntekter Aquarama

Aquarama åpner 22.mars og for året 2013 er det lagt til grunn $\frac{3}{4}$ dels årseffekt på inntekter og kostnader i anlegget. I forhold til inntektene på leie av idrettshall fra fylkeskommunen vil man riktignok bare motta $\frac{1}{2}$ års leie i Aquarama for skoleåret høsten 2013 da de for våsemesteret allerede betaler for leie i Odderøyhallen. Det er dermed behov for å innarbeide en ekstrabevilgning for manglende leieinntekt fra fylkeskommunen i Aquarama for $\frac{1}{4}$ år med kr 750 000 i 2013.

Videre er det fremdeles uløste forhold knyttet til driftsavtalen for idrettshallen hvor det er uenighet (forhandlinger) i forhold til hva kommunen skal betale selskapet (Aquarama Kristiansand) for driften av hallen. Idrettsetatens budsjett for 2013 har hittil vært basert på tidligere prognoser hvor Holte lav har ligget til grunn for kostnadsforutsetningene. Avtaleverket legger til grunn at det skal gis en fast pris for drift av idrettshallen, mens selskapet nå ønsker og heller få dette på avregning, noe som vil skape større usikkerhet for kommunen. Ved behov for eventuelle rammeendringer her vil en komme tilbake til det i 1.tertialrapport 2013 når en kjenner utfallet dette.

Videre mister kommunen inntekter i flere av hallene sine, som eksempelvis Odderøyhallen, Badmintonhallen og Vågsbygdhallen, hvor aktiviteter nå flyttes over i Aquarama. Samtidig frigis det kapasitet i disse hallene slik at det er mulig å fylle på med annen aktivitet, selv om trolig inntektpotensialet er mindre enn det man hadde av sikre inntekter her fra før av. En vil anbefale å komme tilbake til dette enten i løpet av en tertialrapport neste år, eller eventuelt ved årsoppgjøret for 2013 når en kjenner de reelle konsekvensene av dette i større grad.

Overføring av leieinntekter fra Idrettsetaten til Kristiansand Eiendom

Frem til nå har hele økonomien i driftsbudsjettet som angår kommunens virke med Aquarama vært plassert innunder idrettsetaten, herunder også den årlige leiekostnaden på 19,6 mill. kr som Aquarama Kristiansand skal betale kommunen for leie av anlegget. Avtalen mellom kommunen og selskapet stadfester at beløpet ikke skal prisreguleres. Det anbefales at beløpene for selve leieinntekten overføres fra idrettsetaten til Kristiansand Eiendom (intern overføring uten kostnadsmessige konsekvenser for kommunen som helhet), mens all øvrig virksomhet knyttet til bad- og svømmeanlegget er hjemmehørende i idrettsetaten.

3.4 Teknisk sektor (sektor 5.1)

Kristiansandregionen brann og redning IKS

Styret i KBR anbefaler et budsjett for 2013-2016 som innebærer en økning i det årlige tilskuddet til KBR og 110-sentralen på om lag 1,05 mill. kr i forhold til rådmannens innstilling.

Saken avgjøres i representantskapet primo desember og eventuelle budsjettmessige konsekvenser må bystyret ta hensyn til i behandlingen av handlingsprogram 2013-2016.

Tilskudd til Midt-Agder Friluftsråd

I forslaget til handlingsprogram er tilskuddet til Midt-Agder Friluftsråd justert med 2,5 % i stedet for nasjonalbudsjettets deflator 3,25%. Tilskuddet økes med 18.000 kr, som dekkes innenfor sektorens budsjett.

3.5 Kristiansand Eiendom (sektor 5.2)

Prosjekt «Oppgradering av offentlige tilfluktsrom».

Kommunen har 4,4 mill. kr på bundet driftsfond øremerket oppgradering av tilfluktsrom.

Beløpet er tidligere innbetalinger fra byggherrer for frikjøp av tilfluktsromplasser.

Ordningen med bygging av tilfluktsrom opphørte midlertidig i 1998, men kommunens ansvar for vanlig vedlikehold av offentlige tilfluktsrom gjelder fortsatt.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har den senere tid hatt en gjennomgang av offentlige tilfluktsrom i Norge og bedt kommunene gjennomgå sin portefølje.

Etter befaring i Kristiansand kommune i september er det i første omgang enighet om å ruste opp 5 av 11 tilfluktsrom (byggnings- og utstyrsmessig). DSB har i brev til kommunen av 30. oktober d.å. godkjent bruk av frikjøpsmidler til dette formålet. For de første fem byggene anslås kostnadene til 1,75 mill. kr. Ytterligere oppgraderinger vil bli gjennomført etter denne runden.

Rådmannen vil foreslå at arbeidene gjennomføres i 2013 finansiert med bundet driftsfond.

Renholdsgevinst etter konkurranseutsetting - styrking av vedlikeholdet

Bystyret vedtok 23. mai d.å. å legge ut en konkurranse for renholdstjenester på et strategisk utvalg bygg. Kommunalutvalget vedtok i møte 12. juni d.å. selve konkurransegrunnlaget. Konkurransen er nå gjennomført med fire tilbydere og ISS har fått tildelt leveransen med oppstart fra 1. januar 2013. Kontraktstiden er på to år med ytterligere opsjon på 1+1 år. Det skal fremlegges en forenklet rapportering til kommunalutvalget med resultater og erfaringer 12 måneder etter oppdragsstart og etter to år.

Besparelsen pr. år utgjør 1,32 mill. kr for de fem byggene fordelt slik:

Sektor	Besparelse (i 1000 kr)	
7	Oppvekst skole	-945
2	Oppvekst barnehage	-35
5.2	Kristiansand Eiendom	-340
SUM		-1 320

Rådmannen har i saksfremstillingen for handlingsprogrammet nevnt «*Vedlikeholdsetterslep*» som ett av flere kritiske forhold. Det foreslås at besparelsen på renhold trekkes inn fra de aktuelle sektorene og går til å styrke det ordinære vedlikeholdet på bygg, som i dag har manglende driftsmidler/vedlikehold på ca. 25 mill. kr årlig.

3.6 Organisasjonssektoren (sektor 6)

Revidering av møtegodtgjøringsreglementet

Formannskapet vedtok nytt møtegodtgjøringsreglement i møte 31.10.2012 som innebærer en økt kostnad på 1,05 mill. kr. Rådmannen anbefaler at dette innarbeides i handlingsprogram 2013-2016 dersom forslaget endelig vedtas i bystyret 21. november 2012.

Tall Ships Races 2015 – feilbudsjettering i 2016

Tall Ships Races er tilført 2 mill. kr ekstra i 2016 slik at samlet bevilgning i fireårsperioden er på 8 mill. kr. Arrangementer er i 2015 og rådmannen foreslår å fremskynde bevilgningen fra 2016 til 2015. Det er imidlertid søkt kommunen om 10,5 mill. kr.

3.7 Økonomisektoren (sektor 1)

Vedrørende periodemål på sykefravær er statistall fra 2011 feil. Rett tall skal være 6,6%.

3.8 Utenomsektorielle forhold – sektor 9

Stortingets behandling av statsbudsjettet 2013

Behandlingen i Stortinget vil ventelig ikke medføre vesentlige endringer i kommuneopplegget.

Skatt

Det er etter fremlegget av rådmannens forslag til handlingsprogram ikke kommet andre opplysninger som endrer forutsetningene for skatteanslaget.

Netto renter og avdrag

Rentenivået i Kommunalbanken er ytterligere redusert. Rådmannen fremmer likevel nå ikke forslag til endring av netto finans, da det er snakk om forholdsvis små marginer.

3.9 Oppsummert foreslår rådmannen følgende budsjettendringer i driften i forhold til rådmannens forslag til handlingsprogram 2013-2016:

Tall i 1000 kr	2013-kroner			
	HP 2013	HP 2014	HP 2015	HP 2016
Tekst				
Resultattilskuddet i voksenopplæringen (sektor 7)	2 000	1 000		
Besparelse renhold skole (sektor 7)	-945	-945	-945	-945
Besparelse renhold barnehage (sektor 2)	-35	-35	-35	-35
Husleie Vågsbygd samfunnshus (sektor 3)	1 200	1 000	1 000	1 000
Reduserte leieinntekter Aquarama (sektor 4)	750			
Leieinntekter Aquarama overføres fra idrett til KE	14 700	19 120	18 660	18 200
Økt tilskudd Kristiansand Brann og Redning (KBR) (sektor 5.1)	1 050	1 050	1 050	1 050
Redusert leieinntekt Vågsbygd samfunnshus (sektor 5.2)	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Besparelse renhold KE (sektor 5.2)	-340	-340	-340	-340
Renholdsgevinst inn på økt vedlikehold (sektor 5.2)	1 320	1 320	1 320	1 320
Leieinntekter Aquarama overføres til KE fra kultur, idrett	-14 700	-19 120	-18 660	-18 200
Revidering av møtgodtgjøringsreglement (sektor 6)	1 050	1 050	1 050	1 050
Korrigerende tilskudd Tall Ships Races			2 000	-2 000
SUM endringer	4 850	2 900	3 900	-100

Totale driftsendringer i 4-årsperioden er en økning på 11,550 mill. kr. Se vedlagte budsjettendringsskjema for å få med salderingen.

4. Forslag til investeringsendringer av handlingsprogrammet 2013-2016

4.1 Helse- og sosialsektoren (sektor 3)

Bedre mobildekning ved Grimtunet

Sykehjem Grimtunet har store problemer med mobildekningen. Der tjenesten er avhengig av stabile forhold for mobilene som brukes til trygghetsalarmene (for brukere). For å bedre tryggheten til beboere må det settes opp antenner innvendig i bygget. Dette er kommunens ansvar fordi Telenor dekker kun utgifter til nødvendige utstyr som monteres utvendig.

Kostnaden på 662 000 kr foreslås å dekkes ved bruk av investeringsbudsjettet knyttet til IKT prosjekt «IT-utgifter helse- og sosialsektoren».

Oppussing av 2 kjøkkengrupper ved Randesund sykehjem

Det er stor slitasje av kjøkkengrupper ved Randesund sykehjem.

Prosjektkostnaden for oppgradering av kjøkkeninnredninger i hver etasje ble beregnet av KE til 700 000 kroner. Rådmannen foreslår å dekke utgiften gjennom enhetens disposisjonsfond.

Etablering av sonekontor lokaler ved Samfunnshuset

Kostnader knyttet til etablering beregnes til 300 000 kr (utover de 200.000 kr rådmannen anbefaler til fysiske tilpasninger i 2013). Kostnaden foreslås å dekke ved bruk av investeringsmidler på prosjekt «Ekstraordinære tiltak helse- og sosialsektoren sektoren».

4.2 Utenomsektorielle forhold (sektor 9)

Avfall Sør AS

Avfall Sør har tidligere signalisert at kommunene ikke burde legge til grunn at det ville bli utbetalt utbytte. Denne situasjonen er nå endret på bakgrunn av at rentespørsmålet i Returkraft ser ut til å være løst. Styret i Avfall Sør vil aller mest sannsynlig foreslå et utbytte i størrelsesordenen 4-6 mill. kr i den neste fireårsperioden. Dette skal imidlertid avgjøres på styremøte den 17. desember.

Rådmannen legger til grunn et utbytte på 4 mill. kr til kommunene og foreslår at det legges inn 2,9 mill. kr i utbytte i investeringsbudsjettet til Kristiansand kommune fra og med 2013. Dette vil tilsvarende redusere låneopptaket med 2,9 mill. kr årlig fra og med 2013.

4.3 Oppsummert foreslår rådmannen følgende budsjettendringer på investeringsbudsjettet i forhold til rådmannens forslag til handlingsprogram 2013-2016

Tall i 1000 kr	i løpende kroner					
	2013-2016		HP 2013	HP 2014	HP 2015	HP 2016
Investeringsprosjekter	Sum	Inntekt				
Utbytte Avfall Sør AS		-11 600	-2 900	-2 900	-2 900	-2 900

Se vedlagte budsjettendringsskjema på investeringer for å få med alle konsekvenser.

5. Konklusjon

Det er fortsatt usikkerhet knyttet til årsresultatet for 2012. Rådmannen regner allikevel med at resultatet blir om lag 8,7 mill. kr bedre enn anslått i 2. tertialrapport 2012. Årsaken til dette er en tilsvarende bedret prognose fra sektorene. Prognosen på sentralt disposisjonsfond ved årsslutt er på om lag 57 mill. kr.

Rådmannens forslag til handlingsprogram 2013-2016, inkludert endringer i tilleggsinnstillingen, har et korrigert netto driftsresultat på 127,4 mill. kr samlet sett i perioden. Det er en forverring på 10,3 mill. kr i forhold til rådmannens opprinnelige forslag og det brukes totalt 28,9 mill. kr av sentralt disposisjonsfond i perioden.

Korrigert netto driftsresultat er svakt med tanke på usikkerheten vedrørende skatteanslaget for neste år og de betydelige utfordringer som spesielt helse- og sosialsektoren har med å holde virksomheten innenfor budsjettrammen.

Forslaget er videre basert på betydelige innsparingstiltak innenfor alle sektorene. Det blir svært krevende å oppnå budsjettbalanse i perioden, med minimale reserver.

Basert på denne tilleggsinnstillingen legges det opp til følgende netto driftsresultat i perioden:

I mill. kr	2013	2014	2015	2016	Sum
Korrigert netto driftsresultat*	17,6	2,5	40,7	66,6	127,4
Avsetning til kommunefondet (prisjustering)	-13,4	-13,4	-13,4	-13,4	-53,6
Avsetning til "Pensjonsfond"	-31,1	-23,7	-26,1	-21,8	-102,7
Bruk/avsetning disposisjonsfond	26,9	34,6	-1,2	-31,4	28,9

*Korrigert for bruk/avsetning bundne fond samt bundet overføring av investeringsmoms fra drift til investering

Punkt 185/12: Kristiansand Boligselskap KF - budsjett 2013 og handlingsprogram 2013 - 2016

Bilag

Saksprotokoll

Saksprotokoll

20121119150735000

Dato: 26.10.2012
Saksnr.: 200610060-25
Arkivkode E: 150
Saksbehandler: Dagfinn Solaas

Saksgang

Kristiansand Boligselskap KF
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

08.11.2012
28.11.2012
12.12.2012

Kristiansand Boligselskap KF - budsjett 2013 og handlingsprogram 2013 - 2016

Sammendrag:

Kristiansand Boligselskap KF ble etablert 01.01.2006 og overtok/kjøpte alle utleieboligene kommunen eide. Fra 01.01.2007 ble alle boligene til Kristiansand Boligstiftelse, Kristiansand kommunes stiftelse for utleieboliger og Kongens Senter/Eldres Hjem leid inn for å samle alle boliger kommunen disponerer i en driftsenhet.

Budsjettet omfatter til sammen 2043 boliger, 891 innleid fra Kristiansand Boligstiftelse, 352 fra Kristiansand kommunes stiftelse for utleieboliger, 51 fra Kongens Senter/Eldres Hjem og 749 eid av foretaket.

I tillegg peker kommunen, v/EBT- bolig tjenesten og Flyktningetjenesten, ut leietakere til 51 boliger eid av Sanitetsforeningen og til 70 – 80 boliger eid av privat firma.

Stiftelsenes boliger leies inn for et beløp tilsvarende renter på stiftelsenes lån, kalkulatoriske avskrivninger, forsikringspremie for bygningene, utgifter til regnskapsførsel, revisjon og div. eierkostnader. Foretaket har ansvar for drift, forvaltning, vaktmestertjeneste og indre og ytre vedlikehold.

I forhold til 2012 reduseres leien til stiftelsene med kr. 640 000.- pga lavere renter på en del av lånene og redusert lånegjeld.

Det foretas en hovedjustering av husleiene til leietakerne. Leiene økes i gjennomsnitt med 8.7%. Tilnærmet alle leier ligger fortsatt under boutgiftstaket i Husbankens bostøtteordning, slik at økningen blir kompensert etter gjeldende regler for de som får bostøtte(80% dekning).

Driftsutgiftene er justert i forhold til forventet lønns- og prisstigning og det økte antallet boliger som forvaltes. Vedlikeholdsposten er imidlertid styrket utover forventet prisstigning pga økt behov.

I 2013 tar foretaket sikte på å ferdigstille 17 boliger for bostedsløse i Topdalsveien 18/20, starte renovering av 16 to-roms leiligheter i Lømslandsvei, 8 ferdigstilles i 2013 og 8 i 2014, og erverve 5 større familieboliger og 15 to-roms leiligheter spredt i kommunen. Totalt øker disponibel boligmasse med 37 nye boliger i 2013.

I tillegg anbefales kjøp av 93 serviceboliger fra Kristiansand Boligstiftelse som etter egnethetsvurdering ikke tilfredstiller dagens krav. 37 av disse nyttes til andre prioriterte grupper og de øvrige selges over tid/ved ledighet. Nåværende leieforhold videreføres for beboerne på samme betingelser som idag.

Foretakets gjeld vil ved utgangen av perioden være 912 mill. kroner, en netto økning på 212 mill. Stiftelsenes gjeld, som foretaket gjennom leiekontakter har ansvar for, vil reduseres med 138 mill., fra d.d 404 mill. til 266 mill. kroner ved utgangen av perioden.

Tiltakene er i samsvar med de behov som er synliggjort i vedtatt Boligsosial handlingsplan.

Budsjettforslaget viser et overskudd, stort kr. 1 056 000.-. Overskuddet foreslås tillagt foretakets egenkapital og å øke den økonomiske "buffer" som tidligere er opparbeidet, til 16.9 mill. kroner.

Foretakets økte leieinntekter og lavere renter enn forventet på lån til de prosjekter som er gjennomført, gjør at foretaket i 2013 ikke har behov for tilskudd fra bykassen. Fra 2014 tar en sikte på å tilbakebetale tilskuddene fra perioden 2008 – 2012, til sammen 11.9 mill. kroner, over en periode på 6 år.

Forslag til vedtak:

1. Bystyret godkjenner Kristiansand Boligselskap KFs budsjett for 2013.
2. Bystyret samtykker i at Kristiansand Boligselskap KF tar opp lån til de prosjekter som ferdigstilles og på begynnes i 2013.
Direktøren delegeres fullmakt til å godta rentebetingelser, samt undertegne lånedokumentene.
Avdragstiden tilpasses bestemmelsene i kommunelovens § 50.
Direktøren gis fullmakt til å pantsette bygg som sikkerhet for de respektive lån.
Øvre grense for låneopptak settes til 228 mill. kroner.
3. Kristiansand Boligselskap KF tar sikte på å realisere de prosjekter som er oppført i perioden 2013 – 2016.

Dagfinn Solaas
direktør

Trykte vedlegg: Tallbudsjett for Kristiansand Boligselskap KF

Utrykte vedlegg: Ingen

Bakgrunn for saken :

Kristiansand Boligselskap KF vil i 2013 disponere 2043 boliger for utleie. Foretaket eier selv 749 boliger, leier inn 891 fra Kristiansand Boligstiftelse, 352 fra Kristiansand kommunes stiftelse for utleieboliger og 51 fra stiftelsen Kongens Senter/Eldres Hjem.

Boligene er øremerket for:

- 945 omsorgsboliger/serviceboliger for eldre
- 192 boliger for utviklingshemmede
- 108 boliger for personer med psykiske lidelser
- 785 boliger for vanskeligstilte

Foretaket har i tillegg 13 presteboliger.

Stiftelsenes boliger leies inn for en sum som dekker renter på stiftelsenes lån, kalkulatoriske avskrivninger, forsikringspremie for bygningene, utgifter til regnskapsførsel, revisjon og div. eierkostnader. Kristiansand Boligselskap KF har ansvar for all drift, forvaltning, vaktmestertjeneste og indre og ytre vedlikehold.

Leieavtalene sikrer stiftelsene mot renteøkninger og stiftelsenes positive egenkapital vil være konstant i leieperioden. Evt. salg av boliger i stiftelsene vil gi ekstraordinære regnskapsmessige gevinster.

Det er i budsjettet lagt til grunn lavere leie til stiftelsene i 2013 enn i 2012. Dette pga forventning om lavere renter på en del av lånene og redusert lånegjeld.

Leiereduksjonen utgjør ca. kr. 640 000.-.

Det er ikke planlagt investeringer i stiftelsenes eiendommer i 2013.

Samling av alle boliger kommunen disponerer i en driftsenhet har gitt positiv effekt. Det er oppnådd administrative besparelser og en lik og bedre standard på boligene. Særlig viktig er det at vedlikeholdsmidlene kan settes inn der det er de største behovene.

Det foreslås hovedregulering av husleiene og det er sendt ut melding til leietakerne om dette. Husleiene reguleres i gjennomsnitt med 8.7%. Leieøkningen antas å være tilstrekkelig til å dekke økte utgifter til drift og kapitalkostnader til investeringer i nybygg/ervert i vedtatt boligsosial handlingsplan.

Husleiene vil i hovedsak fortsatt være under bostøttetaket i Husbankens bostøtteordning, slik at økningen blir kompensert etter gjeldende regler for de som får bostøtte.

De budsjetterte driftsutgiftene er justert i forhold til forventet lønns- og prisvekst og det økte antallet boliger foretaket har bygget/ervert i 2012 og de boliger som ferdigstilles i 2013. Vedlikeholdsposten er imidlertid styrket utover forventet prisstigning pga stadig økende behov. Antallet ut-/innflyttinger (310 i 2011) er meget stort og stadig flere boliger trenger omfattende utbedring og standardheving, som for eksempel utskifting av kjøkken, renovering av bad osv.

Boligselskapet har i handlingsprogramperioden påtatt seg følgende prosjekter:

i 1000 kr

Løpende priser	Prosjektkostnad	Ferdigstilles
Topdalsveien 18 og 20 - 17 boliger for bostedsløse	67 000	2. halvår 2013
Lømslandsvei 17,18,19 og 21 – 16 boliger (kjøp + renovering)	32 000	8 ultimo 2013 – 8 ultimo 2014
Kjøp av serviceboliger fra Boligstiftelsen – omdanne til borettslag – selge ved ledighet – beholde noen til vanskeligstilte – Egshaugen7/9 og Snorresgt. 22	85 000	1.halvår 2013
Kjøp av serviceboliger fra Boligstiftelsen – ombygge/tilrettelegge for omsorgsboliger		Uavklart
40 omsorgsboliger for eldre – eierforhold uavklart		Medio 2016
Tollbodgt. 73 A og B – renovering 6 boliger	6 000	uavklart
Kjøp av større familieboliger - 5 boliger hvert år i perioden til 2015	60 000	2012-2015
Kjøp av 15 to roms leiligheter hvert år i perioden til 2015	102 000	2012-2015
Sum	352 000	

Det legges dermed opp til et brutto investeringsnivå i 2013 på ca. 228 mill.kr. Av dette beløpet finansieres om lag 45 mill. kr. med statstilskudd. Bruttorammen for igangsatte og planlagte prosjekter i perioden 2013 – 2016 utgjør 352 mill. kr. hvorav ca. 60 mill. finansieres med statstilskudd.

Kristiansand Boligselskap KFs gjeld er d.d. 700 mill.kr. Nye lånopptak, 292 mill., avdrag 60 mill. og salg av leiligheter 20 mill., vil ved utgangen av perioden utgjøre en netto økning av lånegjelden på 212 mill., til 912 mill.kr.

Antallet boliger øker med ca. 120. Herav kjøpes 93 serviceboliger av Kristiansand Boligstiftelse, 56 for videresalg ved ledighet og 37 til bruk for andre prioriterte grupper. Boligselskapet har gjennom leiekontrakter ansvar for de lån Kristiansand Boligstiftelse og Kristiansand kommunes stiftelse for utleieboliger har, til sammen 404 mill. kroner. Avdrag på lån og salg av leiligheter anslås i perioden til hhv. 53 mill. og 85 mill. kroner. Stiftelsenes lånegjeld reduseres med 138 mill. til 266 mill. kroner ved utgangen av perioden.

Det er foretatt egnethetsvurdering av serviceboligene kommunen disponerer og en er kommet til at flere prosjekter kan omdisponeres til omsorgsboliger, noen bør opprettholdes som serviceboliger, noen kan brukes til andre prioriterte grupper og noen bør avhendes. Det gjenstår imidlertid en del avklaringer omkring hvilke boliger som kan selges. Dette vil vi komme tilbake til senere i planperioden.

I tråd med formannskapetets vedtak i sak om "Lokalisering av boliger for sosialt vanskeligstilte" er det foretatt regulering av eiendommen Dvergsnesveien 5 og regulering pågår på Rodeneset og i Voie Ringvei 60. Det legges til rette for til sammen 36 boliger for bostedsløse.

I perioden 2009 til 2012 er det overført følgende tilskudd fra bykassen til foretaket:

i 1 000 kr

Løpende priser	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tilskudd	1 700	3 400	3 400	3 400	0	0	0

Det er i

Handlingsprogramperioden innarbeidet følgende tilskudd fra foretaket til bykassen:

i 1 000 kr

Løpende priser	2010	2011	2012	2 013	2 014	2 015	2 016
Tilskudd					2 000	2 000	2 000

Tilskuddene fra bykassen var ment å dekke den økte økonomiske belastningen til foretaket i forbindelse med investeringer i HP 2008 – 2011. Lavere rentenivå enn forventet har bidradd til at de planlagte prosjektene er gjennomført innenfor en ramme som krever mindre tilskudd fra bykassen.

Etter hovedjustering av husleiene fra 01.01.2013 vil det ikke være behov for tilskudd og foretaket kan fra 2014 starte tilbakebetaling til bykassen.

Helse- og sosialsektor har meldt inn behov for ytterligere kjøp/bygging av boliger til ulike grupper. Tiltak er foreslått i Boligsosial handlingsplan, men er ikke med pga. manglende driftsmidler i Helse- og sosialsektor (gjelder boliger til psykiatri, rusboliger til kvinner, og omsorgsboliger til rus/psykiatri).

Kommunen/foretaket har hittil, fra 2004, solgt 58 boliger til ungdom mellom 18 og 35 år. I to av foretakets prosjekter, som er omdannet til sameier, gjenstår det å selge 15 leiligheter. Det antas salg av 1 -2 i 2013 og hvert år videre i perioden.

I tillegg forventes salg av foretakets andel av Kongensgate 15.

Salgsinntekter for disse anslås til sammen til 2.5 mill. kroner.

Det er budsjettet med et overskudd på 1 056 000.-. Overskuddet tillegges foretakets egenkapital og øker den økonomiske "buffer" til ca. 16.9 mill. kroner.

Punkt 186/12: Budsjett 2013 med handlingsprogram 2014 - 2016 - Kristiansand Havn KF

Bilag

Saksprotokoll

Saksprotokoll

Vedlegg 5 - Protokoll AMU

Vedlegg 1 - Budsjett 2013

Vedlegg 4 - Protokoll - Tillitsvalgte

Vedlegg 2 - Budsjett 2013

Vedlegg 3 - Budsjett 2013

Dato: 26.10.12
Saksnr.: 200812695-25
Arkivkode E: 151
Saksbehandler: Ann-Lisbeth Reisænen

Saksgang

Havnestyret
Bystyret

Møtedato

06.11.2012
12.12.2012

Budsjett 2013 med handlingsprogram 2014 - 2016 - Kristiansand Havn KF

Vedlagt følger Kristiansand Havn KF sitt budsjett for 2013 med handlingsplan for 2014 – 2016.

Budsjettet er inndelt i drifts- og investeringsbudsjett for 2013 med handlingsprogram for 2014 – 2016. Driftsbudsjettet er stort sett videreført fra 2012 hvor kjente endringer er innarbeidet for 2012.

Det er lagt til grunn en lønns- og prisstigning på 2,5% og en lånerente på 3,5 % for budsjett 2013. I handlingsprogrammet for 2014 – 2016 har vi forutsatt en lønns- og prisstigning på 3 % for hvert av årene, mens lånerenten er forutsatt 3,5 %.

Forslag til vedtak:

1. Kristiansand Bystyre godkjenner forslag til årsbudsjett 2013 med handlingsprogram for 2014 – 2016 for Kristiansand Havn KF.
2. Bystyret godkjenner Kristiansand Havn KF sitt låneopptak for 2013 på kr. 105,45 mill. kr.
3. Bystyret gir havnedirektøren fullmakt til å godkjenne lånebetingelser og gjennomføring av opplån med rammer som fremgår av vedtekts pkt. 2.
4. Bystyret gir Havnestyret fullmakt til å fatte vedtak om omdisponeringer vedrørende anskaffelser/avhendelser av anleggsmidler samt foreta reguleringer i drift- og investeringsbudsjettet innenfor de rammer bystyret har vedtatt.
5. Bystyret gir Havnestyret fullmakt til å eventuelt selge Rutebilstasjonen.

Havnestyrevedtak:

Under forutsetning av at Bystyret vedtar rammene i vedlegg 1 og 2 vedtar Havnestyret med dette den fordelingen av rammer som det fremgår av vedlegg 3.

Halvard Aglen
Havnedirektør

Ann-Lisbeth Reisænen
Administrasjonssjef

Trykte vedlegg:

- Vedlegg 1: Resultatbudsjett 2013
- Vedlegg 2: Investeringsbudsjett 2013
- Vedlegg 3: Detaljert resultatbudsjett 2013
- Vedlegg 4: Protokoll fra møte med tillitsvalgte
- Vedlegg 5: Protokoll fra møte i Arbeidsmiljøutvalget

1.0 Innledning

Kristiansand Havn KF er inne i en periode med stor aktivitet både innen drift og byutvikling.

Prognosene for driftsåret 2012 viser at havnen befester sin posisjon som en av landets største innenfor flere områder, og budsjettet for 2013 bygger videre på denne dynamikken.

Totale driftsinntekter for Kristiansand havn KF er budsjettet med 92,4 mill. kr for 2013. Dette er en økning på 12 mill. kr i.f.t opprinnelig budsjett for 2012, dvs en vekst på 15 %. Pris- og lønnsvekst er satt til 2,5 %, dette er som Kristiansand kommune.

Budsjettet for 2013 foreslås med et positivt resultat på 1 mill.kr. Økonomiplanperioden 2013 – 2016 planlegges med positivt resultat hvert år, og med et aggregert overskudd på 4 mill. kr.

I 2013 betaler havna 19,4 mill. kr i avdrag, for hele økonomiplanperioden 65,3 mill. kr. Langsiktig gjeld øker om lag 410 mill. kr til 550 mill. kr ved utgangen av 2016.

Kristiansand havn har følgende strategier vedtatt av Havnestyret 12. okt. 2010:

- *Kristiansand Havn skal være en av to ledende fergehavner*
- *Kristiansand som en av Norges største containerhavner*
- *Kristiansand havn som en prioritert transitthavn for bulk og stykkgoods*
- *Kristiansand som en betydelig havn – Offshore Supply Port*
- *Kristiansand som en prioritert Cruisehavn i syd Norge*
- *Kristiansand Havn skal være foretrukket sjø-, vei og baneknutepunkt*

I tillegg til disse strategiene styres havnen innenfor eiendomsfeltet iht eget strategidokument vedtatt av havnestyret i 2006. En har valgt å holde eiendomsselskapet Kanalbyen Utvikling A/S på utsiden av budsjettet da selskapet har som følge av selskapsform et eget styringssystem og en forventer ingen økonomiske transaksjoner mellom A/Set og KFet.

Posisjonen som utpekt havn blir stadig tydeligere, og viser at Kristiansand havn er en viktig havn både for Kristiansand kommune og hele Sørlandsregionen. Havnen har i den sammenheng i tillegg en viktig rolle i de nasjonale og internasjonale transportkorridorene.

Kristiansand havn er Sør-Norges hovedhavn for intermodal trafikk.

Regionens næringsliv er sammensatt og har forskjellig behov for transportløsninger. Vi er nå inne i en periode hvor offshoreaktiviteten stiller stadig større krav til gode logistikk løsninger. Dette forventes å vare ved langt utover økonomiplanperioden 2013 – 2016.

NODE-selskapenes stadig økende aktivitet utfordrer havnen både ift kaiareal, kaifront og utvikling av ruter. Budsjettet vil bære preg av dette på investeringssiden, hvor en ytterligere utvikling av Kongsgård havneområde har høyeste prioritet.

På investeringssiden vil budsjettet også være preget av behovet for å tilrettelegge bedre for ferjetrafikken. Eget investeringsprosjekt vil ha som tiltak å fylle dokka, samt iverksette andre tiltak for å bedre kjøremønster og effektivisere tolltjenestens arealer. Målet med denne investeringen er å redusere tid til lessing og lossing av ferjene.

Andre større investeringer holdes tilbake og tilpasses de konklusjoner som følger av evalueringen av 2003 vedtaket, dette forventes i sterk grad å prege investeringene i slutten av denne økonomiperioden og senere.

Budsjettet for 2013 inneholder ingen avsetning for Kristiansand Havn KF sitt estimat på erstatningskravet. Bakgrunnen for dette er at slike opplysninger vil kunne forventes å skade foretakets stilling i fremtidige forhandlinger med Fjord Line.

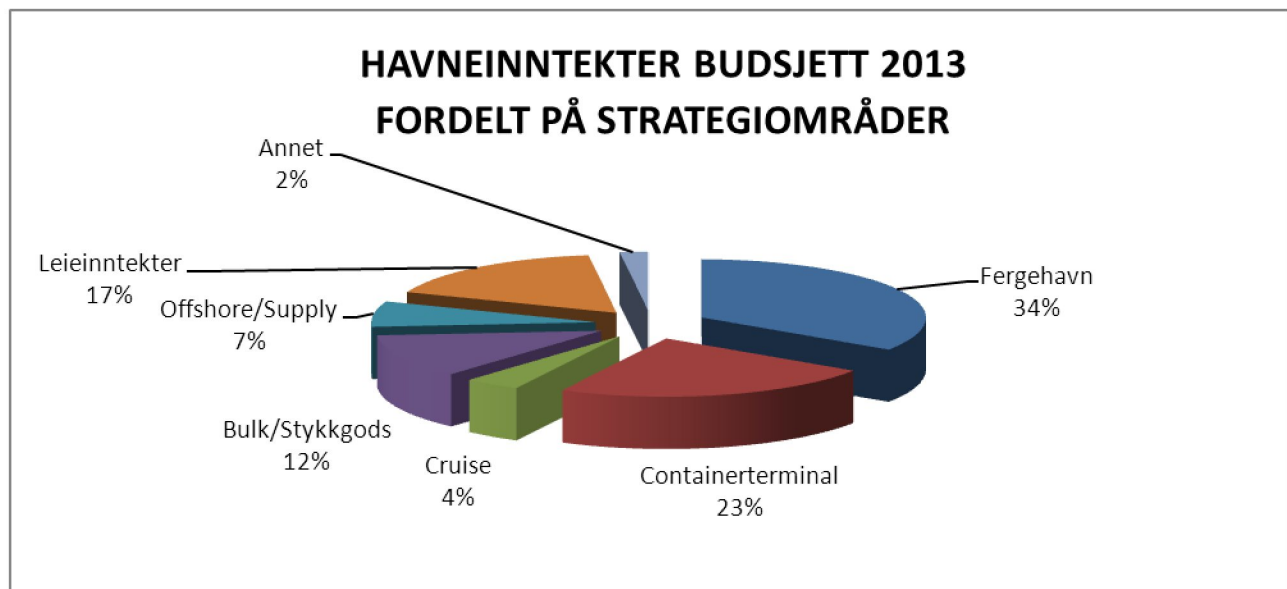
3.0 Budsjett 2013 med handlingsplan for 2014 – 2016

3.1 Driftsinntekter.

Totalt driftsinntekter for Kristiansand Havn KF er budsjettet med 92,4 mill. kr for 2013. Dette er en økning på 9 % i forhold til revidert budsjett 2012. Endringene kommenteres under hvert strategiområde.

Fordeler vi driftsinntektene på strategiområdene våre får vi følgende fordeling:

Figur 1.1 – Driftsinntekter for 2013

Figuren viser at samlet sett genererer fergehavn og containerterminalen i underkant av 60 % av havnas totale inntekter.

1. Kristiansand Havn skal være en av to ledende fergehavner:

Vi har budsjettet med 31,4 mill. kr i inntekter på fergeterminalen. Det er en økning på 4,4 mill. kr i forhold til revidert budsjett 2012. Vi ønsker å øke kvaliteten og kapasiteten på fergehavna ved å fylle igjen dokka og foreta endringer i kjøremønsteret. Dette er kostnadsberegnet til 38 mill. kr. og skal finansieres ved økt passasjeravgift. Vi forventer at passasjerantallet vil være uendret i forhold til foregående år. Det er budsjettet med en liten vekst på gods og prisene er her holdt uendret.

2. Kristiansand som en av Norges største containerhavner:

På containerhavna har vi budsjettet med 21,2 mill. kr i inntekter. Det er en økning på 17 % eller 3,1 mill. kr i forhold til revidert budsjett for 2012.

Vi går over til et nytt system for å prise varer over containerterminalen. Vi tar pris pr box med last og ikke pr tonn vare. Dette vil medføre en prisøkning på importgods, men sårbar prosessindustri vil ikke få prisøkning. Vi håper også at gjennomsnittsvekten på container vil gå opp der det er mulig.

I tillegg ligger det inne en prisøkning på bruk av kran. Våre kran tjenester ligger under andre havner det er naturlig å sammenligne seg med.

Dog har vi valgt å justere innslaget noe i forhold til hva vi foreslo i førsteutkast til prisliste. I dag er innslaget på 19, men det justeres til 18 og ikke 17 som prislisten foreslo.

Dette innslaget bestemmer om det skal betales pr løft eller pr time kjørt kran. Inntektsveksten på containerterminalen gir oss muligheter til å videreføre kai 36 I Kongsgård.

Det er ikke budsjettert med en vesentlig vekst da det er stor usikkerhet i markedet, og vi vet at storindustrien har fulle lager. Dog forventes det en marginal vekst på import fra Kina

Containertrafikk er viktig for Kristiansand og Norge. Viktigheten av at vi kan tilby en intermodal løsning vil i fremtiden bli langt større enn det vi har sett de siste årene. Kristiansand havn, med vår gunstige geografiske plassering mot Europa – syd i Norge, vil bli et konkurransefortrinn vi bør utnytte i møte med fremtiden.

3. Kristiansand havn som en prioritert transithavn for bulk og stykkgoods:

3.1 Bulk

Bulk er en aktivitet hvor det forventes ytterligere vekst i volum.

I budsjettet for 2013 har vi medregnet ca 40.000 MT sement til ny kunde i Kongsgård, dette hjelper i påvente av en avklaring på bunkerssiden. Vi håper også på at aktiviteten i byen med miljøkalk vil være stabil i 2013 – dette er en ny aktivitet i 2012.

Ølen betong vil utvikle sin aktivitet Q1 2013 – da veiprojektet er ferdig. Dersom det kommer ytterlige tunell prosjekter i 2013 vil denne aktiviteten fortsette.

3.2 Stykkgoods

I 2012 har det vært en betydelig vekst hvor NorLines har doblet lastemengden sin. Vi har tro på at arbeidet med å samle Agder i Kristiansand vil gi enda mer last. I tillegg har vi fått en ny rute fra Polen med sponplater til Kongsgård. Dette er last som tidligere har gått med bil og NorLines. Vi forventer at det vil kunne komme mer last også på denne ruten som ankommer Kongsgård to ganger pr mnd.

For å fastholde vår status som Norges viktigste knutepunkt i syd, er samarbeidet med samlasterer viktig. De store samlasterne blir større, de er globale, og de tenker internasjonalt.

4. Kristiansand som en betydelig havn - Offshore Supply Port (OSP):

Offshore/supply utgjør 7 % av havnas totale omsetning. I budsjettet for 2013 har vi forventning om økt aktivitet og har budsjettert med 6,8 mill. kr inntekter.

Overliggende last, HUB av utstyr til Østen, håper vi vil ta seg opp. Vi har også visse forventninger om at ruten til Rio de Janeiro i Brasil vil falle på plass. Dog er det mye mer å ta ut av dette markedet, når vi får på plass tilbudet om bunkers i Kristiansand.

Kristiansand ligger gunstig plassert i forhold til oljefelt på norsk, dansk og britisk sektor. Dagens riggmarked er inne i en fase som innebærer at de skal oppgraderes og med vår plassering kan dette være gunstig for en slik aktivitet.

Vi ønsker å legge til rette for offshoremiljøet i regionen som for øvrig er en stor internasjonal aktør.

Regionen kan tilby en lang rekke tjenester og med Kjevik flyplass og ferge i nærområdet ligger det til rette for at denne aktiviteten kan øke i Kongsgård.

NODE offshore logistikksenter er en mulighet som ble lansert tidligere i år. I budsjettet er det også tatt høyde for avvikling av HiLoad på våren 2013.

5. Kristiansand som en prioritert Cruisehavn syd i Norge:

Cruisesegmentet har utviklet seg svært positivt. Budsjettet har innarbeidet merinntekter for vekst fra 54 skip til 70 som er booket inn i 2013. Det er budsjettet med 3,9 mill. kr i inntekter for 2013, en økning på 12 % fra inneværende års budsjett.

Det vi også forventer er at inntjeningen pr skip vil øke vesentlig. Skipene blir større, og fortøyningssatsene er økt med ca 10 %. Vi holder prisene oppe i 2013, til tross for at Arendal markedsfører seg med ingen pax kostnad, og gratis kai.

Kristiansand havn skal fortsette å satse på cruise, men flere aktører bør på banen i markedsføringen av denne aktiviteten. Vi vil med dette arbeidet bidra til å være bindeleddet mellom sjø, byen og regionen Sørlandet. Det er viktig for byen at cruiseskipene anløper Kristiansand.

6. Kristiansand Havn skal være foretrukket ved sjø, vei og bane knutepunkt:

Kristiansand havn er Sør-Norges hovedhavn for intermodal trafikk. Posisjonen som utpekt havn blir stadig tydeligere, og viser at Kristiansand havn er en viktig havn både for Kristiansand kommune og hele Sørlandsregionen. Havnen har i den sammenheng i tillegg en viktig rolle i de nasjonale og internasjonale transportkorridorene.

Aktiviteten har på mange terminaler aldri vært høyere enn i 2012, og det vil neste års budsjett også bære preg av. Når det er sagt har vi også en tyngre periode foran oss da prosessindustrien sliter.

Vi forventer stabil aktivitet på containerterminalen. Det var usikkerhet rundt Team Lines tidligere i år, men rederiet har bestemt seg for å fortsette. Dette er viktig da det er med på å gi industrien en høyere frekvens på avganger til Europa.

Som det fremgår av tallene budsjetterer vi med en vesentlig inntektsøkning innenfor samtlige av havnas strategiområder. Dette er nødvendig for å kunne gjennomføre to nødvendige investeringer.

Arbeidet med å få inn E-39 i NTP i samarbeid med flere aktører fortsetter i 2013. Havna samarbeider både med fylkeskommunene og Knutepunktet i forhold til samferdselstiltak og vil også fremover være en aktiv part i dette arbeidet.

7. Utleie av eiendommer:

I 2006 behandlet havnestyret strategidokument for eiendomsforvaltningen i havna som omhandler:

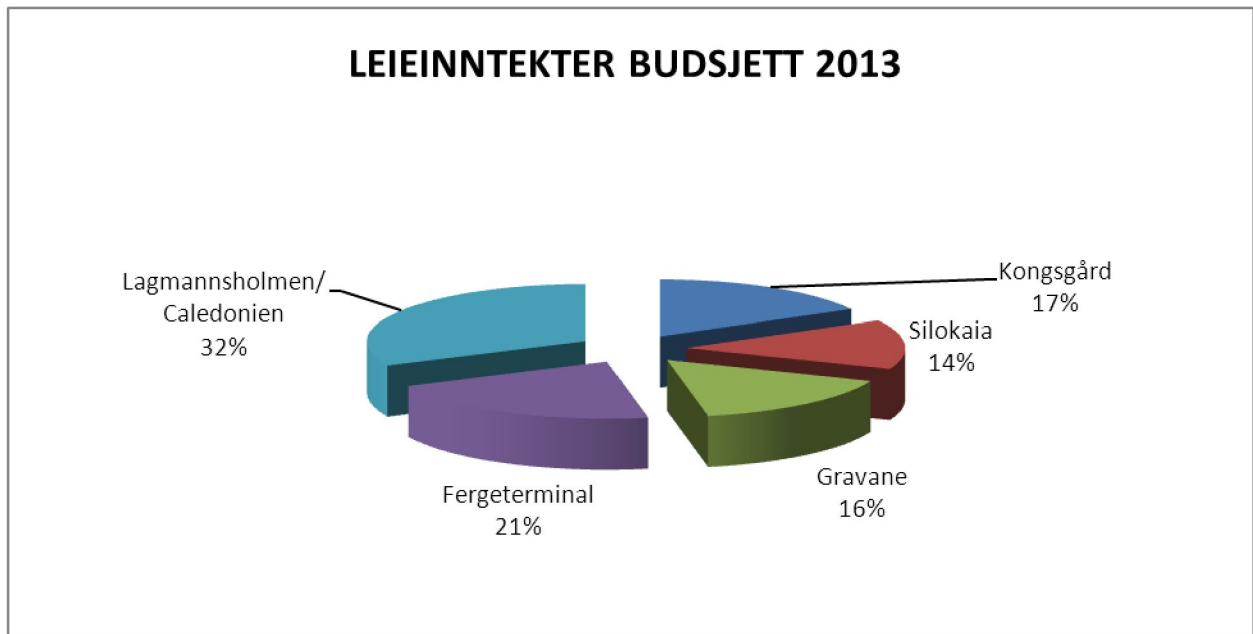
- Havnas forhold til feste, eie eller leie samt ulike like former for leie
- Avkastning på investert kapital, fastsettelse av leiepriser
- Drift og vedlikehold regulert i avtaler
- Rolledeling mellom havnedirektør og havnestyret

I Strategien har havnestyret laget avkastningskrav som ligger til grunn når vi inngår leiekontrakter. Utleie og inntjening er i henhold til strategidokumentet.

Leieinntektene utgjør i underkant av 30 % havnas totale driftsinntekter og er for 2013 beregnet til 27,3 mill. kr. Av leieinntektene er 12,2 mill. kr fordelt ut utover strategiområdene mens resten er inntekter på bygg som ikke er direkte relatert til havnedrift.

Leieinntektene reduseres med 2 % sammenlignet med revidert budsjett for 2012. Dette som følge av at det er usikkerhet om utleie på Silokaia og vi velger å ta høyde for dette i budsjettet.

Leieinntekter fra bygg/areal og parkering fordeler seg slik for 2013:

I 2011 ble det gjennomført en verdivurdering av eiendommer havna eier som ikke er direkte havnerelaterte, jfr. havnestyresak 25/11. Disse eiendommene er:

- Gravane 4 – Administrasjonsbygget
- Gravane 6 – Velferden
- Gravane 7 - Kystverket
- Gravane 8 – Fiskebasaren
- Gravane 22 – Park-fisk
- Lagmannsholmen 1 – Skagerakfiskbygget
- Vestre Strandgate 33 – Rutebilstasjonen

I tillegg innløste havna festeavtalen for Vestre Strandgate 19b årskifte 2011/12. Reguleringsforslaget for eiendommen er stilt i bero i påvente av avklaring i overordna planer. En legger opp til videre behandling av planforslaget i 2013 for å optimalisere planforslaget i forhold til havnas egne behov og eiendommens verdier.

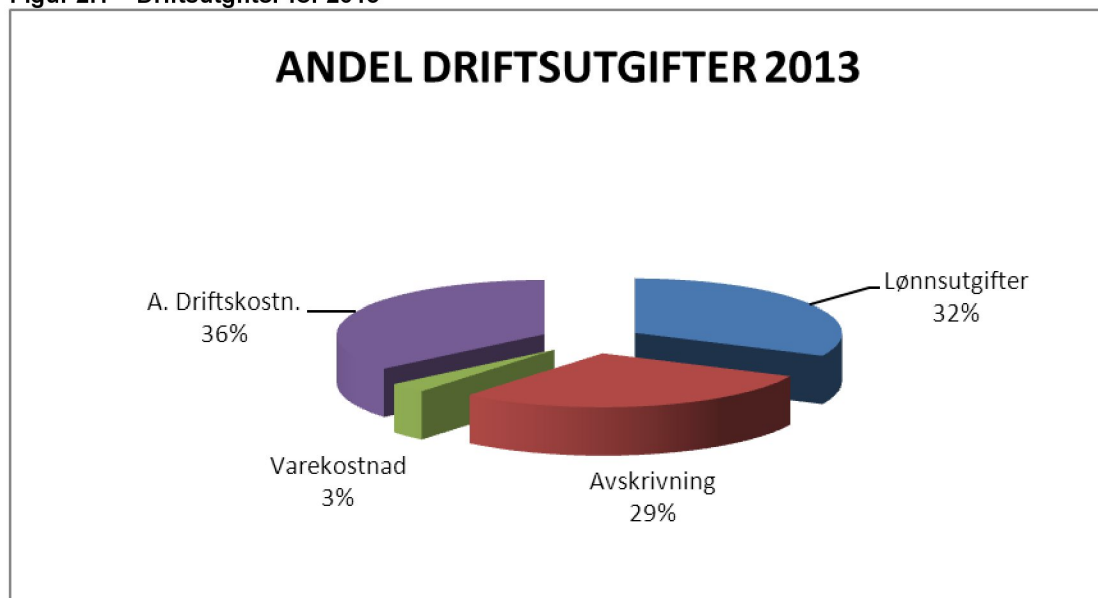
Havnedirektøren foreslo i budsjett for 2012 at havnestyret kunne selge ovenfor nevnte eiendommer. Bystyret avslo dette og opprettholdt vedtaket om at hvert salg skal behandles av bystyret. I budsjett for 2013 foreslås salg av Rutebilstasjonen. Havnestyret må i denne sammenheng bl.a. vurdere de løpende leieinntektene opp mot den salgspris som kan oppnås. Et eventuelt salg av rutebilstasjonen er ikke innarbeidet i budsjettet.

3.2 Driftsutgifter.

I budsjettet for 2013 har vi tatt høyde for en økning i totale driftsutgifter på 4,6 mill. kr i forhold til budsjett 2012. Totale driftsutgifter for havna er budsjettert med 77 mill. kr. Av dette utgjør økning i lønnsutgiftene 3,2 mill. kr, altså størsteparten.

De ulike driftsutgiftene vil bli gjennomgått nedenunder. Figur 2.1 er en oversikt over hvordan driftsutgiftene fordeler seg.

Figur 2.1 – Driftsutgifter for 2013

Lønnsutgifter:

Regulativ lønn øker med 3 % fra budsjett 2012 – 2013. Det er kun tatt høyde for lønnsøkning. Det er ingen endringer i bemanningen, så vi holder fortsatt en stilling vakant på eiendomsavdelingen.

I 2007 vedtok havnestyret å stimulere til å beholde våre seniorer lengst mulig ved å innføre en årgangssum på kr. 27.000 etter fylte 62 år. I dag er 27 % av våre ansatte over 62 år og det er ingen som har valgt å ta ut AFP de siste tre årene. Seniorene innehar en viktig kompetanse og representerer kontinuitet i organisasjonen. Dette er også i pakt med avtalen om inkluderende arbeidsliv hvor et av målene er å øke avgangsalder. Vi har valgt å videreføre avtalen.

Gjennomsnittsalderen på arbeidstakere i Kristiansand Havn er 54 år. Ved nyrekruttering bør det prioriteres å få ned gjennomsnittsalderen og øke kvinneandelen.

For 2013 er det budsjettert med arbeidsgivers andel til pensjon på 15,5 %. I tillegg er det satt av til reguleringspremien som skal dekke opp veksten i lønnsytelsene. Totalt er det budsjettert med 3,5 mill. kr for 2013, noe som er en økning på 0,9 mill. kr i forhold til budsjett 2012. Dette er anbefalt av Kristiansand Kommunale Pensjonskasse (KKP). Kristiansand havn må påberegne større utgifter til pensjon i årene som kommer.

Hovedårsaken til at lønnsutgiftene øker med 3,2 mill. kr er i tillegg til pensjonen, reduksjon i refusjoner. Kanalbyen Utvikling AS har tidligere kjøpt flere tjenester av oss som ikke fortsetter i 2013 i like stor grad. I tillegg har vi hatt en høy andel sykemeldte som fører til refusjon av sykepengen fra NAV. Dette budsjetterer vi ikke med.

Avskrivning:

Avskrivning av havnerettede investeringer starter påfølgende år etter at objektet er ferdigstilt og tatt i bruk.

I 2013 har vi budsjettet med avskrivninger på 22,35 mill. kr, dvs. ingen endring fra 2012. Vi er i ferd med å ta i bruk en avskrivningsmodul som skal gi oss en enda bedre oversikt enn den vi har i dag. I forbindelse med den overgangen vil vi øke avskrivningstiden på kaiene våre fra 40 til 60 år. Dette vil gi en mer korrekt levetid. I følge regnskapsloven § 5-3 skal anleggsmidlene som har en begrenset økonomisk levetid avskrives etter en fornuftig avskrivningsplan. Økonomisk levetid betyr den perioden det er bedriftsøkonomisk lønnsomt å beholde driftsmiddelet fremfor å avhende det eller bytte det ut med et nytt. Kaiene på Silokaia er avskrevet for flerfoldige år siden, men er fortsatt i bruk mer enn 80 år etter de ble bygd.

Vi vil komme tilbake med en budsjettregulering i første tertial 2013 hvis disse endringene fører til store justeringer i samlede avskrivninger.

Varekostnad:

Varekostnader, vann, strøm m.m., må sees sammen med inntekter fra videresalg.

Andre driftskostnader:

Andre driftskostnader økes med 5 % for 2013. Dette er høyere enn forventet prisstigning. Det er likevel store variasjoner innen de ulike kontogruppene. En del av postene er lavere enn tidligere, mens andre er høyere. Vi ønsker å styrke vedlikeholdspostene for 2013 akkurat som vi gjorde i 2012. Siden 2010 har vi økt vedlikeholdspostene fra 4,7 mill. kr til 6,3 mill. kr i 2013. Dette er en økning på nesten 35 %. Det er samtidig viktig å poengtere at vi har større arealer å vedlikeholde.

I 2013 prioriterer vi asfaltering og vedlikehold av kaier. Vi ønsker også å foreta en større renovering av fergeterminalen. Vi prioriterer i år utskifting av vinduer, sitteplasser og oppgradering av overflatene.

Vi har samlet satt av 2,2 mill. kr til å vedlikeholde bygningene våre.

Det er ikke fremmet forslag til ekstraordinær oppgradering eller ENØK- tiltak utover tidligere års tempo. Neste år vil en se på kostnader og mulig innsparingspotensiell ved å investere i LED belysning i havna.

Vi har også økt markedsføringsbudsjettet vårt for å kunne tydeliggjøre våre muligheter ovenfor nye kunder. Vi ønsker at våre kunder/brukere skal anse oss som en viktig faktor for å lykkes. Dette betyr at vi må markedsorientere organisasjonen, og bruke mer tid på våre kunder.

Vi vil i fremtiden møte økte krav (forventninger) fra våre definerte kunder, og vi må være i stand til å differensiere mellom kundegrupper.

Slike grupper vil være industrien, vareeiere, transportører, speditører, kommunen, leietagere og andre.

Samtidig prioriterer vi å videreutvikle allianse arbeidet med enkelte utpekte havner for å forbedre gode transportkorridorer.

Fjord Line

Kristiansand Havn KF er i Agder Lagmannsrett dømt til å betale erstatning til Fjord Line for tapte inntekter i 2009. Størrelsen på erstatningen er foreløpig ikke fastsatt men vil være et resultat av forhandlinger eller rettssak mellom partene.

Budsjettet for 2013 inneholder ingen avsetning for Kristiansand Havn KF sitt estimat på erstatningskravet. Bakgrunnen for dette er at slike opplysninger vil kunne forventes å skade foretakets stilling i fremtidige forhandlinger med Fjord Line.

Avklaring omkring endelig fastsatt erstatningskrav forventes i løpet av 2013. Erstatningsbeløpet vil da komme til fradrag i budsjettet resultat for 2013.

Finansposter:

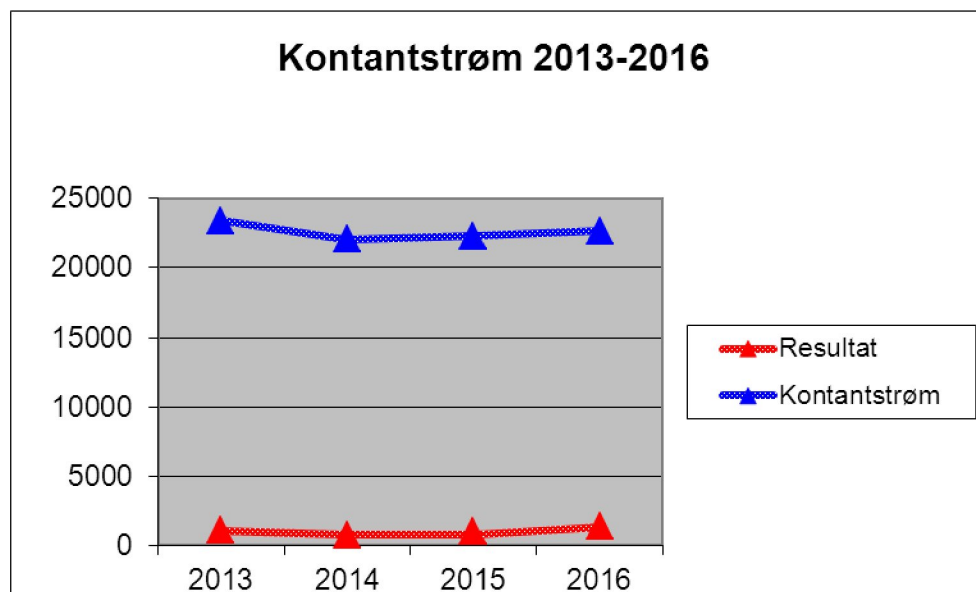
Finanskostnadene endrer seg i takt med investeringsprogrammet. I 2013 er det beregnet at renteutgiftene vil være ca. 15,0 mill. kr forutsatt en gjennomsnittlig lånerente på 3,5 %. Norges Bank påpeker i rentemøtet i august at det er nedgang i aktiviteten i euroområdet og i Storbritannia. I USA fortsetter den moderate veksten og i flere fremvoksende økonomier i Asia er veksten avtakende. Usikkerheten i finansmarkedene er fortsatt stor. Styringsrenten er nær null i mange land og det er utsikter til at de vil holde seg svært lave enda lenger enn tidligere lagt til grunn. Hovedstyret mener videre at utsiktene og risikobildet nå tilsier at styringsrenten holdes på dagens nivå en god stund fremover.

I planperioden øker finanskostnadene fra ca. 15 mill. kr. i 2013 til ca. 19 mill. kr de resterende årene. Det er forutsatt at renten er 3,5 % i hele perioden.

Driftsresultat:

Budsjettert ordinært resultat for 2013 er positivt med 1 mill. kr. Korrigerer vi for avskrivninger har vi en positiv kontantstrøm på 23,4 mill. kr. Den kontantstrøm bedriften selv genererer gjennom driften er et uttrykk for Kristiansand Havn KF sin selvfinansieringsevne. Uten tilstrekkelig kontantstrøm over tid vil ikke Kristiansand Havn KF ha mulighet til å avdra sine lån eller ha finansiell evne til å foreta nye investeringer. I hele perioden vil Kristiansand Havn KF ha positivt resultat og en positiv kontantstrøm.

Figuren under viser resultat og kontantstrømmen (driftsresultat + avskrivninger) i perioden 2013 – 2016:

Låneopptak:

I 2013 skal vi foreta investeringer for samlet 105,45 mill. kr. som finansieres ved låneopptak. Når det gjelder opptak av lån til investeringer skiller havna mellom investeringer i:

- ny havneinfrastruktur hvor kapitalkostnadene svekker økonomisk tålegrense
- investeringer til drift og vedlikehold for å holde hjulene i gang/begrense skade
- nyinvesteringer som styrker økonomisk tålegrense

Det er tunge investeringer i ny havneinfrastruktur, utfylling og kaier, hvor inntektene ikke dekker årlige kapitalkostnader som er hovedutfordringen for havnas økonomi.

Tabellen under viser hele perioden:

	2013	2014	2015	2016
Sum investeringer	105 450 000	19 000 000	80 000 000	73 000 000
Forventet låneopptak	105 450 000	19 000 000	42 500 000	35 500 000
Betaling av avdrag	19 419 000	15 479 000	14 440 000	16 020 000
Lånegjeld	499 000 000	502 000 000	530 000 000	550 000 000

Havnas låneopptak ved utgangen av 2012 utgjør samlet ca 413 mill. kr. Inkluderer man neste års forslag til opplån, med fradrag av planlagte nedbetalinger for dette året, har havna ca. 500 mill. kr i lånegjeld ved utgangen av 2013. Dette er en betydelig lånebelastning for havna og utsetter oss for stor renterisiko. Hvis renten øker i gjennomsnitt med 1 % vil havnas renteutgifter øke med ca. 5 mill. kr.

4.0 Investeringer 2013 - 2016

Investeringsbudsjett for 2013 med handlingsplan for 2013 - 2016.

Generelt.

Havna har ved flere anledninger påpekt at havnas tålegrense for opplån nærmer seg. For å få en samlet oversikt over havnas økonomiske situasjon, har havnestyret i egne saker behandlet havnas investeringsevne og foretatt en verdivurdering av havnas eiendommer som ikke er direkte havnerelaterte.

I bystyresak 135/11 behandlet bystyret Kanalbyen Utviklings AS sitt vedtak vedrørende valg av utviklingsmodell basert på rapport fra Terramars rapport av 15 august 2011. Rapporten anbefaler modell og skisserer at uttak av avkastning fra Silokaia ikke kan forventes før nærmere 2020. Havnestyret legger opp til å utfordre Kanalbyen Utvikling AS på dette punktet.

Når det gjelder opptak av lån til investeringer skiller havna mellom investeringer i:

- ny havneinfrastruktur hvor kapitalkostnadene svekker økonomisk tålegrense
- investeringer til drift og vedlikehold for å holde hjulene i gang/begrense skade
- nyinvesteringer som styrker økonomisk tålegrense

Det er tunge investeringer i ny havneinfrastruktur, utfylling og kaier, hvor inntektene ikke dekker årlige kapitalkostnader som er hovedutfordringen for havnas økonomi.

De enkelte prosjektene.

2204 Fremtidig container/fergehavn

	2013	2014	2015	2016
2204 Fremtidig container/fergehavn	18 000 000	2 000 000		

Bevilgningen foreslått i 2013 og videre i handlingsplanperioden skal dekke de pågående planleggingsarbeidet av ny container og fergehavn samt tilbakebetaling av Veikontorets forskuttering ut 2013 for utfyllingsarbeider i Kolsdalsbukta. Bystyret har godkjent avtalen om forskuttering fra Veikontoret.

Behov for videre investeringer kommer en tilbake til når plan for vestre havn er avklart og NTP vedtas i 2013.

2205 Fergehavna.

	2013	2014	2015	2016
2205 Fergehavna - kaikant	38 000 000	6 000 000	7 000 000	

Vi foreslår å bevilge kr. 38 mill. for å tilrettelegge bedre for ferjetrafikken. Tiltaket er å fylle dokka, samt iverksette andre tiltak for å bedre kjøremønster og effektivisere tolltjenestens arealer. Målet med denne investeringen er å redusere tid til lasting og lossing av ferjene slik at publikum kommer raskere ut av fergeterminalområdet.

Spuntveggen mellom fergeleie 1a og dokka er gammel og må erstattes pga slitasje og elde. Arbeidene er kalkulert til 13 mill. kr. og planlagt gjennomført på den tiden av året med minst trafikk i fergehavna med bevilgning over to år.

Silokaia cruise.

	2013	2014	2015	2016
Silokaia cruise.		7 000 000		

Det er foreslått 7 mill. til støttepunkt i sørenden av Silokaia for kunne fortøye cruiseskipene lenger "bak" slik at bygging av etappe 1 på Silokaia kan skje uforstyrret av Cruiseanløp. Investeringen iverksettes ikke før utvikling av Silokaia gjør det nødvendig. I følge kommunenes planer vil også utvidelse av renseanlegget på Odderøya pågå i handlingsplanperioden.

Kai-Lagmannsholmen (Cruise)

	2013	2014	2015	2016
Kai – Lagmannsholmen (cruise)			69 000 000	69 000 000

Forslaget innebærer at en flytter cruise trafikken fra Silokaia til Lagmannsholmen. Cruise anløpene har økt fra 38 anløp i 2011, 52 i 2012 til 70 innmeldte i 2013. Tiltaket foreslås for å unngå redusert verdi pga Cruisetrafikken. Ny cruise kai ligger inne i reguleringsplanen for Silokaia i tråd med bystyrets vedtak fra 2003. Lagmannsholmen vil være et godt alternativ for cruise anløp.

Forslaget omhandler også sikring av utraste masser utenfor Lagmannsholmen. Investeringen iverksettes ikke før utvikling av Silokaia gjør det er nødvendig.

Kai – Kongsgård

	2013	2014	2015	2016
Kai –Kongsgård	38 000 000			

216 meter av øst/vest linjen er bygget og det gjenstår å ferdigstille ca 200 meter av kai 36. Her foreslås en forlengelse på 70 meter kalkulert til 38 mill. Det pågår nå utarbeidelse av anbudsdokument for å bygge nytt bygg til NorLines som ferdig vil "stikke" ca 50 meter forbi eksisterende ferdigstilt kai. Det ville vært sterkt ønskelig å bygge kaien før det nye bygget bak. Dette løses med noe rokkering av fremdrift på lager og kai bygging. For å øke tilbudet og attraktiviteten for mer last er det viktig å prioritere utbygging i Kongsgård i ikke minst ut fra signaler fra NODE bedriftene.

6605 Hjullaster

	2013	2014	2015	2016
6605 Hjullaster	1 200 000	0	0	

Det foreslås kjøp av ny hjullaster i 2013. Dette må sees i sammenheng med større arealer og høyere aktivitet.

9311 Kongsgård – Lagerbygg 3.

	2013	2014	2015	2016
9311 Kongsgård –Lagerbygg 3	3 500 000	0	0	

NorLines har signalisert en areal økning av opprinnelige planer fra 2100 m² til 2500 m². Tidligere vedtatte ramme på 20 mill. for 2012 foreslås økt med 3,5 mill. Bygge kostnader legges til grunn for leieavtalen.

Utvendig areal, Fiskebasaren.

	2013	2014	2015	2016
Utv. Areal Fiskebasaren	350 000	0	0	

Gjelder oppgradering uteserveringsareal i Gravene ved Fiskebrygga i samarbeid med leietakere. Utleier og leietaker har kommet til enighet om endring av utearealene. Dette krever rokking og opparbeidelse slik at planen kan gjennomføres. Investeringen vil ikke bli iverksatt uten at det oppnås en avtale som styrker havnas økonomi.

Nytt åk til kran.

	2013	2014	2015	2016
9402 Åk – kran	1 600 000	0	0	

Vi ønsker å investere i et nytt containeråk til kрана i containerhavna. Det er nødvendig å få et åk som tar flere containerstørrelser 20,30,40 og 45 fot. Spesielt registrerer vi at det kommer

Ny Arbeidsbåt

	2013	2014	2015	2016
Ny arbeidsbåt	3 800 000	0	0	

Det er budsjettert med 3,8 mill til ny havnebåt. Vi har etablert en kontraherings gruppe til å se på behov og muligheter. Vi har i dag ingen egnet arbeidsbåt som dekker behovene til beredskap og havnearbeid. Kostnadene til ny båt vil bli belastet anløpsavgiften.

Anlegg avsetning udisponert.

	2013	2014	2015	2016
9990 Anlegg avsetning udisponert	4 000 000	4 000 000	4 000 000	4 000 000

Postens foreslås som en avsetning til styret hvor gjenstående ubrukt ved årets avslutning automatisk trekkes inn.

Punkt 187/12: Kristiansand Parkeringselskap KF - Årsbudsjett og handlingsprogram 2013-2016

Bilag

Saksprotokoll

Saksprotokoll

Forslag til avgiftssatser 2013

Dato: 23. oktober 2012
Saksnr.: 201207073-1
Arkivkode E: 151 Q50
Saksbehandler: Raymond Solaas

Saksgang	Møtedato
Kristiansand Parkeringselskapet styre KF	30.10.2012
Formannskapet	28.11.2012
Bystyret	12.12.2012

Kristiansand Parkeringselskap KF - Årsbudsjett og handlingsprogram 2013-2016

Sammendrag:

Kristiansand Parkeringselskap er et kommunalt foretak som inngår i rettssubjektet Kristiansand kommune, men er utskilt fra den øvrige kommunale virksomhet med egne vedtekter og eget styre, direkte underlagt bystyret.

Forslag til årsbudsjett og handlingsprogram er stramt, hovedsakelig som følge av økte utgifter til drift av parkeringsareal (leie og nye p-hus), økte pensjonsutgifter, samt betydelig økte finansutgifter. Netto driftsresultat utgjør 2,5-4,8 Mill kr p.r. år i handlingsprogramperioden og er disponert til bykassa i form av overføringer. Det presenteres et saldert opplegg ved bruk av disposisjonsfond, med knappe marginer mellom inntekter og utgifter og dermed større risiko for økonomiske tilbakeslag ved endrede forutsetninger. Det er behov for reserver i form av disposisjonsfond, da budsjett og regnskapsbestemmelsene pålegger bykassa å dekke underskudd som foretaket ikke kan håndtere selv.

Parkeringselskapets inntekter er avhengig av Kvadraturen som handels- og landsdelssenter. I 2012 synes inntektene å ha stabilisert seg etter to år med sviktende inntekter. To nye parkeringshus skal innarbeides og betydelig høyere lånegjeld betjenes, med den risiko dette innebærer. Kort sagt er dette hovedutfordringen de nærmeste årene og i rulleringen av handlingsprogrammet påvirker endrede rammebetingelser nivået på overføringene til bykassa.

Både rådmannen og daglig leder legger til grunn overføringer til bykassa tilsvarende 17 Mill kr i perioden, dvs. 5 Mill kr i 2013 og 4 Mill kr pr. år resten av perioden. Netto driftsresultat er for lavt til å dekke overføringene til bykassa og derfor foreslås det å benytte 2,3 Mill kr av disposisjonsfondet til å saldere driften. Dette er gjort av hensyn til bykassa for å opprettholde

et jevnere overføringsnivå, men det går på bekostning av Parkeringsselskapets resultat, reserver og fremtidige investeringer i parkeringsanlegg.

Samlet sett foreslås det investeringer for 7,5 Mill kr i handlingsprogrammet. Investeringene finansieres stort sett med lån og er på et minimumsnivå, da foretakets investeringsevne er bundet opp i Kilden parkeringshus.

Belegget økte merkbart frem til og med 2007. Årene 2010 og 2011 har vært preget av stagnasjon og svak tilbakegang. Likevel har gateparkeringen i citydelen av Kvadraturen et belegg (kl 12-15) på ca. 82 % (kundene anser et belegg over 85 % som fullt), men samlet sett (p-hus, gateparkering og parkeringstomter) er det som regel god tilgjengelighet. Tilbudet er også utvidet etter at Gyldengården og Kilden ble tatt i bruk i 2011. Restkapasiteten er merkbart bedre enn to til tre år tilbake og på kort sikt er dagens parkeringstilbud trolig tilfredsstillende. For å opprettholde tilgjengeligheten og kommunens tilbud på dagens nivå, anbefales det å planlegge og på sikt å etablere nye sentralt lokaliserte parkeringsanlegg, som kompensasjon for parkeringstomter som kan bli borte. Dette fordi kommunen må ha stor grad av kontroll over det allmenne parkeringstilbudet, for at parkering skal være et virkemiddel i transport og miljøpolitikken.

Innføring av restriksjoner på bilbruken (veiprisning, rushtidsavgift) vil kunne endre på dette.

Det legges videre opp til en gjennomsnittlig økning av driftsinntektene på 3,6 % pr. år for årene 2013-2016. Vekst utover prisstigningen skyldes at nye tiltak som Gyldengården og Kilden parkeringshus gradvis innarbeides, da reguleringen av avgiftssatsene i 2013 og 2015, stort sett følger prisstigningen. Høyere avgiftssatser medvirker til å dempe bilbruken til fordel for kollektivtrafikken, syklende og gående, med de fordeler dette har i forhold til trafikk og miljø. I siste omgang er det en avveining mellom flere hensyn som miljø, trafikksikkerhet, tilgjengelighet, fremkommelighet, Kvadraturen som møteplass, samt handels og landsdelssenter, som påvirker den generelle parkeringspolitikken, herunder avgiftssatsene.

Månedisleien for leieplasser og bosoneparkering foreslås prisjustert i samsvar med korttidsparkeringen, dvs. i 2013 og 2015.

I løpet av året kan enkelte plasser få endret avgiftssats, innenfor gjeldende maksimalsatser, som følge av nye vurderinger om trafikkavviklingen i området.

I forslag til avgiftssatser er det innarbeidet en prisjustering av leiesatsene for plassering av containere, stillas, arbeidsbrakker, rigg mv. på gategrunn. Disse ordningene har i all hovedsak vært uforandret siden slutten av 90- tallet. Det legges opp til å øke prisene fra kr 1,- til 2,- pr. kvm pr. dag og fra kr 50,- til kr 100,- pr konteiner pr. døgn. Dette for å få dekning for utgiftene (kontroll, varslingsplaner, skilting, tillatelser, oppmåling, administrasjon og fakturering) med ordningene. Saken har vært drøftet med Kristiansand Eiendom og fremmes i forståelse med eiendomssjefen.

Driftsutgiftene øker gjennomsnittlig med 3, % pr. år, hvilket er over forventet prisstigning i perioden (2,5 % pr. år) og skyldes helårsvirkningen av nye tiltak, økte leieutgifter for parkeringsareal, økte kvalitetskrav til kredittkorttransaksjoner (EMV), samt en betydelig økning av pensjonsutgiftene (høyere lønnsvekst og lavere finansavkastning, samt AFP).

I 2011 økte lånegjelden med 70,8 Mill kr i forbindelse med anskaffelsen av Kilden parkeringshus. Deretter reduseres lånegjelden gradvis i handlingsprogramperioden, da investeringsnivået holdes lavt, dvs. er lavere enn de årlige avdrag. I 2016 forventes lånegjelden å utgjøre om lag 96 Mill kr. Renter og avdrag utgjør 7,2-8,0 Mill kr pr. år.

Parkeringsselskapets driftsresultat de nærmeste årene er stort sett disponert til bykassa. Reservene i form av disposisjonsfond er beregnet å utgjøre 10,6 Mill kr ved utgangen av 2016, dvs. en reduksjon på 3,4 Mill kr i forhold til 2011. På grunn av den knappe marginen mellom utgifter og inntekter, tilrås det ikke å operere med et lavere disposisjonsfond. Disposisjonsfondet utgjør da ca. 16 % av driftsinntektene.

De inntektsanslag som er lagt til grunn, nivået på overføringer til bykassa, samt de investeringer som foreslås, medfører at det ikke er midler av betydning til disposisjon for andre tiltak de nærmeste årene.

Forslag til vedtak

Årsbudsjett 2013:

1. Budsjett for Kristiansand Parkeringsselskap KF 2013 vedtas i samsvar med daglig leders innstilling datert 23. oktober 2012 og endringer vedtatt av bystyret.
2. Bystyret samtykker i at det tas opp kr 2 220 000 i lån til investeringer. Daglig leder delegeres fullmakt til å godkjenne lånevilkårene.
3. De generelle avgiftssatsene for gateparkering, parkeringstomter og parkeringshusene, fastsettes som omtalt i saken og i vedlegget "Forslag til avgiftssatser 2013".
4. De generelle leiesatsene for plassering av containere, stillas, arbeidsbrakker, rigg mv på gategrunn fastsettes som omtalt i saken og i vedlegget "Forslag til avgiftssatser 2013".

Handlingsprogram 2013-2016:

5. Handlingsprogram for perioden 2013-2016 vedtas i samsvar med daglig leders forslag og endringer vedtatt av bystyret.
6. Handlingsprogrammets drifts- og investeringsrammer for 2013-2016 legges til grunn i planleggingen og utviklingen av foretaket.
7. De generelle avgiftssatsene vurderes i forbindelse med rulleringen av handlingsprogrammet.

Raymond Solaas
Daglig leder

Trykte vedlegg:
Forslag til avgiftssatser 2013

Utrykte vedlegg:
Detaljert årsbudsjett

Bakgrunn for saken:

ÅRSBUDSJETT OG HANDLINGSPROGRAM 2012-2015

KRISTIANSAND PARKERINGSSSELKAP KF

Innledning

Kristiansand Parkeringsselskap er et kommunalt foretak, dvs. inngår i rettssubjektet Kristiansand kommune, men er atskilt fra den øvrige kommunale virksomhet med egne vedtekter og eget styre. Kristiansand kommune har derfor hånd om alle foretakets verdier og hefter for forpliktelsene. Bystyret er foretakets øverste organ.

Vedtekter og formål

Vedtektene angir foretakets formål, som kort sagt går ut på å forestå drift av avgiftsbelagt parkering, herunder drift og vedlikehold av parkeringsanlegg, samt håndheve parkeringsbestemmelsene og annen trafikkhåndheving, delegert kommunen med hjemmel i vegtrafikkloven. I tillegg håndteres klagebehandling og parkeringstillatelser for bevegelseshemmede.

Det er 27,5 stillinger i foretaket med ansvar for parkeringshåndhevingen langs 350 km veier og driften av i overkant av 4100 parkeringsplasser langs gater, på tomter og i 6 parkeringshus.

De samlede driftsinntekter utgjør ca. 53 Mill kr (2011).

Ut i fra formålet vil parkeringsselskapet arbeide for:

- At trafiksikkerhet og miljø ivaretas
- At fremkommeligheten for alle trafikantgrupper fungerer
- God tilgjengelighet til parkeringsplasser
- Gode livsvilkår for næringslivet

Vedtatte planer av betydning for virksomheten

Transportplan for Kristiansand og kommunedelsplan Kvadraturen

Transportplanen og kommunedelsplan Kvadraturen legger opp til å dempe bilbruken, herunder begrense arbeidsreiseparkering og gateparkering, samtidig som betingelsene bedres for handelsparkering, boligparkering og offentlig parkering utenom gate.

Dette innebærer bl.a. at utbygging av parkeringshus skal prioriteres på bekostning av gateparkering. Det legges opp til å gjøre endringen gradvis.

For øvrig satses det på bedre busstilbud, samt bedre forhold for fotgjengere og syklistene på innfartsveiene, for å motvirke vekst i trafikken i Kvadraturen.

Vedtatte handlingsprogram

I tidligere års handlingsprogram er det lagt opp til parkeringsavgift på alle offentlige plasser i Kvadraturen. Avgiftsnivået for langtidsparkering skal samordnes med tur/retur billett med

buss. For å regulere tilgjengeligheten benyttes i all hovedsak progressive avgiftssatser i stedet for maksimaltid.

Det er i all hovedsak innført avgiftsparkering i hele Kvadraturen, med en dagspris minst lik bus billett tur/retur innenfor de nærmeste sonene i det lokale rutenettet.

I vedtatt handlingsprogram 2012-2015 er Kristiansand parkeringsselskap KF forpliktet til å overføre 17 Mill kr til bykassa (løpende priser), hvilket innebærer at hele foretakets netto driftsresultat er disponert til bykassa.

ATP

Areal og transportprosjektet (ATP) er et forsøk med alternativ forvaltningsorganisering av transportsystemet for Kristiansandsregionen. Hovedhensikten med forsøket er å tilrettelegge for miljøvennlig transport. Handlingsplanen for ATP - prosjektet har tiltak vedrørende parkering, hovedsakelig i forhold til å begrense langtidsparkering, herunder arbeidsreiseparkering, samt fjerning av gateparkering.

Parkerings situasjonen nå og i fremtiden – tilgjengelighet og kommunen som aktør

Antall parkeringsplasser til disposisjon påvirker først og fremst trafikkavviklingen, herunder tilgjengelighet og fremkommelighet. Imidlertid kan vanskelige parkeringsforhold også virke negativt på trafiksikkerhet og miljø, samt Kvadraturen som handels – og landsdelssenter.

Beleggstatistikken viser at det er reservekapasitet også i tidsrommet kl 12-15 i sentralt lokaliserte parkeringsanlegg, til tross for at gateparkeringen i citydelen av Kvadraturen stort sett er godt belagt. Tilgjengeligheten er bedret sammenlignet med få år tilbake. Dette skyldes i all hovedsak utvidet tilbud, kombinert med mindre trafikk i Kvadraturen.

Parkerings selskapet har 398 plasser som er midlertidige, dvs. parkeringstomter som på sikt skal bebygges. Det er viktig å være klar over at det er tidkrevende å etablere nye parkeringsplasser i anlegg under bakken til erstatning for disse. På den annen side er det restkapasitet i Kvadraturen både i parkeringshus og på parkeringstomter. I Gyldengården og Slottet utgjør dette ca. 170-200 kjøretøy og dermed kan disse anleggene alene, kompensere for omtrent halvdelen av de midlertidige plassene som kan bli borte.

Det er viktig at kommunen investerer i nye parkeringsanlegg, slik at tilveksten ikke kun kommer i form av private parkeringstilbud. Dette fordi kommunen må ha stor grad av kontroll over det allmenne parkeringstilbudet, for at parkering skal være et virkemiddel i transport - og miljøpolitikken.

Nybygg får parkering i egne anlegg under bakken, dels i lukkede anlegg og dels som parkering for allmennheten i privat eller offentlig regi. Dette, sammen med en utvikling i retning av færre parkeringsplasser langs veier og gater, innebærer at kommunen trolig vil disponere færre plasser i fremtiden. I dag disponerer parkeringsselskapet ca. 65 % av det allmenne parkeringstilbudet i Kvadraturen og nærmeste omegn. Det samlede parkeringstilbudet vil trolig ikke svekkes i fremtiden, da de fleste større utbyggingsprosjekter også omfatter parkering. Imidlertid kan parkeringstilbudet i utbyggingsfasen bli svekket.

Belegget økte merkbart frem til og med 2007. Årene 2010 og 2011 har vært preget av stagnasjon og svak tilbakegang. Likevel har gateparkeringen i citydelen et belegg (kl 12-15) på ca. 82 %, dvs. tett opp mot det som publikum anser som fullt (85 %), men samlet sett (parkeringshus, parkeringstomter og gateparkering) er det som regel god tilgjengelighet. Tilbudet er også utvidet etter at Gyldengården og Kilden ble tatt i bruk i 2011. Restkapasiteten er merkbart bedre enn to til tre år tilbake. Innføring av restriksjoner på bilbruken (veipricing, rushtidsavgift) vil kunne endre på dette.

Transport- og Kvadraturplanen prioriterer en gradvis utbygging av parkeringshus, på bekostning av gateparkering. Overføring av parkering fra gateplan til parkeringshus medfører

økte kostnader, som ved uendrede markedsforhold, ikke fullt ut kan påregnes kompensert av økte inntekter. Dette påvirker Parkeringsselskapets evne til å yte overføringer til bykassa. Utbygging av nye parkeringsanlegg trenger ikke kun å være begrunnet i behov for flere parkeringsplasser. Både i transportplanen og vegtrafikkloven er hensynet til trafiksikkerhet og trafikkregulering, overordnet andre hensyn.

Erfaringsmessig vil et nytt parkeringshus ikke være lønnsomt de første årene. Hovedårsaken til dette er at etterspørselen og dermed også betalingsvilligheten, hittil ikke har vært tilstrekkelig til å dekke drifts- og finansutgiftene. For å oppnå høyt belegg og lønnsomhet, er god beliggenhet og kundevennlige løsninger avgjørende. I dag betyr dette en beliggenhet i nærheten av gågatenettet, kino, hotell, forsamlingslokaler/kongresser/flørbuksamlegg og restauranter. Et parkeringsanlegg under torvene og i Børsparken har trolig en optimal plassering i forhold til godt belegg, trafikkavvikling og lønnsom drift.

Imidlertid viser dagens situasjon at det er reservekapasitet i våre anlegg, hvilket antyder at en eventuell utvidelse av parkeringstilbudet, trolig vil slite økonomisk i en overgangsfase. Høye byggekostnader kan dessuten gjøre det svært krevende å få lønnsomhet også på lang sikt, dvs. i anleggets økonomiske levetid.

Gyldengården og Slottet har i 2012 (1. halvår) et maksimalt belegg på hhv. 64 og 60 % (kl 12-15, 1-2 timer i døgnet), til tross for god beliggenhet.

Børsparken er under regulering, men det er reist innsigelse fra fylkeskommunen og dermed er det uvisst når utbygging kan finne sted.

Parkering under torvene utredes i regi av teknisk direktør, men det er forbundet med betydelige kostnader og det er varslet mulige innsigelser.

Parkeringssekskapet har etter overtakelsen av p-hus Kilden, ikke muligheten til å gå inni større investeringsprosjekter som en dominerende eier, de nærmeste årene.

Gateparkeringen er stort sett publikums førstevalg og derfor bør det utvises varsomhet med å nedbygge dette tilbudet for sterkt på kort sikt, da det kan skade Kvadraturen som handels- og landsdelssenter. Dette til tross for at det i et trafikkavviklings og miljømessig perspektiv er gunstig å begrense gateparkeringen, hovedsakelig på grunn av letetraffic.

Parkeringssekskapet er opptatt av kundevennlige løsninger som kan bidra til å opprettholde Kvadraturen som handels- og landsdelssenter. Det arbeides med å skifte ut de fleste betalingsautomatene langs veier og gater som i dag kun tilbyr forskuddsbetaling med mynt, til moderne løsninger som tilbyr betaling av faktisk parkeringstid ved bruk av kredittkort.

Anbud er gjennomført og leverandør er valgt og de første nye betalingsautomatene (11stk.) på gateplan er satt i prøvedrift. Utover høsten og vinteren vil utskiftningen komme i gang for alvor. Progressive avgiftssatser er allerede innført og erstatter i all hovedsak maksimaltid som reguleringsvirkemiddel.

Det er etablert en prøveordning med billettløs parkering i form av SMS parkering, samtidig som nye løsninger tilknyttet mobiltelefon (parkeringsapp) planlegges innført fra 2013.

Opptrapping av billettløs parkering planlegges fra 1 kvartal 2013.

Hovedoversikt handlingsprogram 2013-2016

Driftsoversikt

Beløp i 1000 kr

Handlingsprogram løpende priser

	R-2011	B-2012	B-2013	B-2014	B-2015	B-2016
<u>Inntekter</u>		(justert)				
Sum driftsinntekter	53 354	58 990	63 428	63 828	67 855	67 855
<u>Utgifter</u>						
Driftsutgifter	42 754	50 502	52 683	54 000	55 350	56 734
Avskrivninger	2 598	5 529	5 212	5 212	5 212	5 212
Sum driftsutgifter	45 352	56 031	57 895	59 212	60 562	61 946
Brutto driftsresultat	8 002	2 959	5 533	4 616	7 293	5 909
<u>Finansinntekter og utgifter</u>						
Renteinntekter	1 537	400	397	400	400	400
Sum finansinntekter	1 537	400	397	400	400	400
Renteutgifter og låneomkostn.	1 769	3 986	3 491	3 885	4 077	3 965
Avdrag på lån	1 717	3 612	3 734	3 882	3 994	4 076
Sum finansutgifter	3 486	7 598	7 225	7 767	8 071	8 041
Resultat finans	-1 949	-7 198	-6 828	-7 367	-7 671	-7 641
Motpost avskrivninger	2 598	5 529	5 212	5 212	5 212	5 212
Netto driftsresultat	8 651	1 290	3 917	2 461	4 834	3 480
i % av driftsinntektene	16,2 %	2,2 %	6,2 %	3,9 %	7,1 %	5,1 %

Netto driftsresultat viser en betydelig nedgang etter 2011. Dette skyldes i all hovedsak økte finansutgifter i forbindelse med investeringer, økte driftsutgifter for parkeringsareal (leie og nye p-hus) samt økte pensjonsutgifter. Parkeringshus Kilden reduserer netto driftsresultat med om lag 3,5 Mill kr i 2012 og 11,4 Mill kr i handlingsprogramperioden.

Overføringer til bykassa legger beslag på hele netto driftsresultat i perioden. Netto renter og avdrag (netto finans) øker fra 1,9 mill kr i 2011 til 7,6 Mill kr i 2016, dvs. med om lag 5,7 Mill kr. Det meste av økningen skyldes lånefinansieringen av p-hus Kilden. Netto driftsresultat forventes å utgjøre 2,5-4,8 Mill kr pr. år i handlingsprogramperioden.

Det legges videre opp til en gjennomsnittlig økning av driftsinntektene på 3,6 % pr. år for årene 2013-2016. Vekst utover prisstigningen skyldes at nye tiltak som Gyldengården og Kilden parkeringshus gradvis innarbeides, da reguleringen av avgiftssatsene i 2013 og 2015, stort sett følger prisstigningen, jf. avsnittet regulering og driftsinntekter. Det forventes ikke vesentlig økt belegg i handlingsprogramperioden, utover det som følger av at nye tiltak innarbeides.

Driftsutgiftene øker gjennomsnittlig med 3, % pr. år, hvilket er over forventet prisstigning i perioden (2,5 % pr. år) og skyldes helårsvirkningen av nye tiltak, økte leieutgifter for

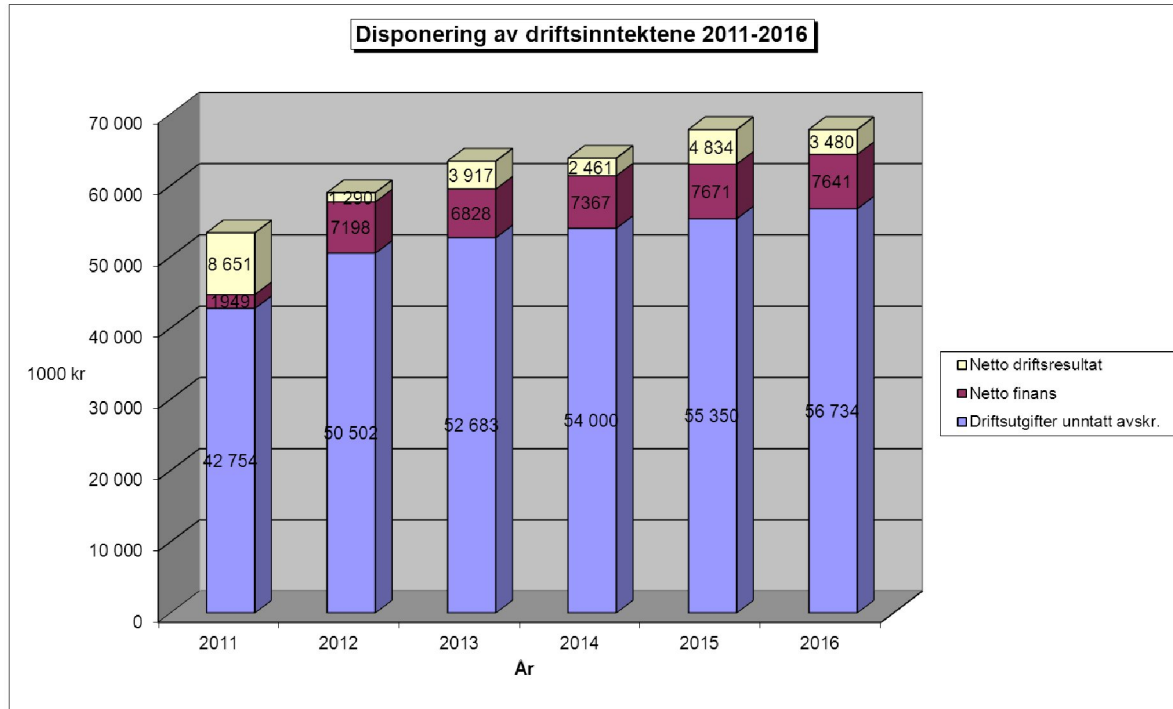
parkeringsareal, økte kvalitetskrav til kredittkorttransaksjoner (EMV), samt en betydelig økning av pensjonsutgiftene inkl. AFP.

Disponering av netto driftsresultat

Beløp i 1000 kr

	R-2011	B-2012	B-2013	B-2014	B-2015	B-2016
Netto driftsresultat	8 651	1 290	3 917	2 461	4 834	3 480
Brukt slik:						
Bruk av tidl.års overskudd	1 798	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	623	710	1 083	1 539	0	520
Bruk av bundne fond	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	2 421	710	1 083	1 539	0	520
Overført til investeringer	0	0	0	0	0	0
Tilskudd bykassa	9 274	2 000	5 000	4 000	4 000	4 000
Avsatt disposisjonsfond	1 798	0	0	0	834	0
Sum avsetninger mv.	11 072	2 000	5 000	4 000	4 834	4 000
Overskudd/underskudd	0	0	0	0	0	0

Netto driftsresultat er i handlingsprogramperioden disponert til bykassa i form av overføringer. I handlingsprogrammet salderes driften det enkelte år med bruk - og avsetning til disposisjonsfondet.

Netto driftsresultat og reserver

Netto driftsresultat viser hva som er til disposisjon av driftsinntektene, etter at driftsutgifter og netto finansutgifter er trukket i fra. Netto driftsresultat utgjør 2,5-4,8 Mill kr pr. år i handlingsprogramperioden, hvilket er knappe marginer og lavere enn tidligere år. Risikoen for underskudd ved endrede økonomiske forhold er dermed økt og det anbefales at reservene i form av disposisjonsfond, stabiliseres på et tilfredsstillende nivå. Dette fordi budsjett og regnskapsbestemmelsene for kommunale foretak, pålegger bykassa å dekke inn eventuelle underskudd i foretaket, når dette ikke kan gjøres over det påfølgende års budsjett.

For alle år unntatt 2015 er det lagt opp til å benytte disposisjonsfondet for å opprettholde de årlige overføringene (4-5 Mill kr pr. år) til bykassa. Dette reduserer disposisjonsfondet med 2,3 Mill kr i handlingsprogramperioden.

Ved utgangen av 2016 ventes disposisjonsfondet å utgjøre om lag 10,6 Mill kr, dvs. en reduksjon på 3,4 Mill kr i forhold til 2011. På grunn av den knappe marginen mellom inntekter og utgifter, tilrås det ikke å operere med et vesentlig lavere disposisjonsfond. Disposisjonsfondet utgjør da ca. 16 % av driftsinntektene.

Disposisjonsfondet gjør både parkeringsselskapet og bykassa mindre sårbare overfor økonomiske tilbakeslag i sin alminnelighet. Disposisjonsfondet kan også benyttes som egenkapital i forbindelse med investeringer, når dette er hensiktsmessig.

Overføringer til bykassa

Som nevnt tidligere forutsettes det at parkeringsselskapet yter betydelige beløp som overføring til bykassa. I vedtatt handlingsprogram 2012-15 utgjør dette 17 Mill kr i løpende priser. Parkeringsselskapets inntekter er avhengig av Kvadraturen som handels- og landsdelssenter. I følge statens vegvesen (KVU mars 2010) viser total trafikken inn mot Kristiansand sentrum en nedgang på omkring 10 % de siste 4-5 årene. Mindre trafikk til Kvadraturen, medfører mindre etterspørsel etter parkering og dermed lavere inntekter. Utviklingen i 2010 og 2011 viser stagnasjon og svak tilbakegang hva angår, trafikk og aktivitet, belegg og inntekter. Dette kan delvis skyldes forhold av mer forbigående karakter som krevende værforhold vinterstid, men det er overveiende sannsynlig at mer varige forhold gjør seg gjeldende som følge av nye bompengesatser og fremveksten av attraktive handelsområder utenfor Kvadraturen.

Overføring av parkering fra gateplan til parkeringshus medfører dessuten økte drifts- og finansutgifter. I 2012 er det igjen stigende inntekter som følge av utvidet parkeringstilbud (Gyldengården, Kilden og sykehusområdet). Lønnsomheten er imidlertid synkende fordi lånegjelden er økt betydelig i forbindelse med anskaffelsen av Kilden parkeringshus, som foreløpig beløper seg til 88,7 Mill kr.

Kjøp av Kilden parkeringshus svekker netto driftsresultat med ca. 2,9 Mill kr pr. år i handlingsprogramperioden (11,3 Mill kr i handlingsprogramperioden) etter at inntektene er nedjustert i forhold til vedtatt årsbudsjett og handlingsprogram 2012-15, jf. avsnittet om inntekts- og utgifts forutsetninger.

Alt i alt svekker endrede rammebetingelser muligheten til å yte overføringer til bykassa og det legges derfor opp til å nedjustere overføringene med 1 Mill kr pr. år fra 2014, sammenlignet med vedtatt HP 2012-2015.

Løpende priser	2012	2013	2014	2015	2016	Sum
Beløp i 1000 kr						
Forslag HP 2013-2016		5 000	4 000	4 000	4 000	17 000
Vedtatt HP 2012-2015	2 000	5 000	5 000	5 000		17 000
Differanse						0

I forhold til netto driftsresultat er det ikke dekning for overføringene til bykassa i HP 2013-2016 og derfor foreslås det å benytte 2,3 Mill kr av disposisjonsfondet til å saldere driften. Dette er gjort av hensyn til bykassa for å opprettholde et jevnere overføringsnivå, men det går på bekostning av Parkeringsselskapets resultat, reserver og fremtidige investeringer i parkeringsanlegg.

Forslag til overføringer er drøftet med rådmannen som legger til grunn samme overføringsnivå i bykassens årsbudsjett og handlingsprogram 2013-2016.

Overføringer til bykassa vil måtte avpasses i forhold til fremtidig investeringsnivå og lønnsomheten av disse, samt trafikkutviklingen i Kvadraturen, herunder eventuelle restriksjoner som måtte bli innført for biltrafikken.

Fra 1989 til 2012 er det i løpende priser overført 176,2 Mill kr til bykassa. Det er betydelige beløp som her er kommet gode formål til nytte. Omregnet til parkeringsplasser i parkeringshus dreier det seg om mer enn 1100 p-plasser. I tillegg er det betalt leie av gategrunn tilsvarende f.t. 5 Mill kr pr. år.

Investeringer

Beløp i 1000 kr

Utgifter

	R-2011	B-2012	B-2013	B-2014	B-2015	B-2016
Brutto investeringer	95 892	9 300	2 725	2 000	1 400	1 400
Aksjer/andeler	63	65	65	100	100	100
Avsetning til bundet inv.fond	114	50	0	0	0	0
Avsetning til likv.reserve	0		0	0	0	0

Sum finansieringsbehov

	96 069	9 415	2 790	2 100	1 500	1 500
--	---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Finansiering

Bruk av lån	77 040	8 795	2 220	1 495	895	895
Tilskudd og refusjoner	218	555	0	0	0	0
Bidrag fra årets drift	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	13 653	65	65	100	100	100
Bruk av bundne fond/mva just.	5 040	0	505	505	505	505
Udekket investeringsregnskapet	118	0	0	0	0	0

Sum finansiering

	96 069	9 415	2 790	2 100	1 500	1 500
--	---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Disposisjonsfond	14 038	13 263	12 115	10 476	11 210	10 590
Bundet investeringsfond	240	290	290	290	290	290
Lånegjeld	105 314	106 075	104 561	102 174	99 075	95 894

Samlet sett foreslås det investeringer tilsvarende 7,5 Mill kr i handlingsprogrammet for 2013-2016. Bygging av p-hus under torvene utredes og en avklaring vil trolig foreligge med det første. Imidlertid er det lite trolig at Parkeringsselskapet kan gå tungt inni dette prosjektet, da vår investeringsevne er bundet opp i parkeringshuset Kilden.

Reguleringen av Børsparken pågår, men det er reist innsigelse fra fylkeskommunen, hvilket forsinker dette prosjektet. Dessuten kan planene under torvene påvirke Børsparken, slik at det uansett er hensiktsmessig å utsette Børsparken noe. Børsparken er derfor tatt ut i forbindelse med rulleringen av HP.

Investeringer for øvrig rulleres som forutsatt i vedtatt handlingsprogram. Investeringene finansieres stort sett av lån, da bykassa legger beslag på eventuelle overskudd som kunne vært egenkapital.

Fordeling av investeringer p.r. prosjekt:

FORSLAG TIL HANDLINGSPROGRAM 2013-2016

Beløp i 1000 kr

Prosjekt	Tekst	Tidl. bev.	2013	2014	2015	2016	Sum 2013-2016
Investeringer:							
1905810	Nyanlegg	Løpende	300	358	400	400	1 458
1905816	P-Hus Slottet sprinkleranl.	1 000	508	492			1 000
1905825	Betalingsautomater	Løpende	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
1905841	P-hus Elvegata	500	225	150			375
1905843	Nye lokaler		200				200
1905844	P-hus Slottet lysarmaturer		492				492
Sum		1 500	2 725	2 000	1 400	1 400	7 525
Finansiering:							
1905810	Bruk av lån	Løpende	300	358	400	400	1 458
1905816	Bruk av lån	1 000	508	492			1 000
1905825	Bruk av lån	Løpende	495	495	495	495	1 980
1905825	Mva justering Kilden	Løpende	505	505	505	505	2 020
1905841	Bruk av lån	500	225	150			375
1905843	Bruk av lån		200				200
1905844	Bruk av lån		492				492
Sum		1 500	2 725	2 000	1 400	1 400	7 525

Investeringer i P-hus Slottet er knyttet til nytt sprinkleranlegg og lysarmaturer. I parkeringshus Elvegata er investeringene knyttet til tiltak mot korrosjon i armeringen.

Investeringer i nye betalingsautomater utgjør stort sett innføring av kundevennlige betalingsløsninger langs veier og gater. Det er nødvendig med investeringer tilsvarende 9 Mill kr for å oppnå dette, herunder er 4 Mill kr allerede bevilget og 4 mill kr foreslås i årsbudsjett og HP 2013-2016. Arbeidet er påbegynt og citydelen av Kvadraturen prioriteres. I forbindelse med flytting til nye lokaler høsten 2013 er det innarbeidet en investering på kr 200.000 til inventar og utstyr.

Lånegjeld og finansutgifter

I og med at de fremtidige resultater i handlingsprogramperioden er disponert til bykassa, må nye investeringer for en stor del lånefinansieres.

Lånegjeld og finansutgifter beløp i 1000 kr	Handlingsprogrammet					
	R-2011	B-2012	2013	2014	2015	2016
Lånegjeld	105 314	106 075	104 561	102 174	99 075	95 894
Renter og avdrag	3 486	7 598	7 225	7 767	8 071	8 041

Lånegjelden økte med 70,8 Mill kr i 2011 i forbindelse med anskaffelsen av Kilden parkeringshus. Deretter reduseres lånegjelden gradvis i handlingsprogramperioden da investeringsnivået holdes lavt, dvs. er lavere enn de årlige avdrag. Det er et mål å redusere lånegjelden til et nivå tilsvarende ett års samlede driftsinntekter, dvs. med ca 30-40 mill kr de nærmeste 5-10 år. Dette for å gjøre Parkeringsselskapet mindre sårbar overfor fremtidig rentenivå. Renter og avdrag øker med om lag 0,4 Mill kr i handlingsprogramperioden, da det er forutsatt stigende rentenivå. I forhold til 2011 øker de årlige rente- og avdragsutgifter med ca. 4,5 Mill kr, hovedsakelig som følge av p-hus Kilden. Parkeringsselskapets tålegrense for lånegjeld utgjør trolig ca 110-120 mill kr ved en rente på ca 5 % og rimelig lønnsomme investeringsprosjekter med sentral lokalisering. Dette forutsetter imidlertid at overføringer til bykassa tilpasses økte finansutgifter.

Inntekts og utgiftsforutsetninger

Regulering og driftsinntekter

Inntektsutviklingen									
Løpende priser	Handlingsprogrammet								
Beløp i 1000 kr	R-2008	R-2009	R-2010	R-2011	B-2012	B-2013	B-2014	B-2015	B-2016
Inntekter									
Gebyrer	5 871	5 593	5 447	5 233	5 200	5 000	5 000	5 000	5 000
Tilleggsavgift	3 735	3 493	2 970	3 165	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200
Salgsinntekter	41 651	42 815	41 804	43 834	50 140	54 838	55 238	59 265	59 265
Tilskudd og ref.	1 353	3 183	3 417	1 122	450	390	390	390	390
Sum inntekter	52 610	55 084	53 638	53 354	58 990	63 428	63 828	67 855	67 855
Økning/ reduksjon	12,0 %	4,7 %	-2,6 %	-0,5 %	10,6 %	7,5 %	0,6 %	6,3 %	0,0 %
HP 2012-2015									
Sum inntekter					55 790	60 244	61 186	64 842	
Differanse					3 200	3 184	2 642	3 013	

Inntektsutviklingen var god frem til og med 2009. Økningen i 2008 og 2009 skyldes i all hovedsak effekten av utvidet avgiftstid og justering av avgiftssatsene for generell prisstigning. Denne utviklingen opphører i 2010, hvor det er registrert nedgang i inntektene med om lag 3 %. Utviklingen i 2010 viser mindre belegg og inntjening, trolig som følge av mindre trafikk i Kvadraturen i sin alminnelighet, vanskelige værforhold vinterstid, samt bortfall av parkeringsareal (Marinetomta og Bystranda).

De generelle avgiftssatsene har vært uforandret i årene 2002-2005, mens det ble foretatt en mindre prisjustering i 2006 og ordinær prisjustering i 2008 og 2011. I 2012 forventes det økning av inntektene som følge av utvidelse av parkeringstilbudet (Gyldengården, Kilden og sykehusområdet).

Når det gjelder belegget viser årene 2004-2007 stigende belegg, etterfulgt av stagnasjon og svak tilbakegang i 2010 og 2011.

I Kvadraturen og den umiddelbare nærhet (Odderøya mv.) antas det å være ca. 5.000 parkeringsplasser som håndteres av profesjonelle aktører, til disposisjon for allmennheten mot betaling. Av disse har parkeringsselskapet hånd om ca 3.500 plasser unntatt rene bosoneplasser (505), hvilket utgjør en andel på 65-70 %. I prissettingen legger parkeringsselskapet vekt på trafikkavvikling (tilgjengelighet og fremkommelighet) og miljø, mens konkurrentene i større grad har maksimal fortjeneste som mål. Dette gjør at det forekommer forskjeller i pris, men beliggenhet er likevel den utslagsgivende faktor i forhold til prising. Til sammen antas det å være ca 9-10.000 parkeringsplasser i Kvadraturen og den umiddelbare nærhet. Dette innebærer at de fleste plassene eies av private, i form av bakgårder og lukkede parkeringskjellere. Bygging av nye parkeringshus medfører ikke en tilsvarende økning av parkeringstilbudet, da det foregår en omfordeling fra gateparkering til parkeringshus.

Sentrale parkeringsanlegg (parkeringshus og tomter) tilrettelagt for korttidsparkering har i 2011 et maksimalt (kun kort tid i løpet av døgnet) belegg kl 12-15 på 49-81 % med et gjennomsnitt på om lag 64 %. Gateparkeringen i citydelen av Kvadraturen har et belegg på ca. 82 %, både på dag (kl 12-15) - og kveldstid (kl 18-20). Det er restkapasiteten i de fleste parkeringsanlegg og ordninger og samlet sett er tilgjengeligheten god, til tross for at gateparkeringen er nær opp til fullt belegg (85 %). Tilgjengeligheten er merkbart bedre enn få

år tilbake, pga. mindre trafikk og dermed lavere belegg i sin alminnelighet, samt utvidet parkeringstilbud.

Etterspørselen etter parkeringsplasser i Kvadraturen er også avhengig av omfanget av "gratisplasser" i den umiddelbare nærhet.

Utenfor byen har de fleste kjøpesentrene store parkeringsarealer som er gratis eller tidsbegrenset.

Presset på områdene i nærheten av Kvadraturen er økende og for å ivareta trafikkavviklingen, kan det være nødvendig å vurdere utvidelse av bosoneparkering, parkering forbudt soner og ordinær avgiftsparkering. Foruten Kvadraturen er det opprettet bosoneparkering på Grim. Dette innebærer at Parkeringsselskapet trolig må ha økt fokus på områder utenfor Kvadraturen.

Myndighetsutøvelse, i form av håndheving av stanse- og parkeringsbestemmelsene i vegtrafikkloven med tilhørende forskrifter (offentlige skilt), er i dag en oppgave som kun kan utføres av kommunen. Oppgaven er i utgangspunktet en politioppgave, men kan delegeres kommunene etter søknad. Dersom kommunen ikke har overtatt denne oppgaven, gjennomføres håndhevingen av politiet. Andre aktører kan derfor ikke uten videre gå inn på håndheving i henhold til vegtrafikkloven, uten en forutgående lovendring. Samferdselsdepartementet arbeider med nye parkeringsbestemmelser som kan endre på kommunenes enerettsområde.

I forslag til årsbudsjett og handlingsprogram 2013-2016, er inntektsnivået basert på utviklingen de siste årene. Det legges til grunn et nøkternt inntektssanslag i handlingsprogrammet, fordi det er knyttet usikkerhet til trafikkutviklingen i Kvadraturen i sin alminnelighet, som følge av økt konkurransen fra omkringliggende handelsområder og langtidseffekten av nye bompengesatser (2010) og rushtidsavgift. Det er vanskeligere å oppnå en god kapasitetsutnyttelse av våre parkeringsanlegg og ordninger. Dette gjelder også parkeringsanlegg med god lokalisering.

Det legges opp til å videreføre høyere avgiftssatser på gateplan sammenlignet med nivået i parkeringshusene, som ledd i å oppfylle intensjonen om å vri parkering fra gateplan til parkeringshus.

I vedtatt årsbudsjett og handlingsprogram 2012-2015 er det lagt opp til å øke avgiftssatsene hvert andre år, som ledd i en ordinær prisjustering for å ivareta hensynet til en god trafikkavvikling. En videreføring av dette innebærer prisjustering i 2013 og 2015 med om lag kr 1,- pr. time. For å opprettholde den progressive effekten er det på enkelte trinn innarbeidet en økning på kr 2,- fra 2 og 3 time. Det er lite hensiktsmessig med avgiftsøkninger under en krone pr. time. Gjennomsnittlig vekst i de samlede inntekter utgjør 3,6 % pr. år, hvilket er noe over antatt prisstigning i perioden og skyldes økte inntekter fra nye tiltak (Gyldengården, Kilden og sykehus området).

Risikoen på inntektssiden er først og fremst knyttet til utviklingen av trafikk til Kvadraturen. I 2012 (pr. august) er inntektene omtrent som budsjettet, hvilket tyder på svikten i inntekter som preget de to foregående år, ikke videreføres i 2012. Det antyder at trafikk og aktiviteter i Kvadraturen opprettholdes på dagens nivå. Budsjettforslaget er basert på at prisjusteringen i 2013 og 2015 skal gi merinntekter tilsvarende ca. 3,5 Mill kr.

Det er videre innarbeidet en opptrapping av inntektene i Gyldengården parkeringshus etter hvert som anlegget blir innarbeidet (0,8 Mill kr i 2013 og 0,2 Mill kr i 2015). Denne opptrappingen er i samsvar med inntektsutviklingen så langt i 2012.

I vedtatt årsbudsjett og handlingsprogram 2012-15 er det innarbeidet en opptrapping av inntektene i Kilden parkeringshus med 1 Mill kr i 2013 og ytterligere 0,8 Mill kr i 2014 og 2015. Til sammen utgjør dette en dobling av inntektene sammenliknet med 2012 (fra 2,6 Mill kr i 2012 til 5,2 Mill kr i 2015). Utviklingen så langt i 2012 tyder på at denne inntektsutviklingen er lite realistisk, da det foreligger en svikt i inntektene på om lag 0,5 Mill kr pr. august 2012.

Årsbudsjett og handlingsprogram 2013-16 er derfor basert på en revurdering av inntektsutviklingen for Kilden parkeringshus, hvor inntektene i 2013 anslås å utgjøre 2,6 Mill kr (som opprinnelig budsjettert i 2012) med en økning på 0,4 Mill kr til 3 Mill kr fra 2014 og ingen vekst utover prisstigningen resten av perioden.

Det er ikke gitt at besøkstallene utvikler seg som forventet. Det er krevende å innarbeide to så store parkeringshus (Kilden og Gyldengården) samtidig og inntektene fra Kilden parkeringshus er uløselig knyttet til besøket i teater - og konserthuset, da lokaliseringen er utenfor Kvadraturen.

De samlede inntekter i perioden dempes som følge av ingen prisjustering/vekst for illeggelse for overtredelse av bestemmelsene om stans og parkering. Disse satsene har vært uforandret siden 1994.

I 2010 og 2011 har etterspørselen etter faste leieplasser stagnert og for enkelte anlegg gått noe tilbake. Det foreslås prisjustering i 2013 og 2015 tilsvarende forventet prisstigning, da det ikke foreligger særskilte reguleringsmessige hensyn. Det foreslås ikke økning av fast leie i parkeringshusene Slottet, Gyldengården, Børsen og Kilden, da det er ledige plasser for fast leie i disse parkeringshusene.

Gebyr og tilleggsavgift fastsettes av samferdselsdepartementet i henhold til vegtrafikklovgivningen, mens avgiftsparkeringen fastsettes av kommunen. Gebyr og tilleggsavgifter utstedes som følge av overtredelser av bestemmelsene om stans og parkering, dvs. har et straffeliknende preg, hvilket tilsier en varsom budsjettering. Det forutsettes ingen endring i handlingsprogramperioden, men årsbudsjett og handlingsprogram 2013-2016 er nedjustert med kr 200.000 pr år, sammenlignet med budsjett 2012. Dette er en tilpasning i forhold til de faktiske forhold.

Det er en avveining mellom flere hensyn som trafiksikkerhet, trafikkavvikling (tilgjengelighet og fremkommelighet), miljøet, Kvadraturen som møteplass, samt handels- og landsdelssenter, som påvirker den generelle parkeringspolitikken og dermed også avgiftssatsene. Som tidligere år legges det opp til at enkelte plasser kan få endret avgiftssats innenfor gjeldende maksimalsatser, som følge av nye vurderinger i forhold til hva som er riktig avgiftssats i området. I slike vurderinger legges det stor vekt på trafikkavviklingsperspektivet.

I forslag til avgiftssatser er det innarbeidet en prisjustering av leiesatsene for plassering av containere, stillas, arbeidsbrakker, rigg mv. på gategrunn. Disse ordningene har i all hovedsak vært uforandret siden slutten av 90- tallet. Det legges opp til å øke prisene fra kr 1,- til 2,- pr. kvm pr. dag og fra kr 50,- til kr 100,- pr container pr. døgn. Dette for å få dekning for utgiftene (kontroll/tilsyn, varslingsplaner, skilting, tillatelse, oppmåling, administrasjon og fakturering) med ordningene. I tillegg innføres det minste beløp med kr 500,- Gratis for de tre første dagene for containere opprettholdes, mens for stillas, arbeidsbrakker rigg mv. reduseres gratis perioden fra 10 til 5 virkedager. Dette for at mindre oppgaver kan gjennomføres uten å betale leie, hvilket er hensiktsmessig både for publikum og kommunen. Saken har vært drøftet med Kristiansand Eiendom og fremmes i forståelse med eiendomssjefen.

Drifts- og finansutgifter

Driftsutgiftene øker gjennomsnittlig med 3, % pr. år, hvilket er over forventet prisstigning i perioden (2,5 % pr. år) og skyldes helårsvirkningen av nye tiltak, økte leieutgifter for parkeringsareal, økte kvalitetskrav til kredittkorttransaksjoner (EMV), samt en betydelig økning av pensjonsutgiftene (høyere lønnsvekst og lavere finansavkastning, samt AFP).

Parkeringssselskapet er opptatt av å drive effektivt, herunder å benytte ny teknologi for å yte god service til befolkningen. En viktig del av Parkeringssselskapets virksomhet er parkeringshåndhevingen, som krever tilstrekkelig og kompetent bemanning for å fungere tilfredsstillende. Avgiftsparkeringen er avhengig av regelmessig håndheving for å opprettholde publikums betalingsvilje.

Overføring av parkering fra gater og plasser til parkeringshus, medfører økte utgifter i form av driftsutgifter (bemanning, vedlikehold, strømforbruk, overvåkning mv.) og finansutgifter. Denne utviklingen vil prege Parkeringssselskapet de nærmeste årene.

I forbindelse med nye tiltak (Gyldengården og Kilden) er det innarbeidet en utvidelse av bemanningen med en stilling.

Renteutgiftene i handlingsprogrammet er basert på en langsiktig flytende rente på 2,5-3 % (2013), 3,5-4 % (2014) og 4-4,5 % (2015 og 2016). Omtrent halvdelen av parkeringssselskapets langsiktige gjeld er fastrente lån med 5-6 års gjenværende gjennomsnittlig løpetid til ny renteregulering og en rentesats på 3,9 %, hvilket er noe høyere enn dagens flytende rente. På den annen side gir fastrentelån en tilfredsstillende sikring i forhold til et eventuelt fremtidig høyere rentenivå. Snittrenten utgjør f.t. ca. 3,3 %. Lånene har en gjennomsnittlig nedbetalingstid på ca. 34 år, hvilket i all hovedsak tilsvarer gjennomsnittlig gjenværende økonomisk levetid for anleggsmidlene.

Parkeringsplasser til disposisjon

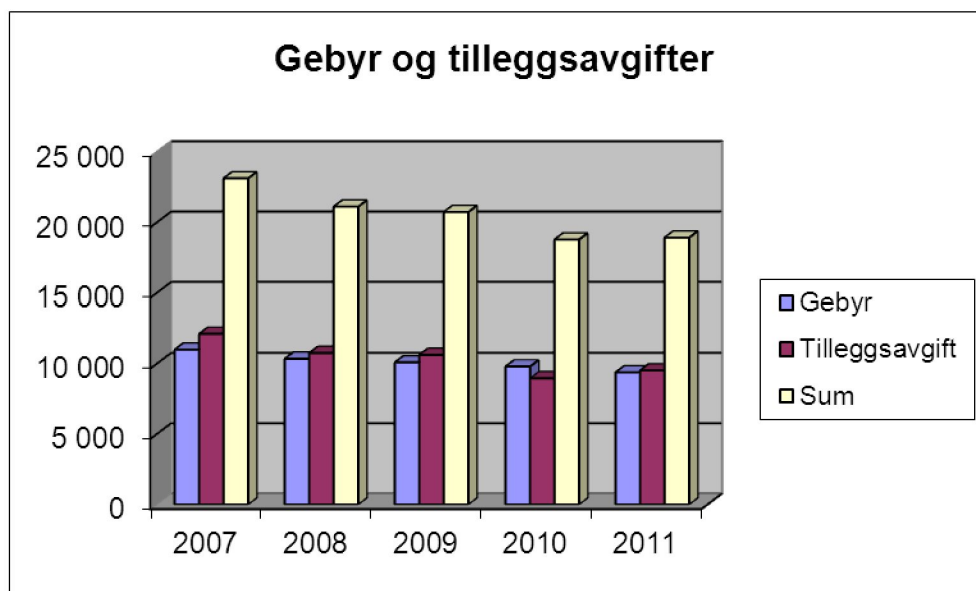
Kommunens tilbud av sentrale parkeringsplasser						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kantsteinparkering						
Kvadraturen	1067	1009	1099	1099	1027	1027
Utenfor Kvadraturen					99	99
MC-plasser med avgift	14	3	0	0	0	0
Sum	1081	1012	1099	1099	1126	1126
Parke ringstomter						
Trekanten	27	27	27	27	27	27
Kai 2	63	63	63	63	65	65
Vestre Kiosk	31	31	31	31	31	31
Handelens Hus	18	18	18	18	18	18
Meieritomta	56	0	0	0	0	0
Shelltomta	17	17	17	17	17	63
Nybyen		100	100	115	111	111
Marinetomta	126	126	126	0	0	0
Setesdalsv.	37	37	37	37	69	37
Fiskebrygga	43	43	43	43	37	37
Odderøya		92	92	92	119	119
Gartnerløkka	6	5	4	4	4	4
KMV	38	38	38	38	36	36
Lund Torv	38	38	38	38	38	38
Bryggeriplassen	64	64	64	64	75	75
NSB plassen	181	198	201	201	201	201
Caledonien			37	37	37	37
Bystranda			180	0	0	0
Festningsgt. 40	7	6	6	6	6	6
Kirkegt. 43a/47	7	0	0	0	0	0
Norges Bank						16
NSB	37	37	37	37	37	37
Tangen 3			8	8	8	8
Sum	796	940	1167	876	936	966
Parke ringshus						
Børsen	60	60	60	60	60	60
Slottet	370	400	400	400	400	400
P-sentret/Gyldengården	170	0	0	0	310	310
Kilden					400	400
P-hus Elvegt.	247	247	247	247	247	247
Kongens senter	36	36	36	36	36	36
Sum	883	743	743	743	1453	1453
Sum Kvadraturen og omegn	2760	2695	3009	2718	3515	3545
MC plasser uten avgift- maks. antall				99	99	99
Forflytningshemmede	99	92	102	102	97	120
Sykehusområdet (offentlig skiltet)						604
Totalt- avgiftsparkering	2760	2695	3009	2718	3515	4149

Den ovenstående oversikt omfatter ikke rene bosoneplasser (505 plasser), da disse er reservert beboerne og næringsdrivende i Kvadraturen. I tillegg kommer sykehusområdet med 604 avgiftsplasser med offentlig skilting. I 2011 er det tilført 310 parkeringsplasser under bakken i Gyldengården, hvilket er en økning på 84 sammenlignet med situasjonen før byggingen av Gyldengården (P-senteret og Meieritomta). Dessuten har kommunen fått hånd om parkeringshuset Kilden med 400 plasser. Det meste av veksten på 797 plasser (29 %) fra 2010 til 2011, skyldes Gyldengården (310) og Kilden (400). I 2012 er sykehusområdet medtatt i oversikten for første gang.

Antall gebyrer og tilleggsavgifter

Som det fremgår av vedlagte figur har antall gebyr og tilleggsavgifter stabilisert seg på rundt 18-20.000 stk. Antall ileggelser (gebyr og tilleggsavgifter) viser tilbakegang sammenlignet med 4-5 år tilbake, trolig som følge av mindre trafikk i Kvadraturen. Dessuten medfører nye betalingsordninger, herunder betaling av faktisk parkeringstid, at antall tilleggsavgifter reduseres. Denne utviklingen vil trolig forsterkes i fremtiden når nye billettløse betalingsordninger lanseres (parkeringsapp, brikker og SMS).

Gebyr og tilleggsavgifter utgjør hhv. Kr 500,- og kr 300,-. Satsene fastsettes av Samferdselsdepartementet, da parkeringsselskapet driver offentlig parkeringshåndheving i henhold til bestemmelsene i vegtrafikkloven. Satsene har ikke vært endret siden 1994.

I budsjetteringen er det utvist varsomhet med hensyn til å anslå vekst i gebyr og tilleggsavgifter, da dette er sanksjoner som har straffeliknende preg. I rulleringen av årsbudsjett og handlingsprogram 2013-2016 er det lagt til grunn ca. 19.000 ileggelser (gebyr og tilleggsavgift), hvilket er i samsvar med utviklingen det siste året. I tillegg kommer forhøyelser på grunn av for sen betaling. Sammensetningen mellom gebyr og tilleggsavgifter varierer, men det har erfaringsmessig vært utstedt flest tilleggsavgifter med unntak av i 2010.

Retnings- og periodemål

Satsningsområder og retningsmål

Kristiansand parkeringsselskap, som en del av Kristiansand kommune, tilpasser sin virksomhet i forhold til satsningsområder og retningsmål i kommuneplanen. Foruten satsningsmålet "en organisasjon i utvikling" har kommuneplanen følgende tre satsningsområder:

- Landsdelsenter og regional utvikling/vekst og verdiskapning
- Levekår og livskvalitet
- Bærekraftig utvikling

Periodemål Kristiansand parkeringsselskap KF:

Nr	Periodemål	2013 – 2016
1	Søke å opprettholde et sykefravær som er:	<6%
2	Nye lokaler	Investering: 2013 kr 200.000
3	Utskiftning av betalingsautomater og innføring av kundevennlige betalingsløsninger, samt nye krav til betaling med kredittkort. Oppgradering av eksisterende betalingsautomater og utskiftning av betalingsautomater.	Investering: Bevilget tidligere år: kr 4 000 000 2013-2016: kr 1 000 000 pr. år.
4	Innføre SMS parkering/billettløs parkering.	2013: Ny prøveordning med Easy Park som håndterer SMS/billettløs parkering.
5	Informere om parkeringstilbudet i Kvadraturen. Innarbeide Gyldengården og Kilden.	Annonsekampanje/profilering 2013: kr 400.000 (drift)
6	Ladestasjoner for el-biler:	Investering 2013: Kr 200.000 i P-hus Kilden (bevilgning fra 2011).
7	Oppfølgings- og vedlikeholdsprogram p-anlegg og parkeringsteknisk utstyr.	Investering 2013: kr 200.000 bevilget tidligere år. 2013: Prøvedrift Årlig driftsutgifter: kr 27.000
8	Oppgradering av p-hus Slottet – sprinkleranlegg og lysamaturer.	2013: kr 1 000 000 2014: kr 492.000
9	Beskyttelse av p-hus Elvegata mot korrosjon	2013: kr 225.000 2014: kr 150.000

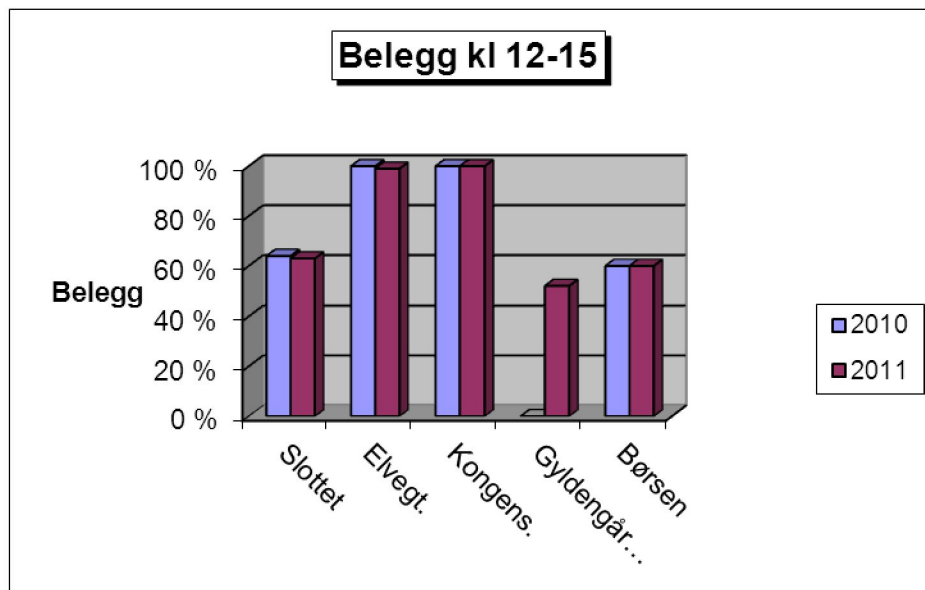
Parkeringsselskapet står for parkeringshåndhevingen og drift av avgiftsparkeringen i kommunen og har periodemål i samsvar med dette. Parkeringspolitiske retningslinjer er en del av kommunens ordinære handlingsprogram (bykassa).

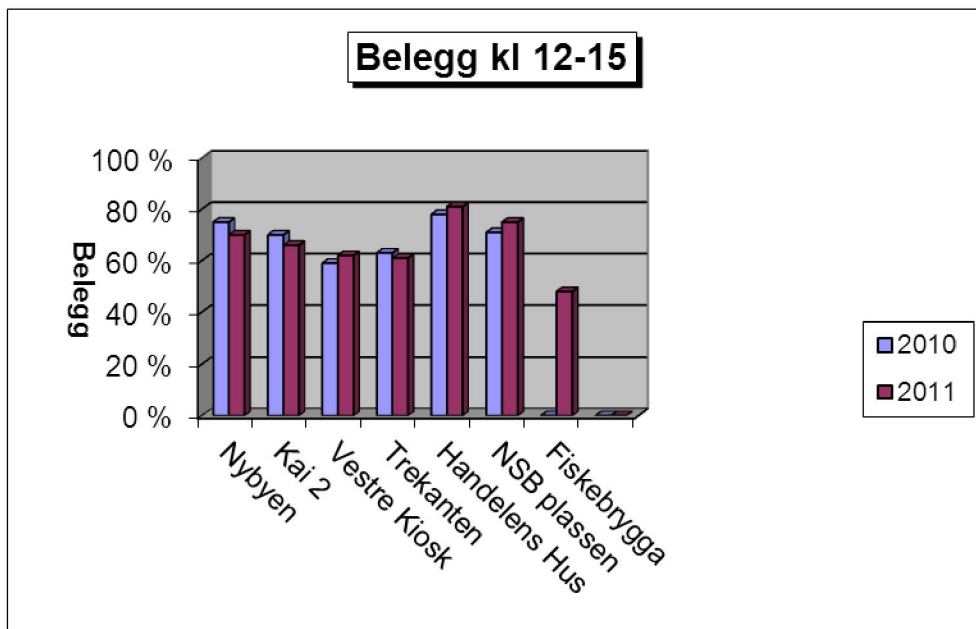
Belegg sentrale parkeringsanlegg

Tabellen og figurene er basert på høyeste antall kjøretøy som er registret den enkelte dag. Det er viktig å være klar over at det ikke er gjennomsnittstall i avgiftsperioden/døgnet, men maksimalt antall biler som samtidig har vært inne i parkeringsanlegget mellom kl 12 og 15. Maks antall biler vil som regel kun dreie seg om et kortere tidspunkt i løpet av avgiftstiden/døgnet, for eksempel en til to timer. Erfaringsmessig er det flest kunder i parkeringsanleggene kl. 12-15, men enkelte anlegg har høyest belegg på kveldstid (Kilden,

Caledonien, Kai 2). Kundene anser stort sett parkeringsanlegget som fullt når det er ca **85 % belegg**.

Belegg parkeringsanlegg				
kl 12-15				
Anlegg	Kapasitet	2009	2010	2011
<i>Parkeringshus</i>				
Slottet	400	73 %	64 %	63 %
Elvegata/Statoil	247	93 %	100 %	99 %
Kongenssenter	36	100 %	100 %	100 %
Gyldengården	310			52 %
Børsen	60	66 %	60 %	60 %
<i>Parkeringstomter</i>				
Nybyen	115	56 %	75 %	70 %
Kai 2	63	72 %	70 %	66 %
Vestre Kiosk	31	50 %	59 %	62 %
Trekanten	27	70 %	63 %	61 %
Handelens Hus	18	78 %	78 %	81 %
NSB plassen	216	60 %	71 %	75 %
Fiskebrygga	37			48 %

Belegget i parkeringshusene knyttet til korttidsparkering har vist tilbakegang de tre siste årene. Tilbakegangen for Slottet er betydelig og har sammenheng med utvidelsen av parkeringstilbudet i Kvadraturen, samtidig som trafikken viser stagnasjon og svak tilbakegang. Parkeringshus Slottet kan håndtere et belegg på ca. 85 % uten større problemer, dvs. i gjennomsnitt 100 biler mer enn i dag i tidsrommet kl 12-15. Parkeringshus Børsen har i likhet med Slottet tilbakegang og har nå en restkapasitet på ca. 25 %. Gyldengården åpnet i april 2011 og har et belegg på 52 % i tidsrommet kl 12-15 i 2011, hvilket er lavere enn forventet men det skyldes at parkeringshuset ennå ikke er innarbeidet. På sikt forventes det et belegg på 70-80 % kl 12-15. Slottet og Gylden gården har en ubenyttet kapasitet på om lag 200 kjøretøy kl 12-15. Parkeringshusene Elvegata og Kongenssenter benyttes kun til langtidsutleie (faste kunder) og er fremdeles stort sett fullt belagt.

Samlet belegg i 2011 for alle parkeringstomtene utgjør 66 % kl 12-15, dvs. stort sett som i 2010. Parkeringstomtene Handelens Hus, Nybyen og NSB plassen har godt belegg, mens Kai 2, Vestre Kiosk, Trekanten og Fiskebrygga fremdeles har rimelig god restkapasitet. Kai 2 har til tider godt belegg kveldstid, mens Fiskebrygga er sesongbetont, dvs. har godt belegg om sommeren.

Når det gjelder belegg og inntjening er beliggenhet og kundevennlige løsninger helt avgjørende. Beliggenhet tett opp mot Markens gate og kino/teater er optimalt. Avgiftssatsene er tilpasset i samsvar med dette.

Når det gjelder parkering langs veier og gater i Kvadraturen er belegget (2010) i bylivssenteret (city delen av Kvadraturen) stort sett over 82 % i tidsrommet 10-14 og på kveldstid mellom kl 18 og 20 er belegget ca. 81 %. Belegget har gått tilbake sammenlignet med 2008, hvor tilsvarende målinger viste belegg over 85 %. Dette skyldes trolig mindre trafikk i sin alminnelighet. Det antas videre at parkeringstomtene har overtatt noe belegg fra gateparkeringen de siste årene. Likevel har gateparkeringen et belegg tett opp mot det maksimale (85 %) i tidsrommet kl 12-15 og kl 18-20.

Belegget viser at på kort sikt synes dagens parkeringstilbud å være tilfredsstillende. For å opprettholde tilgjengeligheten er det nødvendig å planlegge og **på sikt** å bygge nye sentralt lokaliserte parkeringsanlegg, da ca. 11 % av kommunens tilbud (398 parkeringsplasser) er midlertidige i påvente av videre utbygging. Imidlertid kan restkapasiteten i Slottet og Gyldengården dekke opp for om lag 200 parkeringsplasser som måtte bli borte.

Konklusjon

I rulleringen av handlingsprogrammet er det tatt hensyn til en rekke forhold som trafiksikkerhet, trafikkavvikling, miljø og overføringer til bykassa. Vektleggingen av disse hensyn er gjenstand for politiske vurderinger. I forbindelse med fastsettingen av avgiftssatsene er trafikale hensyn utslagsgivende. Det foreslås å øke avgiftssatsene i all hovedsak tilsvarende prisstigningen. Overføringer til bykassa utgjør 17 Mill kr i handlingsprogramperioden.

For å makte overføringene legges det opp til å benytte 2,3 Mill kr av disposisjonsfondet i HP 2013-2016, dvs. det overføres mer enn inntjeningen over driften. De økonomiske rammebetingelsene preges derfor av små marginer, hvor det ikke er rom for opparbeidelse av reserver eller egenkapital til større investeringer.

Det er innarbeidet modernisering av betalingsløsningene langs veier og gater, samt oppgradering av p-hus Slottet og Elvegata. For øvrig er det ikke rom for større investeringer i perioden. Det legges opp til en gradvis reduksjon a lånegjelden som ventes å utgjøre om lag 96 Mill kr ved utgangen av 2016.

Kommunen må ha stor grad av kontroll over det allmenne parkeringstilbudet, for at parkering skal være et virkemiddel i transport - og miljøpolitikken. Dette innebærer at på sikt er det ønskelig med nye parkeringsanlegg i kommunal regi.

Kristiansand 23. oktober 2012

Raymond Solaas
Daglig leder